

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
του φοιτητή
ΚΕΡΜΕΛΙΩΤΗ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : Χριστοπούλου Όλγα

ΘΕΜΑ : «*Η κτηνοτροφία στο πλαίσιο της νέας Κοινή Αγροτικής Πολιτικής
ως μοχλός ανάπτυξης των ορεινών περιοχών της Θεσσαλίας*»

Πίνακας του Marc Chagall, 1911, « I and the Village»

Βόλος, Σεπτέμβριος 2009

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 7575/1
Ημερ. Εισ.: 08-10-2009
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2009
ΚΕΡ

*Στη Θεσσαλική ύπαιθρο που μεγάλωσα και
στα ζώα που έμαθα να συμβιώνω μαζί τους, πηγές
έμπνευσης για τη συγγραφή της διπλωματικής μου
εργασίας*

Σύντομη περίληψη

Η Ευρωπαϊκή Πολιτική μέσα από την τελευταία αναθεώρηση της ΚΑΠ στρέφεται στην παραγωγή ποιοτικότερων και ασφαλέστερων προϊόντων, στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των συστημάτων ζωικής παραγωγής στο περιβάλλον και στη διασφάλιση των «δικαιωμάτων των ζώων», του 'animal welfare', όπως διατυπώνεται στην ορολογία της. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και στη συνεχόμενη μείωση του πληθυσμού των ορεινών περιοχών της Θεσσαλίας λόγω των οικονομικών δυσχερειών που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι κάτοικοι των περιοχών αυτών, μια νέα προοπτική ανάπτυξης διαφαίνεται. Η προοπτική αυτή αφορά την ανάπτυξη της ήδη διαδεδομένης ενασχόλησης των κατοίκων των περιοχών αυτών, της κτηνοτροφίας. Η κτηνοτροφία θα πρέπει να επανατοποθετηθεί πλέον σε μια νέα βάση. Πρέπει να έχει μια αντιμετώπιση πιο επιχειρηματική, πιο φιλική προς το περιβάλλον και πιο ασφαλή προς τους καταναλωτές. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να υπάρξει μια ολοκληρωμένη μακροπρόθεσμη πολιτική για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας που θα ενισχύει τα τοπικά προϊόντα (ΠΟΠ, ΠΓΕ) και θα διασφαλίζει την ποιότητά τους μέσω διαφόρων ελεγκτικών μηχανισμών. Σημαντικό κομμάτι προς την κατεύθυνση αυτή αποτελεί η Βιολογική κτηνοτροφία.

Λέξεις- κλειδιά

Νέα ΚΑΠ, βιολογική κτηνοτροφία, εκτατική κτηνοτροφία, ορεινές και μειονεκτικές περιοχές

Abstract

The European Policy through the last revision of CAP is turned in the production higher quality and safer products, in the minimisation of repercussions of systems of animal production in the environment and in the guarantee of "rights of animals", the 'animalwelfar', as it is formulated in her terminology. In this frame and in the possessed reduction of population of mountainous regions of Thessaly because the economic hindrances that they are called to face the residents of this regions, a new prospect of growth emerges. This prospect concerns the growth of already widespread pastime of residents of this regions, the livestock-farming. The livestock-farming should be repositioned henceforth in a new base. It should it has a confrontation more enterprising, friendlier to the environment and sure to the consumers. In order to achieved this it should create a completed long-term policy for the growth of livestock-farming that will strengthen local products (POP, PGE) and will ensure their quality via various controlling mechanisms. Important piece to this direction constitutes the Biological livestock-farming.

Keywords

New CAP, biological livestock-farming, extensional livestock-farming, mountainous and less favourable regions

Ευχαριστίες

Στο σημείο αυτό δεν θα μπορούσα να παραλείψω να ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου τους ανθρώπους που βοήθησαν με κάθε τρόπο στην εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας και που στηρίζοντας την προσπάθειά μου είτε γνωστικά είτε ηθικά, συνέβαλαν σε αυτή.

- Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κ. Χριστοπούλου Όλγα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου και Προβληματικών Περιοχών του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, για τη συνεισφορά της στην πορεία της συγγραφής της εργασίας μου με τις πολύτιμες συμβουλές που μου έδωσε καθώς επίσης και τις χρήσιμες γνώσεις και διορθώσεις της.
- Παράλληλα, θεωρώ υποχρέωση να ευχαριστήσω τους υπαλλήλους του Γραφείου Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για την χορήγηση πληροφοριακού υλικού σε ότι αφορά τη Μελέτη για την εξοικονόμηση υδάτινων πόρων με σκοπό την αναδιάρθρωση της φυτικής παραγωγικής και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στη Θεσσαλία για μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη, που έχει εκπονηθεί από τα Υπουργείο.
- Στη συνέχεια, θα ήθελα να ευχαριστήσω την συμφοιτήτριά και φίλη, Μελισσάρη Σοφία, απόφοιτη του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, για τη συνολική της προσφορά στη συγγραφή της εργασίας αυτής και κυρίως για την συνεχή ηθική και ψυχολογική στήριξη που μου παρείχε.
- Τέλος, θεωρώ υποχρέωση να ευχαριστήσω τους γονείς μου για την ηθική και ψυχολογική στήριξή τους κατά τη διάρκεια της συγγραφής της διπλωματικής εργασίας μου αλλά και στο σύνολο της φοίτησής μου στο πανεπιστήμιο.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ- ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.....	3
1.1 Εισαγωγή.....	3
1.2 Αναγκαιότητα της κοινής γεωργικής πολιτικής.....	4
1.3 Σκοποί της κοινής γεωργικής πολιτικής.....	6
1.4 Αρχικές κατευθύνσεις της κοινής γεωργικής πολιτική.....	8
1.5 Αποτελέσματα από την εφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.....	9
1.6 Προβλήματα και αναμορφώσεις της κοινής γεωργικής πολιτικής τη δεκαετία 2000	11
1.7 Έρευνα πεδίου.....	17
1.7.1 Έρευνα σε αναπτυξιακούς φορείς.....	18
1.7.2 Έρευνα σε ιδιώτες.....	20
1.8 Συμπεράσματα	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.....	30
2.1 Εισαγωγή	30
2.2 Τα χαρακτηριστικά της περιφέρειας.....	30
2.2.1 Κυριότερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας.....	30
2.2.2 Κυριότερα Προβλήματα της Περιφέρειας.....	34
2.3 Ζωικό Κεφάλαιο.....	38
2.4 Παραγωγή ζωικών προϊόντων.....	41
2.4.1 Κρέας.....	41
2.4.2 Γάλα.....	42
2.4.3 Γαλακτοκομικά προϊόντα.....	44
2.5 Μεταποίηση προϊόντων ζωικής παραγωγής.....	46
2.6 Συμπεράσματα.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ.....	52
3.1 Εισαγωγή	52

3.2 Δυνατότητες και αδυναμίες ανάπτυξης της κτηνοτροφίας ανά κλάδο.....	54
3.2.1 Αγελαδοτροφία.....	54
3.2.2 Αιγοπροβατοτροφία.....	57
3.2.3 Πτηνοτροφία.....	64
3.2.4 Χοιροτροφία.....	69
3.2.5 Μελισσοκομία.....	73
3.3 Συμπεράσματα.....	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
4.1 Εισαγωγή.....	79
4.2 Αναλυτική παρουσίαση των αναπτυξιακών κινήτρων κάθε χώρας	81
4.2.1 Αυστρία.....	81
4.2.2 Γαλλία.....	87
4.2.3 Ιταλία (Marche).....	88
4.2.4 Γερμανία.....	92
4.2.5 Ισπανία.....	93
4.3 Συμπεράσματα.....	95
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ.....	
5.1 Εισαγωγή	97
5.2 Προοπτικές επενδύσεων στην κτηνοτροφία.....	97
5.3 Αναλυτική παρουσίαση αναδιαρθρωτικών παρεμβάσεων στην κτηνοτροφία.....	99
5.3.1 Αγελαδοτροφία.....	102
5.3.2 Αιγοπροβατοτροφία.....	104
5.3.3 Πτηνοτροφία.....	107
5.3.4 Χοιροτροφία.....	107
5.3.5 Μελισσοκομία.....	109
5.3.6 Αναδιάρθρωση του γενετικού υλικού.....	109
5.4 Βαθμός εναρμόνισης προτεινόμενων αναδιαρθρώσεων για την κτηνοτροφία με την Πολιτική Περιβάλλοντος.....	111
5.5 Συμπεράσματα.....	112
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	116

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 2.1: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σε εκ. ευρώ) το 2003.....	31
Πίνακας 2.2: Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου Γεωργία, Κτηνοτροφία και Δάση το 2003.....	32
Πίνακας 2.3 : Αριθμός ζώων.....	49
Πίνακας 2.4 : Αριθμός εκμεταλλεύσεων και κεφαλιών 1991 και 1999.....	40
Πίνακας 3.1 : Συνολικός αριθμός αιγών και προβάτων που εκτρέφονται βιολογικά από το 2002 έως το 2006.....	63
Πίνακας 3.2: Συγκεντρωτικά οι κυριότερες ευκαιρίες- προοπτικές του τομέα της κτηνοτροφίας σε αντιδιαστολή με τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει.....	76
Πίνακας 4.1.: Ενισχύσεις στις ορεινές περιοχές.....	79
Πίνακας 4.2.: Ενισχύσεις σε μειονεκτικές και με ειδικά προβλήματα περιοχές.....	80
Πίνακας 4.3: Υποστήριξη στα βιολογικά και συγκρίσιμα συμβατικά αγροκτήματα: μέσος όρος όλων των χωρών που καλύπτονται από το FADN στο έτος 2000 (€/ha)....	81
Πίνακας 4.4: Προτεραιότητες του αυστριακού προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης (το 2002) Μερίδιο προϋπολογισμών προτεραιότητας	82
Πίνακας 4.5: Θέση των εκμεταλλεύσεων ανάλογα με τη μέθοδο παραγωγής	84
Πίνακας 4.6: Επίπεδα ενίσχυσης σύμφωνα με τον τύπο αγροκτήματος (€/ha) το 2001.....	85
Πίνακας 4.7: Επίπεδα ενίσχυσης σύμφωνα με το ύψος και τον τύπο αγροκτήματος στις μειονεκτικές περιοχές (€/ha) το 2001: Βιολογικά αγροκτήματα συγκρινόμενα με συμβατικά.....	86
Πίνακας 4.8.: Προτεραιότητες και μέτρα που εφαρμόζονται στην περιοχή του Marche.....	89
Πίνακας 4.9.: Προτεραιότητες, μέτρα και δαπάνες του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης του Baden Wuerttemberg (το 2002).....	92

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.1: Αριθμός παραγωγών ανά προϊόν.....	20
Διάγραμμα 1.2: Αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων Νέων Αγροτών ανά έτος ένταξης στο πρόγραμμα ενίσχυσης νέων αγροτών και ανά περιοχή δραστηριοποίησης.....	21
Διάγραμμα 1.3: Αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων Νέων Αγροτών ανά περιοχή δραστηριοποίησης.....	21
Διάγραμμα 1.4: Αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων αγροτών/ έτος ένταξης σε πρόγραμμα ενίσχυσης σχεδίων βελτίωσης & αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων σχεδίων βελτίωσης/ περιοχή δραστηριοποίησης.....	22
Διάγραμμα 1.5: Αριθμός εγκεκριμένων προγραμμάτων σχεδίων βελτίωσης/ περιοχή δραστηριοποίησης.....	22
Διάγραμμα 1.6: Ποιότητα.....	23
Διάγραμμα 1.7: Συμβολαιακή γεωργία.....	23
Διάγραμμα 1.8: Πολυκαλλιέργεια.....	24
Διάγραμμα 2.1: Σύνολο χώρας: παραγωγή κρέατος σε τόνους 1995-2004.....	42
Διάγραμμα 2.2: Περ. Θεσσαλίας: παραγωγή κρέατος σε τόνους 195-2004.....	42
Διάγραμμα 2.3: Σύνολο χώρας: παραγωγή γάλακτος σε τόνους 1995-2004.....	43
Διάγραμμα 2.4: Περ. Θεσσαλίας: παραγωγή γάλακτος σε τόνους 1995-2004.....	43
Διάγραμμα 2.5: Σύνολο χώρας: παραγωγή μαλακού τυριού σε τόνους 1995-2004.....	44
Διάγραμμα 2.6: Περ. Θεσσαλίας: παραγωγή μαλακού τυριού σε τόνους 1995-2004.....	45
Διάγραμμα 2.7: Σύνολο χώρας: παραγωγή σκληρού τυριού σε τόνους 1995-2004.....	46
Διάγραμμα 2.8: Περ. Θεσσαλίας: παραγωγή σκληρού τυριού σε τόνους 1995-2004.....	46
Διάγραμμα 3.1: Βασικοί παράγοντες του κυκλώματος της κτηνοτροφίας.....	52
Διάγραμμα 3.2: Τα κυριότερα προβλήματα της ελληνικής κτηνοτροφίας.....	54
Διάγραμμα 4.1: Μειονεκτικές περιοχές στην Αυστρία.....	83

Κατάλογος ακρωνυμίων και συντομογραφιών

ΚΑΠ	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΓΠ	Κοινή Γεωργική Πολιτική
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΥΠΑΑΤ	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
ΟΠΕΓΕΠ	Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων
ΠΟΠ	Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευση
ΠΓΕ	Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
ΑΤΕΙ	Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας
ΕΣΣΑ	Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης
ΥΑΑ	Utilized Agricultural Area= Χρησιμοποιούμενη Γεωργική Έκταση
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΥΔ ΕΠ	Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
FADN	Farm Accountancy Data Network = Δίκτυο Γεωργικής Λογιστικής Πληροφόρησης
ΚΟΑ	Κοινή Οργάνωση Αγοράς
ΓΠ	Γεωργοπεριβάλλον
ΜΠ	Μειονεκτική περιοχή
ΣΑ	Συμβατικό αγρόκτημα
ΒΑ	Βιολογικό αγρόκτημα
ΜΕΚΑ	Marktentlastung und Kulturlandschaftsausgleich= Ανακούφιση αγοράς και πολιτιστική ισορροπία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ενασχόλησή μου με την γεωργία και την κτηνοτροφία, από μικρή ηλικία, όντας μέλος αγροτικής οικογένειας, ήταν η αιτία της επιλογής του θέματος της διπλωματικής μου εργασίας. Βιώνοντας από κοντά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κτηνοτροφικές μονάδες για να επιβιώσουν, θέλησα μέσα και από την επιστημονική επισκόπηση σε εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία να προτείνω λύσεις για την αξιοποίηση της κτηνοτροφίας για την ανάπτυξη ιδιαίτερα των ορεινών περιοχών της Θεσσαλίας, τόπου καταγωγής μου. Ο στόχος που επιτελείται με τη συγγραφή αυτής της εργασίας είναι αρχικά η διερεύνηση της εφαρμογής της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ιδιαίτερα μετά την τελευταία αναμόρφωσή της του 2003, στην Ελλάδα, τι αλλαγές επέφερε στην ελληνική γεωργία και κτηνοτροφία και πως μπορούν αυτές οι αλλαγές να χρησιμοποιηθούν προς όφελος της ανάπτυξης των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της Θεσσαλίας. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη και τις δράσεις των άλλων ευρωπαϊκών χωρών για τις μειονεκτικές τους περιοχές, στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ εξάχθηκαν χρήσιμα συμπεράσματα για τον καλύτερο τρόπο που πρέπει να ασκείται η κτηνοτροφία, ώστε να αποτελέσει, εμπράκτως, μοχλό ανάπτυξης των μειονεκτικών περιοχών της Θεσσαλίας.

Στην παρούσα εργασία, πραγματοποιείται, αρχικά, στο πρώτο κεφάλαιο, μια σύντομη περιγραφή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), των σκοπών της και των γενικών κατευθύνσεών της και στη συνέχεια δίνεται έμφαση στην αναγκαιότητα ύπαρξής της. Στο τέλος του κεφαλαίου, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της νέας ΚΑΠ, οι αναμορφώσεις της που έγιναν τη δεκαετία του 2000. Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας την έρευνα πεδίου που έκανε το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ), αναδείχθηκαν και οι απόψεις των εμπλεκομένων με τον αγροτικό τομέα, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή συμπερασμάτων και προτάσεων για την καλύτερη ανάπτυξη της κτηνοτροφίας που προωθείται από την ΕΕ.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, επιχειρείται η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιφέρειας της Θεσσαλίας, παρουσιάζοντας τα κύρια χαρακτηριστικά και προβλήματά της και δίνοντας βάρος, με αναλυτικότερη περιγραφή, στο ζωικό κεφάλαιο που διαθέτει καθώς επίσης και στη ζωική παραγωγή και μεταποίηση.

Στο τρίτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι δυνατότητες, οι ευκαιρίες και προοπτικές έναντι των αδυναμιών που εμφανίζονται στον κλάδο της κτηνοτροφίας, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές της Θεσσαλίας και εξάγονται τα απαραίτητα συμπεράσματα από αυτή την ανάλυση καθώς και προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου της κτηνοτροφίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται μια σύντομη περιγραφή των εθνικών κατευθύνσεων άλλων κρατών- μελών της ΕΕ, όπως η Αυστρία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Γερμανία και η Ισπανία, που αφορούν την παροχή κινήτρων για την ανάπτυξη των μειονεκτικών περιοχών.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο, στο πλαίσιο των συμπερασμάτων και προτάσεων για την αναδιάρθρωση της ζωικής παραγωγής με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές της Θεσσαλίας, αναφέρονται οι προοπτικές των επενδύσεων στην κτηνοτροφία, παρουσιάζονται αναλυτικά ανά κλάδο της κτηνοτροφίας οι αναδιαρθρωτικές παρεμβάσεις ενώ στο τέλος αναλύεται ο βαθμός που εναρμονίζονται οι προτεινόμενες αναδιαρθρώσεις για την κτηνοτροφία με την Πολιτική του Περιβάλλοντος.

Όσον αφορά τις δυσκολίες που αντιμετώπισα ήταν κυρίως στην εύρεση βιβλιογραφικών πηγών, ιδιαίτερα για να στοιχειοθετηθεί το τέταρτο κεφάλαιο, με τις ξένες περιπτώσεις και τέλος στην απροθυμία κάποιων δημοσίων υπαλλήλων για την παροχή πληροφοριακού υλικού για τη στοιχειοθέτηση της εργασίας αυτής. Όμως, η ενασχόλησή μου με ένα τόσο χρήσιμο και καθοριστικό, για την ελληνική πραγματικότητα και ιδιαίτερα για την ελληνική ύπαιθρο, αντικείμενο στη διαμόρφωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού των ελληνικών ορεινών περιοχών ήταν πρόκληση για μένα. Ελπίζω, να κατάφερα, έστω σε κάποιο βαθμό να κάλυψα τις απαιτήσεις των αναγνωστών.

Βόλος, 23 Σεπτεμβρίου 2009

Κερμελιώτης Γεώργιος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο**ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ****1.1 Εισαγωγή**

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται να παρουσιαστεί μια σύντομη περιγραφή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ). Η Κοινή Αγροτική Πολιτική αποτελεί την ενοποιημένη Αγροτική Πολιτική των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Περιγράφει ένα σύνολο νόμων σχετικών με την γεωργία και την διακίνηση αγροτικών προϊόντων και όλες τις εκβάσεις που προκύπτουν, όπως η σταθερότητα των τιμών, η ποιότητα των προϊόντων, η επιλογή προϊόντων, η χρήση του εδάφους και η απασχόληση στον αγροτικό κλάδο. Ξεκινώντας γίνεται αναφορά στην αναγκαιότητα ύπαρξης της ΚΑΠ και τους λόγους που οδήγησαν τους αρχηγούς των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) να εφαρμόσουν κοινή γεωργική πολιτική από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)

Έπειτα παρουσιάζονται οι σκοποί της ΚΑΠ οι οποίοι καθορίστηκαν από την αρχή της δημιουργίας της ΕΟΚ. Αρχικά οι σκοποί ήταν πέντε αλλά αργότερα η συνθήκη του Μάαστριχ το 1992 θέσπισε τρεις ακόμη στόχους σχετικούς με τη συνοχή, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημόσια υγεία.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι αρχικές κατευθύνσεις της ΚΑΠ, καθώς και τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της, τα οποία δείχνουν ότι η ΚΑΠ πέτυχε και σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπέρασε τους αρχικούς στόχους που τέθηκαν.

Τέλος παρουσιάζονται οι αναμορφώσεις της ΚΑΠ που έγιναν τη δεκαετία του 2000 και οι βασικοί στόχοι των μεταρρυθμίσεων καθώς και οι προτάσεις για την επίτευξη αυτών των στόχων που προήλθαν ύστερα από έντονες διαπραγματεύσεις των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των φορέων των γεωργών. Τελικά το Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας της ΕΕ κατόρθωσε να συμφωνήσει στις 26 Ιουνίου του 2003 σε μια νέα μεταρρύθμιση της ΚΑΠ.

1.2 Αναγκαιότητα της κοινής αγροτικής πολιτικής

Η εφαρμογή κοινής γεωργικής πολιτικής μέσα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προβλέπεται από το άρθρο 38 της Συνθήκης ίδρυσής της και είναι η μόνη πολιτική προχωρημένου βαθμού ολοκλήρωσης που εφαρμόζεται από το 1962.

Βασικός λόγος που επέβαλε την καθιέρωση και εφαρμογή κοινής γεωργικής πολιτικής, ήταν η ανάγκη ενιαίας και ομοιόμορφης αντιμετώπισης των πολλών, ποικίλων και διαφορετικά αντιμετωπιζόμενων από κάθε χώρα προβλημάτων της γεωργίας, γιατί μόνο έτσι θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η δημιουργία της κοινής αγοράς και στο γεωργικό τομέα.

Πράγματι, κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1950, που γίνονταν οι διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.), η γεωργία σε όλα τα κράτη- μέλη μειονεκτούσε σημαντικά έναντι των άλλων τομέων της οικονομίας και αυτό για πολλούς και ποικίλους λόγους, κυριότεροι από τους οποίους είναι οι εξής :

- α. Τα ειδικά χαρακτηριστικά της γεωργικής παραγωγής, όπως η εξάρτησή της από τους βιολογικούς νόμους των φυτών και των ζώων καθώς επίσης από τις αβέβαιες και μη ελεγχόμενες καιρικές συνθήκες, γεγονότα που έχουν ως αποτέλεσμα τη δυσκολία ή και την αδυναμία εναρμόνισης της προσφοράς με τη ζήτηση με όλα τα γνωστά για τους γεωργούς οικονομικά επακόλουθα.
- β. Η αδυναμία, η δυσκολία και το μεγάλο κόστος διατήρησης ενός μεγάλου αριθμού γεωργικών προϊόντων, προκειμένου να τοποθετηθούν στην αγορά όταν βελτιωθούν οι συνθήκες διάθεσής τους.
- γ. Η ανελαστικότητα που παρουσιάζουν, βραχυπρόθεσμα, τόσο η ζήτηση τους όσο και η προσφορά τους, και
- δ. Η κακή διάρθρωση του γεωργικού τομέα τόσο στη φάση παραγωγής των προϊόντων όσο και στη φάση της μεταποίησης και της εμπορίας τους.

Τα αίτια αυτά είχαν και έχουν ως τελική συνέπεια το εισόδημα των εργαζομένων στη γεωργία να είναι χαμηλό και ασταθές (Αγγελόπουλος, Κουτογλίδης, 2007).

Εκτός από τα παραπάνω γενικά μειονεκτήματα του γεωργικού τομέα, την εποχή που γίνονταν οι διαπραγματεύσεις για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας οι διαφορές που υπήρχαν στους γεωργικούς τομείς των κρατών- μελών ήταν αρκετά σημαντικές.

Οι διαφορές αυτές αφορούσαν το μέρος του πληθυσμού τους που εργαζόταν στο γεωργικό τομέα, την παραγωγικότητα της γεωργίας της κάθε χώρας, τη συμβολή της γεωργίας στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της κάθε χώρας, τις τιμές των γεωργικών προϊόντων κ.λ.π.

Τη μειονεκτική θέση του γεωργικού τομέα έναντι των άλλων παραγωγικών τομέων τα κράτη- μέλη την αντιμετώπιζαν λαμβάνοντας διάφορα μέτρα προστασίας. Τα μέτρα αυτά δεν ήταν ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη- μέλη, αλλά διέφεραν σημαντικά και μάλιστα μερικές φορές ήταν και αντιφατικά, γιατί ήταν προσαρμοσμένα στα πολύ διαφορετικά φυσικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα των περιοχών της Βορείου και Νοτίου Ευρώπης (Αγγελόπουλος, Κουτογλίδης, 2007).

Με την επιδιωκόμενη, όμως, δημιουργία της Κοινής Αγοράς η συνέχιση αυτής της κατάστασης ήταν αδύνατη, γιατί αν κάθε κράτος- μέλος συνέχιζε να εφαρμόζει τη δική του γεωργική πολιτική και προστάτευε τη γεωργία του κατά τρόπο διαφορετικό από τα άλλα, τότε με την ελεύθερη κυκλοφορία μέσα στην ίδια αγορά προϊόντων τα οποία θα προστατεύονταν με διαφορετικούς τρόπους, θα προκαλούνταν πολλά ασυμβίβαστα και πολλά σοβαρά προβλήματα αθέμιτου ανταγωνισμού.

Επιπλέον, η θέσπιση κοινής γεωργικής πολιτικής κρίθηκε αναγκαία και επιθυμητή διότι θα εξασφάλιζε τα πλεονεκτήματα μιας μεγάλης γεωργικής αγοράς τόσο στους παραγωγούς όσο και στους καταναλωτές της Κοινότητας.

Οι παραγωγοί θα είχαν τη δυνατότητα να επωφεληθούν από τη γρηγορότερη διάδοση της τεχνογνωσίας και της τεχνικής προόδου, από την παραγωγή νέων προϊόντων με μεγαλύτερες δυνατότητες εμπορίας και από την εξειδίκευση στην παραγωγή προϊόντων για τα οποία η χώρα τους παρουσίαζε φυσικά ή οικονομικά συγκριτικά πλεονεκτήματα, ενώ οι καταναλωτές θα είχαν περισσότερες εγγυήσεις σχετικά με την σταθερότητα των τιμών των γεωργικών προϊόντων και την ασφάλεια ανεφοδιασμού των αγορών με τέτοια προϊόντα.

Για όλους τους παραπάνω λόγους και τη γενικά παραδεκτή άποψη ότι από έναν ανεξέλεγκτο ανταγωνισμό στη γεωργία δε θα έβγαιναν κερδισμένοι ούτε οι Ευρωπαίοι γεωργοί ούτε οι Ευρωπαίοι καταναλωτές, εκείνοι που συνέταξαν και υπέγραψαν τη Συνθήκη ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, περιέλαβαν μέσα στα πλαίσια της δημιουργίας της Κοινής Αγοράς και την εφαρμογή Κοινής Αγροτικής Πολιτικής.

1.3 Σκοποί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Οι χώρες που ίδρυσαν την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα δεν αρκέστηκαν απλώς στο να συμπεριλάβουν στη Συνθήκη ίδρυσης της την ανάγκη εφαρμογής, μέσα στο χώρο της, μιας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αλλά προχώρησαν και στον καθορισμό των σκοπών της πολιτικής αυτής, που είναι οι εξής :

- α. Αύξηση της παραγωγικότητας της γεωργίας, με τη χρησιμοποίηση βελτιωμένης τεχνολογίας (βελτιωμένες ποικιλίες φυτών, βελτιωμένες φυλές ζώων, νέοι τύποι λιπασμάτων κ.λπ.), με τη λογική ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής και με την ορθολογική χρησιμοποίηση των συντελεστών παραγωγής
- β. Εξασφάλιση ενός δίκαιου βιοτικού επιπέδου στο γεωργικό πληθυσμό, με τη βελτίωση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στη γεωργία
- γ. Σταθεροποίηση των αγορών των γεωργικών προϊόντων, που σημαίνει περιορισμό στο ελάχιστο δυνατό των διακυμάνσεων των τιμών τους μέσα στο χώρο της Κοινότητας, λόγω διακυμάνσεων της προσφοράς τους στο εσωτερικό της ή και των τιμών τους στις διεθνείς αγορές, εξαιτίας κερδοσκοπικών ενεργειών ή άλλων αιτιών.
- δ. Εξασφάλιση κανονικού εφοδιασμού της αγοράς με γεωργικά προϊόντα, που σημαίνει ποσοτική και ποιοτική προσαρμογή της παραγωγής προς τις απαιτήσεις της αγοράς, έτσι ώστε να μην παρουσιάζεται άλλοτε υπερπροσφορά και άλλοτε έλλειψη, και
- ε. Εξασφάλιση λογικών τιμών για τον καταναλωτή.

Εκτός από τους παραπάνω σκοπούς καθορίσθηκε ότι κατά τη διαμόρφωση της κοινής γεωργικής πολιτικής, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- α. Οι ειδικές και διαφορετικές φυσικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάτω από τις οποίες λαμβάνει χώρα η γεωργική δραστηριότητα στις διάφορες περιοχές της Κοινότητας
- β. Η ανάγκη να γίνονται σταδιακά οι προσαρμογές που απαιτούνται, και
- γ. Το γεγονός ότι σε όλα τα Κράτη μέλη η γεωργία είναι ένας τομέας που συνδέεται στενά με το σύνολο της οικονομίας τους.

Οι παραπάνω σκοποί της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, που καθορίστηκαν κατά την υπογραφή της Συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, εξακολουθούν να ισχύουν και να επιδιώκονται έως και σήμερα.

Κατά τις διαπραγματεύσεις που κατά καιρούς έγιναν στα πλαίσια της αναμόρφωσης της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, δεν τέθηκε θέμα αναθεώρησης των σκοπών της, αλλά προσαρμογής των συγκεκριμένων μέτρων της που θα επέτρεπαν την επίτευξη όλων των σκοπών της, με βάση τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν κάθε φορά.

Η συνθήκη του Μάαστριχ το 1992 θέσπισε τρεις ακόμη στόχους σχετικούς με τη συνοχή, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημόσια υγεία, επεκτείνοντας έμμεσα τους αρχικούς πέντε στόχους. Οι στόχοι αυτοί εξειδικεύτηκαν περισσότερο με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 (άρθρα 6 , 152 και 159) και είναι οι εξής (Μαυροματάκη, 2006 και Λαζαρίδου, 2007):

- α. Σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές (άρα και στην Κοινή Αγροτική Πολιτική) πρέπει να ενσωματωθούν οι απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- β. Ο καθορισμός και η υλοποίηση όλων των κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων πρέπει να εξασφαλίζουν ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας.
- γ. Η διαμόρφωση και η εφαρμογή των κοινοτικών πολιτικών και δράσεων και η εφαρμογή της εσωτερικής αγοράς θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής που αποβλέπουν στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των επιπέδων ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών και της

καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιοχών περιλαμβανομένων και των αγροτικών περιοχών .

1.4 Αρχικές κατευθύνσεις της κοινής αγροτικής πολιτικής

Για την πραγματοποίηση των σκοπών της κοινής αγροτικής πολιτικής, έγινε στη Στρέζα της Ιταλίας τον Ιούλιο του 1958 διάσκεψη αντιπροσώπων των κρατών- μελών με σκοπό τη χάραξη των κατευθύνσεων τις οποίες έπρεπε να ακολουθήσει η κοινή αγροτική πολιτική (Λαζαρίδου,2007).

Στη διάσκεψη αυτή έγινε μια σύγκριση των γεωργικών πολιτικών των κρατών-μελών, ένας ισολογισμός των πόρων και των αναγκών τους, μια εξέταση των πιθανών επιπτώσεων που θα είχε η εφαρμογή της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. στη γεωργία τους και μια συζήτηση επί των μακροπροθέσμων προσανατολισμών της κοινής αγροτικής πολιτικής.

Οι θέσεις των κρατών- μελών στα παραπάνω θέματα, που παρουσιάστηκαν από τους αντιπροσώπους τους, σε ορισμένα σημεία ήταν αρκετά διαφορετικές. Τελικά, όμως, η διάσκεψη καθόρισε ορισμένες βασικές κατευθύνσεις που έπρεπε να ακολουθήσει η κοινή αγροτική πολιτική , από τις οποίες κυριότερες είναι οι εξής (Αγγελόπουλος, Κουτογλίδης, 2007):

- α. Η γεωργία πρέπει να θεωρείται βασικός τομέας της οικονομίας και ουσιώδης παράγοντας της κοινωνικής ζωής.
- β. Η εφαρμογή της Συνθήκης έπρεπε να οδηγήσει σε μια προοδευτική ανάπτυξη των ανταλλαγών στο εσωτερικό της Κοινότητας. Ταυτόχρονα, όμως, θα έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη η αναγκαιότητα διατήρησης των εμπορικών ανταλλαγών και των συμβατικών δεσμεύσεων, πολιτικών και οικονομικών, με τις τρίτες χώρες.
- γ. Έπρεπε να καθορισθεί και να υπάρχει μια στενή συσχέτιση μεταξύ της πολιτικής για τη βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων και της πολιτικής των γεωργικών αγορών.

Η προσαρμογή των διαρθρώσεων έπρεπε να συμβάλλει σε μια προσέγγιση των δαπανών και σε ένα λογικό προσανατολισμό της παραγωγής, ενώ η πολιτική των

γεωργικών αγορών έπρεπε να ασκείται κατά τρόπο που να παρακινεί σε βελτίωση της παραγωγικότητας.

- δ. Η βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων έπρεπε να είναι τέτοια, που να μπορεί να εξασφαλίζει στην εργασία και στα κεφάλαια που χρησιμοποιούνται στην Ευρωπαϊκή γεωργία αμοιβές συγκρίσιμες με εκείνες που θα απολάμβαναν αν χρησιμοποιούνταν στους άλλους παραγωγικούς τομείς.

Με βάση τις αρχές αυτές άρχισε να διαμορφώνεται και να εφαρμόζεται από το 1962 η κοινή αγροτική πολιτική, η οποία, όπως διαμορφώθηκε έως σήμερα περιλαμβάνει:

- α. Την πολιτική των γεωργικών αγορών στα πλαίσια της οποίας διαμορφώθηκαν σταδιακά οι κοινές οργανώσεις αγορών των διαφόρων γεωργικών προϊόντων.
- β. Την ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων για τα γεωργικά προϊόντα με τις τρίτες χώρες, και
- γ. Την πολιτική του προσανατολισμού της γεωργίας, στα πλαίσια της οποίας διαμορφώθηκαν οι πολιτικές για τη βελτίωση των διαρθρωτικών δεδομένων της Ευρωπαϊκής γεωργίας τόσο στη φάση παραγωγής των προϊόντων όσο και στη φάση της μεταποίησης και της εμπορίας τους.

1.5 Αποτελέσματα από την εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Η κοινή αγροτική πολιτική κατά το χρονικό διάστημα της εφαρμογής της (4 περίπου δεκαετίες) παρά τις επικρίσεις που κατά καιρούς έχει δεχτεί, πέτυχε και σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπέρασε τους περισσότερους από τους αρχικούς στόχους που έθεσε. Έτσι:

- α. Η παραγωγικότητα της γεωργίας σε πολλούς τομείς αυξήθηκε σημαντικά και μάλιστα με ρυθμούς ταχύτερους από εκείνους της βιομηχανίας, λόγω της προόδου της γεωργικής τεχνολογίας και του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού υπήρξε η μεγάλη αύξηση της παραγωγής πολλών γεωργικών προϊόντων, παρά τη μείωση του αριθμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και των ατόμων που απασχολούνται στη γεωργία.

β. Τα γεωργικά εισοδήματα παρουσίασαν συνεχείς αυξομειώσεις. Υπήρξαν χρονικά διαστήματα κατά τα οποία η αύξηση τους ήταν συγκρίσιμη με εκείνη των άλλων τομέων της οικονομίας, αλλά και διαστήματα σημαντικής μείωσης. Οι εξελίξεις αυτές ήταν αποτέλεσμα, αφενός μεν της εξέλιξης των τιμών που εισέπρατταν ή πλήρωναν οι γεωργοί, κατά την πώληση των προϊόντων τους ή κατά την αγορά των μέσων παραγωγής αντίστοιχα, αφετέρου δε των καλών ή κακών εσόδων τους, λόγω των ευνοϊκών ή δυσμενών κλιματολογικών συνθηκών οι οποίες δεν ήταν δυνατόν να επηρεασθούν.

Γενικά, η μακροπρόθεσμη εξέλιξη των γεωργικών εισοδημάτων δε θεωρείται ευνοϊκή, αλλά θα ήταν πολύ χειρότερη εάν δεν υπήρχε η κοινή αγροτική πολιτική η οποία κατά τις δύσκολες γεωργικές χρονιές με τους μηχανισμούς της παρέμβασης εξασφάλιζε στους παραγωγούς σταθερές τιμές και τη σιγουριά της διάθεσης για τα προϊόντα τους ή στήριζε τα εισοδήματά του με τις χορηγούμενες αντισταθμίσεις ή τις άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις.

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι οι μέσες εξελίξεις του γεωργικού εισοδήματος κρύβουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα στους γεωργούς των διαφόρων περιοχών της Κοινότητας.

γ. Η εφαρμογή της κοινής αγροτικής πολιτικής, σε συνδυασμό με την εξέλιξη της γεωργικής τεχνολογίας, συνέβαλε σε μία σημαντική αύξηση της παραγωγής γεωργικών προϊόντων με αποτέλεσμα όχι μόνο να εξασφαλισθεί, ο κανονικός εφοδιασμός των κοινοτικών αγορών με τα αναγκαία είδη διατροφής, αλλά σε πολλές περιπτώσεις και σε ορισμένες χρονικές περιόδους να δημιουργηθούν μεγάλα διαρθρωτικά πλεονάσματα, όπως για παράδειγμα στους τομείς των σιτηρών, των γαλακτοκομικών προϊόντων, του βοείου κρέατος, του κρέατος πουλερικών, των οίνων κ.λ.π.

δ. Για ένα μεγάλο αριθμό γεωργικών προϊόντων κατορθώθηκε η σταθεροποίηση των αγορών τους, με αποτέλεσμα η Κοινότητα να αποφύγει τις απότομες και αλματώδεις αυξήσεις των τιμών που έπληξαν ορισμένες περιόδους τις παγκόσμιες αγορές ορισμένων γεωργικών προϊόντων (ζάχαρη, δημητριακά). και

ε. Οι τιμές του καταναλωτή για τα περισσότερα γεωργικά προϊόντα διατηρήθηκαν σε λογικά επίπεδα, σε σχέση με τις αντίστοιχες τιμές που διαμορφώθηκαν σε άλλες βιομηχανικές χώρες.

Επομένως, οι γεωργικές τιμές επέδρασαν ως παράγοντας σταθερότητας στην εξέλιξη του κόστους ζωής και επιπλέον οι γεωργικές τιμές και οι τιμές των ειδών διατροφής αυξήθηκαν με μικρότερο ρυθμό από το ρυθμό αύξησης του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών και μειώθηκε σημαντικά το ποσοστό των δαπανών για είδη διατροφής στις συνολικές δαπάνες τελικής κατανάλωσης των νοικοκυρών.

Η κατάσταση αυτή ως προς το ρυθμό αύξησης των τιμών των γεωργικών προϊόντων, επιδεινώθηκε μετά το 1985, λόγω της περιοριστικής πολιτικής τιμών που αποφασίστηκε και εφαρμόστηκε από τότε μέχρι και σήμερα, γεγονός που επηρέασε δυσμενώς, σε πολλές περιπτώσεις και περιόδους, τη διαμόρφωση των γεωργικών εισοδημάτων και ευνοϊκά το ρυθμό αύξησης των τιμών τους στην κατανάλωση.

1.6 Η αναμόρφωση της κοινής αγροτικής πολιτικής τη δεκαετία του 2000

Η αρχή της δεκαετίας του 2000 σηματοδεύτηκε με την έναρξη της υλοποίησης της μεταρρύθμισης της κοινής αγροτικής πολιτικής που αποφασίστηκε στα πλαίσια της agenda 2000.

Το 2001 έγινε μια περιορισμένης έκτασης μεταρρύθμιση της πολιτικής στον τομέα του βαμβακιού στα πλαίσια της οποίας αποφασίστηκε συνέχιση του τρόπου στήριξης του προϊόντος που ίσχυε μέχρι τότε, με το ίδιο συνολικό κόστος για την κοινότητα, αλλά αυξήθηκε το ποσό που θα μειωνόταν η επιδότηση σε περίπτωση υπέρβασης της μέγιστης εγγυημένης ποσότητας πέραν από ορισμένο όριο και δόθηκε η δυνατότητα στα κράτη- μέλη να καθορίζουν ανώτατα όρια στις εκτάσεις που θα καλλιεργούνταν με βαμβάκι για περιβαλλοντικούς κυρίως λόγους (Αγγελόπουλος, Κουτογλίδης, 2007).

Στη μεταρρύθμιση της κοινής αγροτικής πολιτικής του 1999 στα πλαίσια της Agenda 2000, προβλέπονταν ενδιάμεση επανεξέταση το 2002 – 2003 των μέτρων που αποφασίστηκαν, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι η υλοποίησή τους δεν οδηγούσε σε υπέρβαση των δαπανών που καθορίστηκαν για τη γεωργία (Μαυροματάκη, 2006).

Στα πλαίσια αυτής της επανεξέτασης και εν όψει της επικείμενης διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2004 με 10 νέα κράτη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τον Ιούλιο του 2002 τις προτάσεις της για την ενδιάμεση αναθεώρηση της κοινής αγροτικής πολιτικής. Οι βασικοί στόχοι αυτής της μεταρρύθμισης, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα έπρεπε να είναι:

- α. Η καλύτερη δικαιολόγηση των δαπανών για τη γεωργία
- β. Η δημιουργία ενός ανταγωνιστικού γεωργικού τομέα
- γ. Η ενθάρρυνση παραγωγής προϊόντων που ζητά η αγορά και με μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον.
- δ. Η εξασφάλιση μιας σταθερότητας στα εισοδήματα των γεωργών και ενός ικανοποιητικού βιοτικού επιπέδου.
- ε. Η παραγωγή προϊόντων καλής ποιότητας και προϊόντων που θα είναι ασφαλή για τον καταναλωτή.
- στ. Η ενίσχυση της πολιτικής για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και,
- ζ. Η εξασφάλιση συνθηκών υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε:

- α. Αποσύνδεση των άμεσων πληρωμών (επιδοτήσεων) από την παραγωγή και καθιέρωση μιας ενιαίας ενίσχυσης ανά εκμετάλλευση, με βάση το μέσο όρο του συνόλου των ενισχύσεων μιας περιόδου αναφοράς (2000 – 2002), προκειμένου οι άμεσες εισοδηματικές ενισχύσεις να μην επηρεάζουν τις αποφάσεις των γεωργών ως προς το είδος και την ποσότητα των προϊόντων που θα παράγουν.
- β. Πλήρη ενσωμάτωση των κανόνων ασφάλειας και ποιότητας στην κοινή αγροτική πολιτική, συνδέοντας την χορήγηση των άμεσων ενισχύσεων με την υποχρέωση συμμόρφωσης σε τέτοιους κανόνες (πολλαπλή συμμόρφωση).
- γ. Πλήρη ενσωμάτωση των κανόνων υγιεινής και καλής διαβίωσης και μεταχείρισης των ζώων στην κοινή αγροτική πολιτική, συνδέοντας τις άμεσες πληρωμές στην κτηνοτροφική παραγωγή με την υποχρέωση της τήρησης τέτοιων κανόνων.

- δ. Προσαρμογή των κοινών οργανώσεων αγοράς, προκειμένου να ενισχυθεί ο ρόλος της παρέμβασης ως δικτύου ασφάλειας και όχι ως τρόπου διάθεσης των προϊόντων.
- ε. Προσανατολισμό προς την παραγωγή προϊόντων που ζητούνται στην αγορά, με βάση τις ανάγκες και τις απαιτήσεις των καταναλωτών.
- στ. Ενίσχυση και επέκταση της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης με τη διάθεση μεγαλύτερων πιστώσεων γι' αυτήν. Οι πιστώσεις αυτές πρέπει να προέλθουν από περικοπές των πιστώσεων του τομέα των κοινών οργανώσεων, των αγορών, προκειμένου να βελτιωθεί η ισορροπία μεταξύ των πιστώσεων που διατίθενται στους δύο τομείς (κοινές οργανώσεις αγοράς και πολιτική αγροτικής ανάπτυξης) και να προωθηθούν πολιτικές σχετικές με την ποιότητα και την ασφάλεια των τροφίμων και την αειφορία στη γεωργία.
- ζ. Απλούστευση της γεωργικής νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των διαδικασιών εφαρμογής της.
- η. Ενσωμάτωση των ενισχύσεων που χορηγούνται για τις αποξηραμένες ζωοτροφές στην ενιαία ενίσχυση ανά εκμετάλλευση και απλούστευση του καθεστώτος στήριξης της βιομηχανίας για τις αφυδατωμένες ζωοτροφές και τις αποξηραμένες στον ήλιο ζωοτροφές με μείωση της ενίσχυσης στα 33 Ευρώ / τόνο.
- θ. Αποσύνδεση των ενισχύσεων που χορηγούνται στο βόειο κρέας από τον αριθμό κεφαλών ζώων (παραγωγή) και ενσωμάτωσή τους στην ενιαία ενίσχυση ανά εκμετάλλευση συνδεδεμένη όμως από τις υποχρεώσεις της πολλαπλής επιμόρφωσης και των κριτηρίων διαχείρισης των γαιών. Επιπλέον προτεινόταν η προώθηση της ποιότητας και η στήριξη παραγωγής βοείου κρέατος με μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον, μέσω της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη.
- ι. Για τον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε τέσσαρες εναλλακτικές προτάσεις:
- ι.1. Συνέχιση των μέτρων που αποφασίστηκαν στα πλαίσια της δράσης 2000 (agenda 2000) έως το 2015.

- 1.2. Επανάληψη του τρόπου αντιμετώπισης του τομέα στα πλαίσια του προγράμματος δράσης 2000, συνοδευόμενη από μια νέα μείωση των τιμών παρέμβασης κατά 15% για το βούτυρο και 5% για το αποβουτυρωμένο γάλα σε σκόνη) με παράλληλη αύξηση των ποσοστώσεων κατά 3%.
- 1.3. Εισαγωγή διπλού καθεστώτος ποσοστώσεων, που προέβλεπε μείωση της ποσόστωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά 5% για την καθιέρωση εγχώριας ποσόστωσης. Η εξαγωγική ποσόστωση να είναι απεριόριστη και να καταργηθούν οι επιστροφές (επιδοτήσεις) κατά την εξαγωγή και οι ενισχύσεις διάθεσης και
- 1.4. Κατάργηση του καθεστώτος των ποσοστώσεων από το 2008 και περικοπή της τιμής στην παρέμβαση κατά 25%.
- θ. Υποχρεωτική τήρηση περιβαλλοντικών κριτηρίων στο σύνολο των εκτάσεων της αγροτικής εκμετάλλευσης.
- ια. Εισαγωγή νέων συνοδευτικών μέτρων, στα πλαίσια της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, που θα αναφέρονται στην ασφάλεια των τροφίμων, στην τήρηση των κοινοτικών προτύπων και στην ενίσχυση των κινήτρων για τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα και ιδιαίτερα στον τομέα της υγείας και της καλής διαβίωσης των ζώων (Λαζαρίδου, 2007 και Αγγελόπουλος, Κουτογλίδης, 2007).

Οι προτάσεις αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο εκτεταμένου διαλόγου και μακρών διαπραγματεύσεων μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των φορέων των γεωργών.

Το Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ύστερα από επανειλημμένες και επίπονες διαπραγματεύσεις κατόρθωσε να συμφωνήσει στις 26 Ιουνίου του 2003 σε μια νέα μεταρρύθμιση της κοινής αγροτικής πολιτικής, της οποίας τα κύρια σημεία ήταν τα εξής (Αγγελόπουλος, Κουτογλίδης, 2007):

- α. Αποσύνδεση των άμεσων πληρωμών (εισοδηματικές ενισχύσεις) από το είδος και την ποσότητα των παραγόμενων προϊόντων και καθιέρωση ενιαίας ενίσχυσης ανά εκμετάλλευση με βάση τον μέσο όρο των άμεσων πληρωμών που ελάμβανε κατά τη διάρκεια μιας περιόδου αναφοράς (2000- 2002). Για να

αποφευχθεί όμως η εγκατάλειψη της παραγωγής κάποιων προϊόντων, δίνεται η δυνατότητα στα κράτη- μέλη να διατηρήσουν περιορισμένου βαθμού συνδέσεις με την παραγωγή για ορισμένα προϊόντα.

β. Η χορήγηση της ενιαίας ενίσχυσης ανά εκμετάλλευση, συνδέεται με την υποχρέωση τήρησης καθορισμένων προτύπων για το περιβάλλον, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία και τις συνθήκες διαβίωσης των ζώων καθώς και τη διατήρηση των γεωργικών εκτάσεων σε καλές συνθήκες αξιοποίησης (πολλαπλή συμμόρφωση).

γ. Ενίσχυση της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης με τη διάθεση περισσότερων χρημάτων και με τη θέσπιση νέων μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης του περιβάλλοντος, της ποιότητας και της ασφάλειας των τροφίμων και των συνθηκών διαβίωσης ζώων καθώς και για την παροχή βοήθειας προς τους γεωργούς προκειμένου να ανταποκριθούν στα ευρωπαϊκά πρότυπα παραγωγής.

δ. Μείωση των άμεσων ενισχύσεων («διαφοροποίηση») που χορηγούνται στις μεγάλες αγροτικές εκμεταλλεύσεις που λαμβάνουν ενιαία ενίσχυση ανά εκμετάλλευση άνω των 5.000€ ετησίως, προκειμένου να εξοικονομηθούν πιστώσεις οι οποίες θα διατεθούν για τη χρηματοδότηση της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης.

ε. Καθορισμός μηχανισμού για την εξασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, προκειμένου να μη ξεπεραστεί το ανώτατο ύψος δαπανών για την κοινή αγροτική πολιτική που καθορίστηκε έως το 2013 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών τον Οκτώβριο του 2002.

στ. Καθιέρωση συστήματος παροχής συμβουλών προς τους γεωργούς, το οποίο μέχρι το 2006 θα είναι προαιρετικό για τα κράτη μέλη αλλά από το 2007 και μετά γίνεται υποχρεωτικό. Η συμμετοχή των γεωργών στο σύστημα αυτό είναι προαιρετική μέχρι το 2009, αλλά το 2010 το Συμβούλιο θα αποφασίσει, ύστερα από έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εάν το σύστημα αυτό θα πρέπει να γίνει υποχρεωτικό για τους γεωργούς.

ζ. Αύξηση των ενισχύσεων που χορηγούνται στους νέους γεωργούς για τις επενδύσεις που πραγματοποιούν στην εκμετάλλευσή τους.

η. Αλλαγές στην κοινή οργάνωση αγοράς του γάλακτος. Πιο συγκεκριμένα για το γάλα και τα γαλακτοκομικά προϊόντα αποφασίστηκε:

η1. Παράταση ενός αναμορφωμένου συστήματος ποσοστώσεων έως τη γαλακτική περίοδο 2014-2015.

η2. Μείωση της τιμής παρέμβασης για το βούτυρο κατά 25% σε μια τετραετία (2004-2007) και για το αποβουτυρωμένο γάλα σε σκόνη κατά 15% σε μια τριετία (2004-2006)

η3. Κατάργηση της τιμής στόχου για το γάλα και καθορισμός ορίου για την αγορά βουτύρου από την παρέμβαση στους 70.000 τόνους το 2004 που θα μειωθεί σε 30.000 τόνους από το 2007. Πάνω από το όριο αυτό οι αγορές θα διενεργούνται με δημοπρασία.

η4. Καθορισμός αντιστάθμισης σταδιακά αυξανόμενης εντός μιας τριετίας (2004-2006), το ύψος της οποίας από το 2006 και μετά θα είναι 35,€ / τόνο. Η ενιαία ενίσχυση εκμετάλλευσης στο γαλακτοκομικό τομέα θα εφαρμοστεί όταν υλοποιηθεί πλήρως η μεταρρύθμιση του τομέα, εκτός εάν τα κράτη μέλη αποφασίσουν να την καθιερώσουν νωρίτερα και

η5. Αύξηση της ποσόστωσης γάλακτος για την Ελλάδα κατά 120.000 τόνους.

θ. Υποβολή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το φθινόπωρο του 2003 πρότασης για μεταρρύθμιση των τομέων του ελαιολάδου, του καπνού και του βαμβακιού. Η πρόταση αυτή έπρεπε να βασίζεται στους στόχους και τη φιλοσοφία της μεταρρύθμισης που αποφασίστηκε τον Ιούνιο του 2003.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανταποκρινόμενη στη σχετική απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών Γεωργίας τον Ιούνιο του 2003 στο Λουξεμβούργο, παρουσίασε το Σεπτέμβριο του 2003 μια ανακοίνωση προς το Συμβούλιο στην οποία περιέγραφε την κατάσταση που επικρατούσε στους τομείς της Γεωργίας. Η μεταρρύθμιση που πρότεινε στην πολιτική αυτών των τομέων ήταν της ίδιας φιλοσοφίας με την μεταρρύθμιση που αποφασίστηκε τον Ιούνιο του 2003, δηλαδή αποσύνδεση του μεγαλύτερου μέρους των ενισχύσεων που χορηγούνταν στους τομείς αυτούς από την παραγωγή και ενσωμάτωσή τους στην ενιαία ενίσχυση ανά εκμετάλλευση.

Στις προτάσεις της αυτές η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφού έλαβε υπόψη της, αφενός μεν το γεγονός ότι η παραγωγή αυτών των προϊόντων είναι συγκεντρωμένη κυρίως σε περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που υστερούν αρκετά στην οικονομική τους ανάπτυξη και αφετέρου το ότι ο τρόπος στήριξης αυτών των προϊόντων με το καθεστώς που ίσχυε ήταν διαφορετικός, ότι αντιμετώπιζαν διαφορετικά προβλήματα και παρουσίαζαν διαφορετικές μακροπρόθεσμες προοπτικές, πρότεινε διαφορετικές λύσεις ως προς το μέρος της παρεχόμενης ενίσχυσης που έπρεπε να συνδέεται με την παραγωγή.

1.7 Έρευνα πεδίου

Έπειτα από την παρουσίαση της αναθεωρημένης ΚΑΠ, θεωρήθηκε χρήσιμο να αναρτηθεί συμπληρωματικά και η έρευνα πεδίου που διεξήγαγε η εταιρεία ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΕ με το διακριτικό τίτλο «PLANNING GROUP ΕΠΕ», με ανάδοχο το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στοχεύοντας στην παρουσίαση της άποψης τόσο των αναπτυξιακών φορέων όσο και των ιδιωτών για την αναδιάρθρωση της φυτικής παραγωγής και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στη Θεσσαλία που προωθείται από το Υπουργείο. Μέσα, λοιπόν, από αυτά τα ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν στους εκάστοτε ερωτηθέντες και από τα ποσοστά των ερωτηθέντων που απάντησαν σε καίρια ζητήματα του πρωτογενούς κλάδου παραγωγής, θα επιχειρηθεί η εξαγωγή συμπερασμάτων για το κατά πόσο η νέα ΚΑΠ συνδράμει στην μεταστροφή της κυριαρχούσας φυτικής παραγωγής στη ζωική και την ολοένα και μεγαλύτερη ενασχόληση του αγροτικού κόσμου με την κτηνοτροφία.

Η αναγνώριση των θέσεων των αναπτυξιακών φορέων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, του ΟΠΕ καθώς επίσης και ιδιωτών (παραγωγών) σχετικά με κρίσιμα ερωτήματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου αποτέλεσε τον κύριο στόχο της έρευνας πεδίου.

Τα ερωτηματολόγια που καταρτίστηκαν αφορούσαν τόσο φορείς όσο και παραγωγούς (νέοι αγρότες και ενταγμένοι σε σχέδια βελτίωσης, με βάση τα δειγματοληπτικά στοιχεία επικοινωνίας που δόθηκαν κατόπιν σχετικού αιτήματος από την αρμόδια Υπηρεσία).

Έγινε αναδιαμόρφωση των ερωτηματολογίων και πραγματοποιήθηκε έρευνα τόσο στους αναπτυξιακούς φορείς της Περιφέρειας όσο και στα φυσικά πρόσωπα (παραγωγούς).

Ενδεικτικά αναφέρεται η θέση της ΕΑΣ Λάρισας για την αλλαγή της σχέσης φυτικής προς τη ζωική παραγωγή υπέρ της ζωικής. Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις σαφώς «γέρνουν» υπέρ της ζωικής παραγωγής.

Δόθηκαν επίσης απαντήσεις που δεν οδηγούν σε ασφαλή συμπεράσματα όπως π.χ στο ερώτημα για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων η πλειοψηφία απάντησε ότι χρειάζεται ενημέρωση ενώ στο ερώτημα για το επίπεδο ενημέρωσης οι ίδιοι το χαρακτήρισαν ικανοποιητικό. Το συμπέρασμα της μελετητικής ομάδας είναι ότι απαιτείται ενημέρωση ταυτόχρονα με κατάρτιση.

Δόθηκαν επίσης απαντήσεις που προβληματίσαν, όπως π.χ στο ερώτημα για τη συμβολαιακή γεωργία το 59% των παραγωγών του δείγματος απάντησε ότι δεν την αποδέχεται. Η εκτίμηση των μελετητών είναι ότι απαιτείται περαιτέρω ενημέρωση.

Πολύ κρίσιμο στοιχείο της έρευνας είναι η εικόνα που αποκομίστηκε κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων και η οποία εστιαζόταν στην έντονη ανησυχία για την απώλεια εισοδήματος και στην κύρια αντίστοιχα επιθυμία για τη διασφάλιση και βελτίωσή του. Αυτός μεταξύ άλλων ήταν και κύριος λόγος που τέθηκε ένας μόνο στρατηγικός στόχος του προγράμματος που είναι η σύγκλιση του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Περιφέρειας προς το αντίστοιχο της ΕΕ των 25

Στη συνέχεια ακολουθούν ομαδοποιημένα ανά ερώτημα τα συμπεράσματα της έρευνας πεδίου χωριστά για τους αναπτυξιακούς φορείς και για τα φυσικά πρόσωπα (παραγωγούς).

1.7.1 Έρευνα στους αναπτυξιακούς φορείς

Η μέθοδος της έρευνας που εφαρμόστηκε προς τους αναπτυξιακούς φορείς υπήρξε η απογραφική, λόγω του μικρού σχετικά αριθμού τους.

Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε με προσωπικές συνεντεύξεις κατά τις οποίες δόθηκαν οι απαραίτητες εξηγήσεις για το σκοπό της έρευνας.

Τα ερωτηματολόγια περιλάμβαναν ανοικτές και κλειστές ερωτήσεις. Οι μελετητές

θεώρησαν ότι έπρεπε να απαντηθούν καίρια ερωτήματα που αφορούν την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και του αγροτικού χώρου δεδομένου ότι η διασφάλιση συναινετικών διαδικασιών αποτελεί κρίσιμη παράμετρο του αναπτυξιακού σχεδιασμού.

Στο παράρτημα παρουσιάζεται το υπόδειγμα του ερωτηματολογίου.

Το 76% των ερωτηθέντων φορέων συμφωνεί με την πολυαπασχόληση γεγονός που αποτυπώνει την ανησυχία των φορέων για τη διαμόρφωση του αγροτικού εισοδήματος και την άποψή τους ότι από μόνο του το εισόδημα από γεωργικές δραστηριότητες δεν μπορεί να διασφαλίσει στον αγροτικό πληθυσμό ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.

Ο καλύτερος συνδυασμός της άσκησης της γεωργικής δραστηριότητας παράλληλα με άλλη δραστηριότητα (εκτός του πρωτογενή τομέα), λαμβάνοντας τις απαντήσεις που έδωσαν βαθμολογία κάτω από 5 όσον αφορά στην καλύτερη επιλογή (το 1 αντιστοιχεί στην καλύτερη επιλογή και το 10 στη χειρότερη), διαφαίνεται ότι είναι: με τουριστικές δραστηριότητες (35% των ερωτηθέντων) και με μικρές μεταποιητικές επιχειρήσεις (29% των ερωτηθέντων). Το δεν γνωρίζω/ δεν απαντώ συγκέντρωσε πάνω από 40% των ερωτηθέντων γεγονός που δείχνει ότι δεν υπάρχει επαρκής γνώση των ερωτηθέντων κάτι που δεν θα έπρεπε να συμβαίνει στους φορείς.

Με την αναδιάρθρωση συμφωνεί η πλειοψηφία των ερωτηθέντων

Το 71% συμφωνεί με την αναδιάρθρωση καλλιεργειών, το 76% με την αναδιάρθρωση παραγωγικών συστημάτων και το 59% με την αναδιάρθρωση γενετικού υλικού/πόρων.

Με την πολυκαλλιέργεια συμφωνεί το 64% των ερωτηθέντων, το 24% δεν συμφωνεί και το υπόλοιπο 12% δεν γνωρίζει / δεν απαντά.

Το 59% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι αγρότες μπορούν να αναπτύξουν κάποιας μορφής επιχειρηματική δραστηριότητα, το 18% όχι και το υπόλοιπο 23% δεν γνωρίζει / δεν απαντά.

Εκείνο που προκύπτει ως γενικό συμπέρασμα από τις απαντήσεις των φορέων είναι ότι πολυαπασχόληση, αναδιάρθρωση, πολυκαλλιέργεια και επιχειρηματική

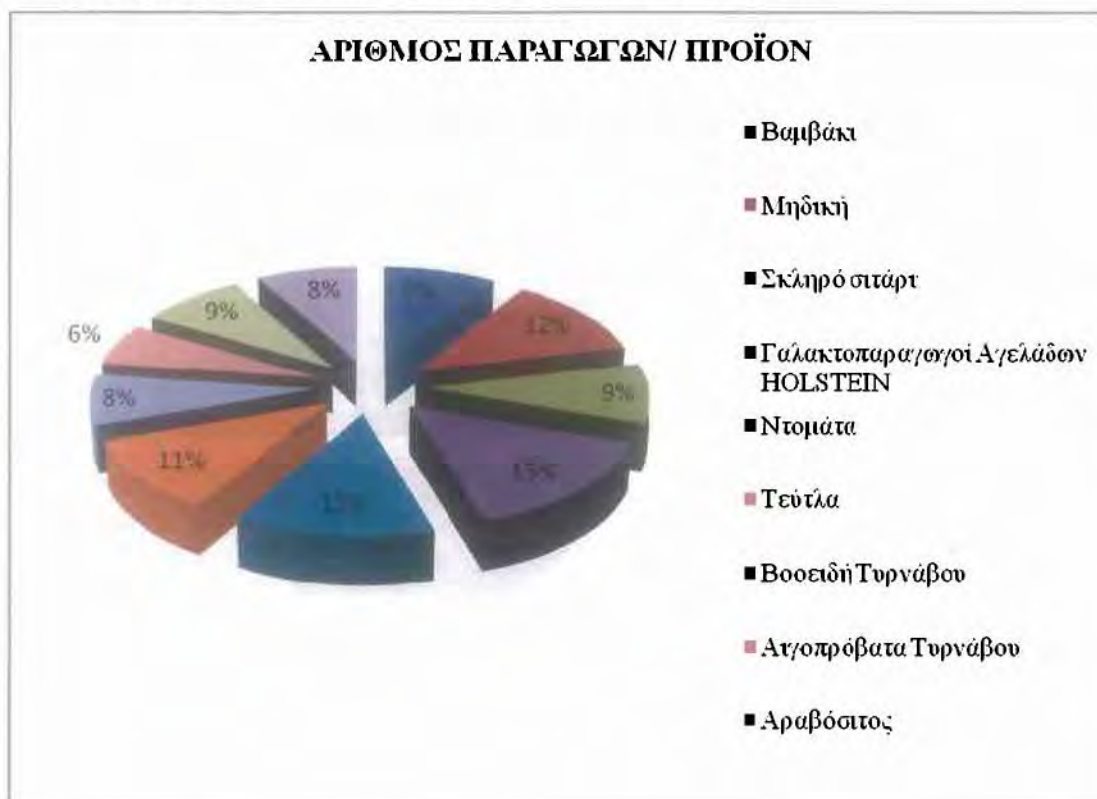
δραστηριότητα αποτελούν το μίγμα πολιτικής στο οποίο θα πρέπει να στραφεί η προσπάθεια για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

1.7.2 Έρευνα σε ιδιώτες

Στο πλαίσιο της Β' φάσης της μελέτης πραγματοποιήθηκε έρευνα πεδίου, η οποία έλαβε χώρα την περίοδο Αυγούστου 2006 σε στρωματοποιημένο δείγμα αγροτών της περιφέρειας Θεσσαλίας.

Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν 143 συνεντεύξεις σε πληθυσμό 333 παραγωγών των σημαντικότερων προϊόντων της περιφέρειας, με την ακόλουθη κατανομή του πληθυσμού:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.1: ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΝΑ ΠΡΟΪΟΝ

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2007, Ιδία επεξεργασία

Επίσης, πραγματοποιήθηκαν 124 συνεντεύξεις από πλήθος 1.776 ατόμων, με χαρακτηριστικό την ένταξή τους σε πρόγραμμα ενίσχυσης νέων αγροτών, με κατανομή ανά περιοχή δραστηριοποίησης και ανά έτος ως ακολούθως:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.2: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ

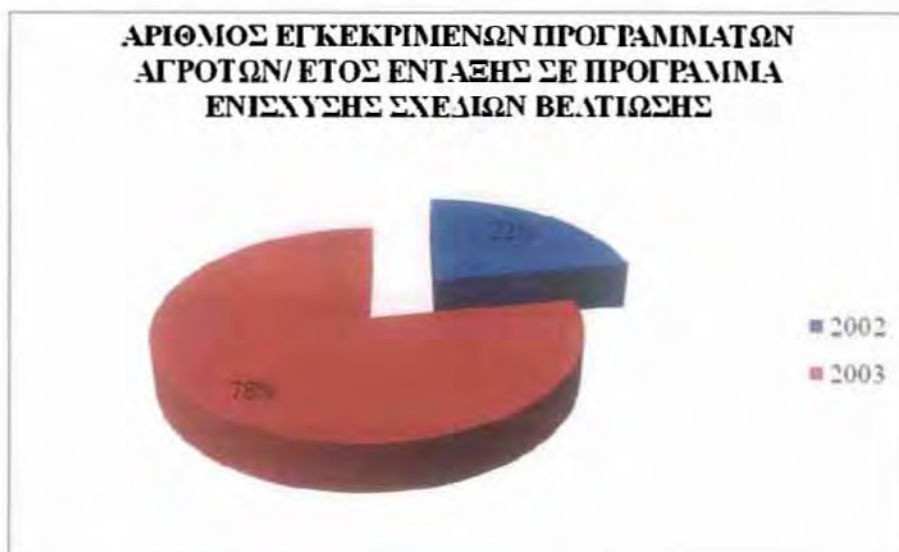

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.3: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Τέλος, πραγματοποιήθηκαν 35 συνεντεύξεις από πλήθος 226 ατόμων, με χαρακτηριστικό την ένταξή τους σε προγράμματα σχεδίων βελτίωσης, με κατανομή ανά περιοχή δραστηριοποίησης και ανά έτος ως ακολούθως:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.4: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ/ ΕΤΟΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΧΕΔΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2007, Ιδία επεξεργασία

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.5: ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2007, Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, το σύνολο των πραγματοποιηθεισών συνεντεύξεων σε αγρότες της περιφέρειας Θεσσαλίας, ανέρχεται σε 302 άτομα από συνολικό πληθυσμό 2.335 ατόμων με τη μέθοδο της στρωματοποιημένης δειγματοληψίας, με κριτήρια το παραγόμενο προϊόν και την προηγούμενη ένταξή τους σε προγράμματα σχεδίων βελτίωσης ή/και ενίσχυσης νέων αγροτών.

Οι βασικές ερωτήσεις που τέθηκαν και μπορούν να απαντηθούν ποσοτικά ακολουθούν στην συνέχεια με τα ποσοστά των απαντήσεων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.6: ΠΟΙΟΤΗΤΑ

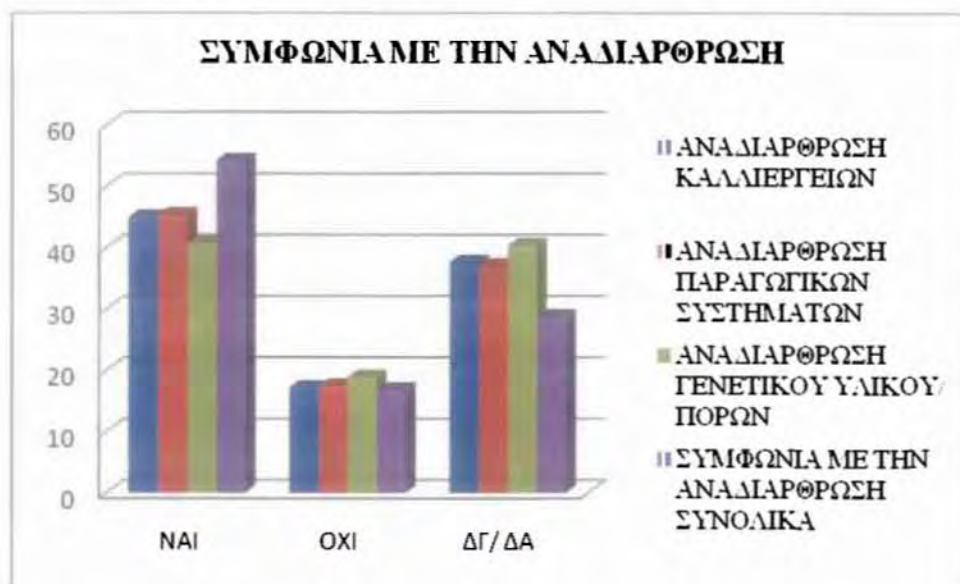

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.7: ΣΥΜΒΟΛΑΙΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

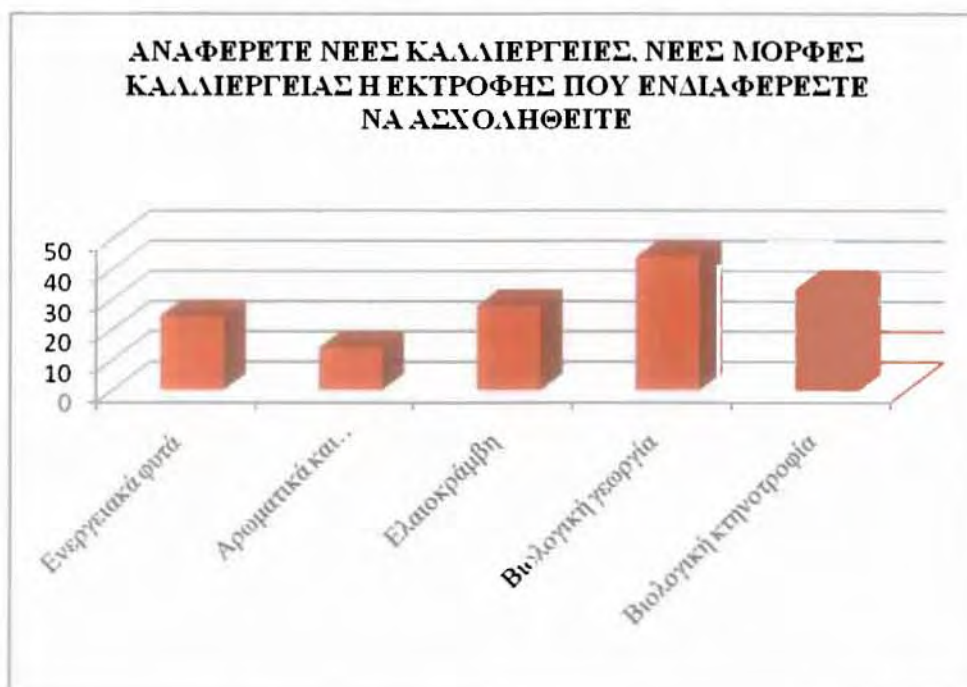
ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2007

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.8: ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤα, 2007

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1.9: ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ, ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ Η ΕΚΤΡΟΦΗΣ ΠΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΣΤΕ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤα, 2007, Ιδία επεξεργασία

Εκπαίδευση

Η πλειοψηφία των αγροτών είναι απόφοιτοι λυκείου (περίπου το 50% του συνόλου) και απόφοιτοι δημοτικού (περίπου το 35% του συνόλου), ενώ το 50% των ερωτώμενων δήλωσε ότι έχει παρακολουθήσει κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικό με νέες μεθόδους άσκησης της γεωργίας ή κτηνοτροφίας, το οποίο με άριστα το δέκα βαθμολογήθηκε με 7 κατά μέσο όρο, θεωρήθηκε δηλαδή, ότι αντλήθηκαν αρκετά χρήσιμες γνώσεις.

Ποιότητα Προϊόντων

Μόνο το 17,2% των αγροτών κατέχει πιστοποιητικό ποιότητας για το παραγόμενο προϊόν, ενώ το 8,3% βρίσκεται σε διαδικασία απόκτησης πιστοποιητικού και το 21,5% πρόκειται να ξεκινήσει τη σχετική διαδικασία.

Εξωγεωργικές Δραστηριότητες

Ποσοστό περίπου 16% των αγροτών δηλώνει ότι ασχολείται και με άλλη δραστηριότητα.

Αναδιάρθρωση

Όσον αφορά στην αναδιάρθρωση γενικά το 54,3% δηλώνει ότι συμφωνεί, ενώ το 45% συμφωνεί με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, το 45,4% των παραγωγικών συστημάτων και το 40,7% του γενετικού υλικού – πόρων.

Πολυκαλλιέργεια

Ποσοστό 76,5% των αγροτών συμφωνεί με την εφαρμογή της μεθόδου πολυκαλλιέργειας στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

Συμβολαιακή Γεωργία

Ποσοστό περίπου 34,4% των αγροτών συμφωνεί με την ανάπτυξη της συμβολαιακής γεωργίας ενώ ένα ποσοστό 49,7% δεν απάντησε.

Πολυαπασχόληση

Ποσοστό 60,6% των αγροτών δηλώνει θετική στάση αναφορικά με την παράλληλη ανάπτυξη επιχειρηματικής δράσης, πλέον της υφιστάμενης.

Τεχνική Υποστήριξη

Όσον αφορά την αναγκαιότητα τεχνικής υποστήριξης των αγροτών από ειδικούς Συμβούλους, εκφράστηκε θετική στάση, καθώς σε μία κλίμακα χρησιμότητας από 1 έως 10 έλαβε την τιμή 7 κατά μέσο όρο.

Μελλοντικές επενδύσεις

Ποσοστό περίπου 65,6% των αγροτών δήλωσε ότι πρόκειται να επενδύσει στο άμεσο μέλλον κυρίως σε υποδομές.

Μεταποίηση

Ποσοστό περίπου 55% των ερωτηθέντων αγροτών δήλωσε ότι το παραγόμενο προϊόν κατευθύνεται σε κάποιας μορφής μεταποίηση, η οποία λαμβάνει χώρα κατά 82% εντός των ορίων της περιφέρειας και ένα ποσοστό της τάξεως του 4,7% εξάγεται στο εξωτερικό.

Πωλήσεις

Ο μεγαλύτερος όγκος της παραγωγής πωλείται εντός των γεωγραφικών ορίων της περιφέρειας

Δραστηριοποίηση σε νέες καλλιέργειες

Όσον αφορά στην πρόθεση δραστηριοποίησης σε νέες καλλιέργειες, σε νέες μορφές καλλιέργειας ή εκτροφής, η πλειοψηφία των ερωτώμενων δήλωσε την επιθυμία δραστηριοποίησης στη βιολογική γεωργία/ κτηνοτροφία με ποσοστό 44%. Ο λόγος της μη δραστηριοποίησής τους έως σήμερα εντοπίζεται κυρίως στην ύπαρξη ελλειπούς πληροφόρησης.

Ενημέρωση

Η πληροφόρηση για τις νέες καλλιέργειες κρίνεται ικανοποιητική από τους τοπικούς φορείς (αναπτυξιακές εταιρείες, συνεταιρισμοί, κ.λ.π) και ελλιπής από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (περιοδικά, εφημερίδες, τηλεόραση, ραδιόφωνο) και τους δημόσιους φορείς (Νομαρχία, Περιφέρεια, Υπουργείο).

Περιοριστικοί παράγοντες

Όσον αφορά στους περιοριστικούς παράγοντες, οι οποίοι εμποδίζουν την παραγωγή της επιθυμητής ποσότητας ή και ποιότητας των προϊόντων, βασικά προβλήματα θεωρούνται η χαμηλή τιμή πώλησης των αγροτικών προϊόντων και το υψηλό κόστος εισροών (λιπάσματα, ζωοτροφές, κλπ) με αντίστοιχα ποσοστά 72% και 70%.

Συστήματα παραγωγής

Τα συστήματα παραγωγής που χρησιμοποιούνται στην περιοχή δεν θεωρείται ότι προκαλούν παραγωγή προϊόντων με χημικά υπολείμματα με ποσοστό απαντήσεων 44% και ποσοστό δεν γνωρίζω / δεν απαντώ 40,7% των ερωτηθέντων, ενώ η ρύπανση του νερού (νιτρορύπανση) αξιολογείται ως σημαντική με ποσοστό 37,7%.

Ανταγωνιστικότητα προϊόντων

Το 86,8% των ερωτηθέντων απάντησε ότι τα προϊόντα τους είναι ανταγωνιστικά έναντι ομοειδών προϊόντων άλλων χωρών.

1.8 Συμπεράσματα

Δίνοντας βάρος στα ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν από ιδιώτες, οι οποίοι βιώνουν από κοντά τα προβλήματα και τις ευκαιρίες που εμφανίζει ο πρωτογενής παραγωγικός τομέας, είναι σκόπιμο να γίνουν οι εξής παρατηρήσεις:

- Ο αριθμός των παραγωγών που ασχολούνται με την καλλιέργεια ζωοτροφών όπως η μηδική, το σκληρό σιτάρι και το καλαμπόκι –μέρος των οποίων χρησιμοποιείται και στην παρασκευή ζωοτροφών- αλλά και των κτηνοτρόφων εμφανίζεται κατά πολύ αυξημένος σε σχέση με εκείνον που καλλιεργούν βαμβάκι (άλλοτε ισχυρά επιδοτούμενο προϊόν), ντομάτα, τεύτλα και πατάτες. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την μεταστροφή των αγροτών στην ενασχόληση είτε με την καλλιέργεια ζωοτροφών είτε με την εκτροφή ζώων.
- Επίσης, παρατηρούμε μία ραγδαία αύξηση των εγκεκριμένων προγραμμάτων των Νέων Αγροτών όσο και των αγροτών ενταγμένων σε Σχέδια Βελτίωσης. Αυτό φανερώνει την επιθυμία των αγροτών για βελτίωση των καλλιεργειών και των υποδομών τους και την συναίσθηση ότι μόνο οργανωμένα μπορούν να επιφέρουν την καλύτερη ποιότητα στα προϊόντα τους και κατ' επέκταση την αύξηση του κέρδους τους.

- Στη συνέχεια, βλέπουμε ότι αθροίζοντας τα ποσοστά των αγροτών που έχουν πιστοποιητικό ποιότητας και εκείνων που βρίσκονται στη διαδικασία απόκτησής του, υπερτερούν έναντι εκείνων που πρόκειται να ξεκινήσουν τη διαδικασία αυτή. Αυτό αποδεικνύει πως οι αγρότες συναισθάνονται ότι η πιστοποίηση της ποιότητας των προϊόντων τους θα συμβάλει ώστε τα προϊόντα τους να γίνουν πιο ανταγωνιστικά στην εγχώρια και ευρωπαϊκή αγορά.
- Από την άλλη πλευρά, μέσα από τα ποσοστά ιδιαίτερα εκείνων που απάντησαν ότι δεν γνωρίζουν/ δεν απαντούν ως προς την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, των παραγωγικών συστημάτων και του γενετικού υλικού καθώς επίσης και ως προς το ζήτημα της συμβολαιακής γεωργίας φανερώνεται ότι υπάρχει άγνοια και έλλειψη ενημέρωσης.
- Τέλος, από τις απαντήσεις στην ερώτηση «αναφέρετε νέες καλλιέργειες, νέες μορφές καλλιέργειας ή εκτροφής που ενδιαφέρεστε να ασχοληθείτε» είναι έκδηλη η στροφή προς τη βιολογική γεωργία, πρωταρχικά, και προς τη βιολογική κτηνοτροφία δευτερευόντως.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω μπορούμε να πούμε ότι αρχικά η εφαρμογή της ΚΑΠ, με την παροχή επιδοτήσεων σε συγκεκριμένα προϊόντα, οδήγησε τον αγροτικό τομέα να στραφεί στην παραγωγή σχεδόν αποκλειστικά των επιδοτούμενων προϊόντων έναντι των υπολοίπων. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την υπερπαραγωγή τους και τη διατάραξη της ισορροπίας ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση των προϊόντων αυτών. Παράλληλα, η εκτεταμένη καλλιέργεια εκτάσεων για την παραγωγή των προϊόντων αυτών είχε και σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της υπερπροσφοράς κάποιων προϊόντων καθώς και για την προστασία του περιβάλλοντος έγινε η αναθεώρηση της ΚΑΠ. Η νέα ΚΑΠ αποδέσμευσε την επιδότηση από την παραγωγή προϊόντων και προώθησε την παραγωγή ασφαλέστερων και ποιοτικότερων προϊόντων, με τη χρήση φιλικότερων προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής. Αυτή είναι η αλλαγή που έδωσε νέες προοπτικές ανάπτυξης στον μέχρι τώρα παραγκωνισμένο κλάδο της κτηνοτροφίας. Μάλιστα το γεγονός αυτό είναι που ώθησε την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές καθώς μετέτρεψε το μειονέκτημα της ορεινότητας σε πλεονέκτημα. Διότι η ύπαρξη βοσκοτόπων στις ορεινές περιοχές δίνει

τη δυνατότητα ανάπτυξης της εκτατικής κτηνοτροφίας. Μια μορφή εκτροφής φιλικής προς το περιβάλλον και εύκολα μετατρέψιμης σε βιολογική, εκπληρώνοντας έτσι τις βασικές επιδιώξεις της νέας ΚΑΠ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Στο δεύτερο κεφάλαιο επιχειρείται να γίνει μια ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιφέρειας Θεσσαλίας. Αρχικά παρουσιάζονται τα κυριότερα χαρακτηριστικά της περιφέρειας καθώς και τα κυριότερα προβλήματά της. Τα προβλήματα διαχωρίζονται σε προβλήματα: οικονομικής ανάπτυξης, πληθυσμιακά-δημογραφικά-απασχόλησης, τομεακά (τριτογενοποίηση της οικονομίας), υποδομών, περιβάλλοντος και διοίκησης.

Έπειτα γίνεται μια παρουσίαση της κατάστασης του ζωικού κεφαλαίου στην περιφέρεια. Ακόμη παρουσιάζεται η εξέλιξη της παραγωγής ζωικών προϊόντων στην περιφέρεια και γίνεται σύγκριση με την αντίστοιχη εξέλιξη της παραγωγής ζωικών προϊόντων στο σύνολο της χώρας.

Τέλος γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί και να αξιολογηθεί το επίπεδο στο οποίο βρίσκονται οι υποδομές της περιφέρειας όσον αφορά την μεταποίηση των προϊόντων ζωικής παραγωγής, διότι οι μεταποιητικές επιχειρήσεις παίζουν βασικό ρόλο στην προώθηση και στην ποιοτική διασφάλιση των προϊόντων.

2.2 Τα χαρακτηριστικά της περιφέρειας

2.2.1 Κυριότερα χαρακτηριστικά της Περιφέρειας

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας βρίσκεται στην κεντρική και ανατολική θέση του ηπειρωτικού κορμού της Ελλάδας, και καταλαμβάνει συνολική έκταση 14.036 km², που αντιστοιχεί στο 10,6% της συνολικής επικράτειας. Συνορεύει βόρεια με τις Περιφέρειες Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας, νότια με την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος, Δυτικά με την Περιφέρεια Ηπείρου και Ανατολικά βρέχεται από το Αιγαίο Πέλαγος.

Ο πληθυσμός (ΕΣΥΕ: απογραφή 2001), ανέρχεται στους 753.888 κατοίκους που αντιστοιχεί στο 6,88% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Αποτελεί την τρίτη σε πληθυσμιακό μέγεθος Περιφέρεια.

Την Περιφέρεια αποτελούν οι νομοί **Καρδίτσας, Τρικάλων, Μαγνησίας** και **Λάρισας**. Συνολικά, (σχέδιο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ) υποδιαιρείται διοικητικά σε **92 Δήμους** και **11 Κοινότητες**. Ο μέσος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Περιφέρειας είναι μικρότερος από τον μέσο ρυθμό αύξησης του πληθυσμού της χώρας την περίοδο 1981-2001. (4,14%, έναντι 6,10%). Η πληθυσμιακή πυκνότητα της Περιφέρειας κατά το 2001 είναι 53,7 κάτοικοι/ km², έναντι 83 κατοίκων/ km² στο σύνολο της χώρας.

Η Περιφέρεια παράγει περίπου το 6% του συνολικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της χώρας. Το ΑΕΠ αυτό διαμορφώνεται σε ποσοστό άνω του 70% από το ΑΕΠ των ΝΑ Λάρισας και Μαγνησίας. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Θεσσαλίας για το έτος 2003 ήταν 11.520 ευρώ, ποσοστό 88% του κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ελλάδος (13.984 ευρώ). Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία το 2003 ήταν 8.234 εκ ευρώ που αντιστοιχεί στο 6% του συνόλου χώρας και την κατατάσσει στην τέταρτη θέση μετά την Αττική, Κεντρική Μακεδονία και Στερεά Ελλάδα (ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας, 2006α).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (σε εκ. ευρώ) το 2003

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ (σε εκ. ευρώ)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ % ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
Ελλάς	136.337	100,0%
<i>Ανατ. Μακεδονία - Θράκη</i>	5.763	4,2%
<i>Κεντρική Μακεδονία</i>	22.868	16,8%
<i>Δυτική Μακεδονία</i>	3.628	2,7%
<i>Θεσσαλία</i>	8.234	6,0%
Καρδίτσα	1.122	0,8%
Λάρισα	3.298	2,4%
Μαγνησία	2.571	1,9%
Τρίκαλα	1.242	0,9%
<i>Ήπειρος</i>	3.437	2,5%
<i>Ιόνια Νησιά</i>	2.473	1,8%
<i>Δυτική Ελλάς</i>	6.969	5,1%
<i>Στερεά Ελλάς</i>	9.883	7,2%
<i>Πελοπόννησος</i>	7.089	5,2%
Αττική	51.902	38,1%
<i>Βόρειο Αιγαίο</i>	2.520	1,8%
<i>Νότιο Αιγαίο</i>	4.124	3,0%
<i>Κρήτη</i>	7.446	5,5%

Πηγή:ΕΣΥΕ

Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου Γεωργία, Κτηνοτροφία και Δάση αποτελεί το 14,4% της συνολικής προστιθέμενης αξίας της Θεσσαλίας κατά το 2003 και την κατατάσσει δεύτερη μετά την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία του κλάδου Γεωργία, Κτηνοτροφία και Δάση (σε εκ. ευρώ) το 2003

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΗ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ (σε εκ ευρώ)	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ % ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
Ελλάς	8.387	6,2%
<i>Ανατ. Μακεδονία - Θράκη</i>	854	14,8%
<i>Κεντρική Μακεδονία</i>	1.594	7,0%
<i>Δυτική Μακεδονία</i>	483	13,3%
Θεσσαλία	1.187	14,4%
Καρδίτσα	235	20,9%
Λάρισα	543	16,5%
Μαγνησία	195	7,6%
Τρίκαλα	214	17,2%
Ήπειρος	259	7,5%
<i>Ιόνια Νησιά</i>	154	6,2%
<i>Δυτική Ελλάς</i>	819	11,8%
<i>Στερεά Ελλάς</i>	822	8,3%
<i>Πελοπόννησος</i>	948	13,4%
<i>Αττική</i>	185	0,4%
<i>Βόρειο Αιγαίο</i>	203	8,0%
<i>Νότιο Αιγαίο</i>	164	4,0%
<i>Κρήτη</i>	716	9,6%

Πηγή:ΕΣΥΕ

Το εργατικό δυναμικό της Περιφέρειας Θεσσαλίας το 2001 ανέρχεται σε 305.887 άτομα (6,6% της χώρας), οι απασχολούμενοι σε 266.460 (6,5% της χώρας) και η ανεργία στο 12,9%. Η ανεργία το 2003 ήταν 10,7% (έναντι 9,9% του συνόλου χώρας).

Για το έτος 2003, το 29% των απασχολούμενων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 12,7% στον δευτερογενή τομέα και το 58,3% στον τριτογενή τομέα. Τα αντίστοιχα εθνικά ποσοστά είναι 15,7%, 14,3% και 70%. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν μεγαλύτερη εξάρτηση της περιφέρειας Θεσσαλίας από τον πρωτογενή τομέα σε σχέση με το σύνολο χώρας (με βάση την απασχόληση) (ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας, 2006α).

Στο δευτερογενή τομέα στη Θεσσαλία το 2002 λειτουργούσε το 6,3% των επιχειρήσεων της χώρας (με πάνω από 10 άτομα προσωπικό).Την περίοδο 2000-2001 το 8% των επενδύσεων των βιομηχανικών επιχειρήσεων της χώρας πραγματοποιήθηκε στη Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Το 1995 το ποσοστό του ΑΕΠ της βιομηχανίας στη Θεσσαλία ήταν το 22,4% του συνολικού ΑΕΠ της Περιφέρειας ενώ το 2003 ανήλθε στο 22,5%. Την περίοδο 1996-2002 η προστιθέμενη αξία των επιχειρήσεων που απασχολούσαν πάνω από 10 άτομα αυξήθηκε κατά 53% σε επίπεδο χώρας και 62% σε επίπεδο Θεσσαλίας.

Επίκεντρο της ανάπτυξης της μεταποίησης στη Θεσσαλία είναι οι περιοχές της Μαγνησίας και της Λάρισας (δίπολο Λάρισα – Βόλος), ιδίως για τις μεγαλύτερες μονάδες, οι οποίες συγκεντρώνονται περισσότερο στον πρώτο νομό. Οι μικρές παραγωγικές μονάδες όμως και κυρίως οι οικογενειακές που λειτουργούν σε παραδοσιακούς κλάδους είναι διάσπαρτες σε όλη τη Θεσσαλία και κυρίως στις μεγάλες αστικές συγκεντρώσεις και στους οδικούς άξονες. Η μεταποίηση αγροτικών προϊόντων αποτελεί σημαντική δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα.

Ο τομέας των υπηρεσιών συμμετέχει με το μεγαλύτερο ποσοστό στη διαμόρφωση του ΑΕΠ(63,9%).Η ανάπτυξη του τριτογενή τομέα σε επίπεδο Θεσσαλίας αυξάνεται διαχρονικά όπως και σε επίπεδο χώρας, ενώ η συμμετοχή του τομέα της Περιφέρειας στο τομέα της χώρας κυμαίνεται περίπου στο 10% την τελευταία δεκαετία.

Σε επίπεδο Περιφέρειας η συμμετοχή του στην απασχόληση από 35,6% το 1981 αυξήθηκε στο 58,3% το 2003 ενώ αντίστοιχη ανάπτυξη υπήρξε και στις Νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Η συμμετοχή της Περιφέρειας στο τουρισμό της Χώρας σε σχέση με το σύνολο διανυκτερεύσεων δεν ξεπερνά το 3%. Η χαμηλή αυτή συμμετοχή οφείλεται στο κυρίως στο ότι η Θεσσαλία δεν προσελκύει τουρισμό από το εξωτερικό και δεν μπορεί να διευρύνει το μερίδιό της.

Ενώ σε επίπεδο χώρας ο εξωτερικός τουρισμός αποτελεί (μετρούμενος σε διανυκτερεύσεις) το 75% περίπου των διανυκτερεύσεων, στη Θεσσαλία το ποσοστό αυτό είναι περίπου 37% και οφείλεται κυρίως στις διανυκτερεύσεις αλλοδαπών που λαμβάνουν χώρα στη ΝΑ Τρικάλων (47% του συνόλου του νομού) και της Λάρισας (14% του συνόλου του νομού) (ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας, 2006α).

Όσον αφορά στην εξέλιξη του τουρισμού ενώ κατά την περίοδο (1998-2003) παρουσιάζεται στις διανυκτερεύσεις μείωση τόσο στη χώρα όσο και στη Θεσσαλία, η ΝΑ Καρδίτσας παρουσιάζει μεγάλη αύξηση (21,7% έναντι μείωσης -5,1% της χώρας). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Καρδίτσα έχει αναπτύξει την περιοχή της λίμνης Πλαστήρα με αποτέλεσμα την προσέλκυση τουρισμού κυρίως εσωτερικού (περίπου 97% του συνόλου των διανυκτερεύσεων).

Ο Νομός Λάρισας είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος Νομός της χώρας σε έκταση. Αποτελεί όμως τον πρώτο Νομό σε καλλιεργούμενη έκταση. Η γεωγραφική θέση του σε συνδυασμό με τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του οδήγησαν σε οικονομική ανάπτυξη της περιοχής η οποία βασίστηκε κατά ένα σημαντικό μέρος στον πρωτογενή τομέα (γεωργία - κτηνοτροφία).

Η Μαγνησία, βρίσκεται στο μέσον του οδικού και σιδηροδρομικού άξονα Αθήνας - Θεσσαλονίκης και διασχίζεται από την δρομολογημένη νέα οδική αρτηρία Ηγουμενίτσας - Βόλου. Στη φυσική κατάληξη αυτού του άξονα Δύσης - Ανατολής βρίσκεται το λιμάνι του Βόλου, πύλη και σύνδεση της Ευρώπης με τις Βαλκανικές αγορές, τις αγορές της Τουρκίας, της Ασίας και της Β. Αφρικής. Το φυσικό περιβάλλον του Νομού παρουσιάζει μια πολύ ενδιαφέρουσα πολυμορφία, συνδυάζοντας μοναδικά ορεινές, ημιορεινές, πεδινές, παράκτιες και νησιωτικές περιοχές.

Ο Νομός Τρικάλων μπορεί να χαρακτηριστεί ως κατεχοχόν γεωργο - κτηνοτροφικός. Το κύριο χαρακτηριστικό της γεωμορφολογίας του Νομού Τρικάλων είναι η ορεινότητα του εδάφους, η έντονη κάλυψη από παραγωγικά δάση και οι μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων.

Ο Νομός Καρδίτσας αν και γεωγραφικά βρίσκεται στο κέντρο της Χώρας και διαθέτει πλούσιους πόρους, παρέμεινε κοινωνικά απομονωμένος, αποκομμένος από τα μεγάλα αστικά κέντρα της Χώρας (Αθήνα, Θεσσαλονίκη) αλλά και του θεσσαλικού διαμερίσματος (Λάρισα, Τρίκαλα, Βόλο). Είναι η 2η παραγωγός περιοχή βαμβακιού της χώρας, μετά τη Λάρισα (ΥΠΑΑΤ, 2006).

2.2.2 Κυριότερα Προβλήματα της Περιφέρειας

Από τη διερεύνηση και ανάλυση όλων των διαθέσιμων στοιχείων για την Περιφέρεια και από τις εκτιμήσεις του τοπικού επιστημονικού δυναμικού όπως αυτές καταγράφονται στις εισηγήσεις τους ενόψει του σχεδιασμού του Δ' ΚΠΣ για την

Θεσσαλία, τα κυριότερα προβλήματα συνοπτικά μπορούν να ομαδοποιηθούν και αποτυπωθούν ως εξής (ΥΠΑΑΤ, 2006).

Προβλήματα Οικονομικής Ανάπτυξης

Η Θεσσαλία, συγκρινόμενη με το μέσο επίπεδο των χωρών της ΕΕ, παρουσιάζει αναπτυξιακή υστέρηση. Αυτό προκύπτει από τη σύγκριση της εξέλιξης του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Περιφέρειας με το μέσο όρο του κατά κεφαλή ΑΕΠ των χωρών μελών της ΕΕ. Το 1991 ήταν στο 56% της ΕΕ και το 2001 ανήλθε μόλις στο 60%.

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Θεσσαλίας το 2003 αποτελεί το 82,4% της χώρας. Το κατά κεφαλή ΑΕΠ των ΝΑ ως ποσοστό του αντίστοιχου της χώρας ήταν για το έτος 2002 για την ΝΑ Καρδίτσας 77%, Λάρισας 87,3%, Μαγνησίας 86,5% και Τρικάλων 76,5%. Η αναπτυξιακή υστέρηση Καρδίτσας και Τρικάλων είναι εμφανής. Άλλωστε, το 70% και άνω του ΑΕΠ της περιφέρειας διαμορφώνεται από τις ΝΑ Λάρισας και Μαγνησίας (ΥΠΑΑΤ, 2006).

Προβλήματα Πληθυσμιακά-Δημογραφικά-Απασχόλησης

Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού της Θεσσαλίας κυμαίνεται στο μισό του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού της χώρας. Στη δεκαετία 1991-2001 (μεταβολή μεταξύ δύο απογραφών) και με εξαίρεση τα έτη 1991 και 1992, όλα τα υπόλοιπα χρόνια η σχέση γεννήσεις μείον θάνατοι (καθαρή φυσική κίνηση) είναι αρνητική. Αυτό σημαίνει ότι η παρατηρούμενη πληθυσμιακή αύξηση αυτής της περιόδου (2,6%) οφείλεται σε καθαρή εισροή πληθυσμού από τη λοιπή Ελλάδα ή το εξωτερικό. Σοβαρό πρόβλημα για τη Περιφέρεια παραμένει η ανεργία, που το 2003 ανήλθε στο 10,7% ενώ ιδιαίτερο πρόβλημα αντιμετωπίζει η ΝΑ Καρδίτσας με ανεργία που κυμαίνεται στο 20% (ΕΥΔΕΠ Θεσσαλίας, 2006α).

Τομεακά-Κλαδικά Προβλήματα

Η οικονομική δραστηριότητα στρέφεται σταδιακά προς τον τριτογενή τομέα σε βάρος των άλλων δύο παραγωγικών τομέων όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ΑΕΠ και της απασχόλησης ανά τομέα (ΥΠΑΑΤ, 2006)

- Ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει τάση συρρίκνωσης όμως συγκρινόμενος με τη χώρα αποτελεί ένα σημαντικό πόρο αφού δημιουργεί μία ακαθάριστη προστιθέμενη αξία το 2003 που ανέρχεται στο 14,4% της συνολικής

προστιθέμενης αξίας που δημιουργούν οι τρεις τομείς της οικονομίας στη Θεσσαλία ενώ σε εθνικό επίπεδο είναι 6,2%, και απασχολεί το 29% του συνόλου των ασχολούμενων ενώ το αντίστοιχο ποσοστό χώρας είναι 15,7% δημιουργεί δηλ. ή διατηρεί υψηλό αριθμό θέσεων εργασίας, όταν η ανεργία κυμαίνεται στο 10%.

- Το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων στην περιφέρεια είναι (52 στρέμματα) μεγαλύτερο από αυτό της χώρας (44 στρέμματα) αλλά παραμένει μικρό σε σχέση με το αντίστοιχο ευρωπαϊκό (πάνω από 150 στρέμματα).
 - Την περίοδο 1981-2001 παρατηρείται στην Περιφέρεια Θεσσαλίας μείωση των καλλιεργούμενων εκτάσεων κατά 12,7% έναντι αύξησης κατά 1% στη χώρα και μείωση του αριθμού των εκμεταλλεύσεων κατά 27% έναντι 26% στη χώρα.
 - Η μείωση στις νεαρές ηλικίες συμβαδίζει με τις τάσεις σε επίπεδο χώρας
 - Οι ηλικίες 10-19 ετών ελαχιστοποιούνται, οι ηλικίες 30-54 ετών παρουσιάζουν μεγάλη μείωση η οποία κυμαίνεται σχεδόν στο 50% (με ελάχιστες εξαιρέσεις), ενώ οι ηλικίες 20-29 ετών παρουσιάζουν σταθερότητα ή σχετική αύξηση.
- Η μεταποίηση δεν παρουσιάζει, συνολικά, επαρκή δυναμισμό, δεδομένου ότι ο δευτερογενής τομέας απασχολεί το 2003 το 12,7% του συνόλου των απασχολούμενων στη Θεσσαλία έναντι 14,3% της χώρας και παράγει το 21,3% του ΑΕΠ στη Θεσσαλίας έναντι 22,5% του ΑΕΠ στη χώρα.
 - Ο τριτογενής τομέας συμμετέχει στη διαμόρφωση του ΑΕΠ της περιφέρειας με 63,9% έναντι 70,8% στη χώρα γεγονός ενδεικτικό της στροφής του πληθυσμού προς τις υπηρεσίες.
 - Οι κατασκευές έχουν επίσης μειωμένους ρυθμούς, ενώ το χαρακτηριστικό πρόβλημα του τουρισμού είναι ο μικρός αριθμός διανυκτερεύσεων αλλοδαπών. Ενώ σε επίπεδο χώρας οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών αποτελούν περίπου το 75% των συνολικών διανυκτερεύσεων, στη Θεσσαλία οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών κυμαίνονται κάτω στο 30% περίπου.

- Το επίπεδο υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις είναι χαμηλό ενώ υπάρχει καθυστέρηση στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών. Μηδενική σχεδόν ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Έλλειψη κουλτούρας συνεργασίας και κοινής επιχειρησιακής δράσης.

Προβλήματα Υποδομών

- Η εμπορία και η διακίνηση αγροτικών προϊόντων παρουσιάζει πρόβλημα που αποδίδεται μεταξύ άλλων στην έλλειψη κεντρικών αγορών αγροτικών προϊόντων (κυρίως στη Λάρισα).
- Το δυτικό μέρος της Θεσσαλίας δεν έχει άμεση πρόσβαση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με την κατασκευή του οδικού άξονα Ηγουμενίτσας - Λαμίας - Βόλου και την ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου Ηγουμενίτσας - Ιωαννίνων - Καλαμπάκας - Παλαιοφάρσαλα - Βόλου.
- Το εσωτερικό νομαρχιακό δίκτυο κυρίως Καρδίτσας και Τρικάλων απαιτεί βελτιώσεις ή αναβαθμίσεις.

Προβλήματα Περιβάλλοντος

- Προβλήματα διαχείρισης υδάτινου δυναμικού και εξάντλησης του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα.
- Το ισοζύγιο των υδάτινων πόρων είναι αρνητικό με σημαντικά προβλήματα ταπείνωσης του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, ελλιπούς αξιοποίησης των επιφανειακών υδάτων και μη επαρκούς και ορθολογικής διαχείρισης των υδάτινων πόρων σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της οδηγίας 60/2000 και της Εθνικής Νομοθεσίας.
- Πιέσεις στις χρήσεις γης και το φυσικό περιβάλλον (νησιά, ακτές, περιαστικές ζώνες, ορεινές ζώνες).
- Υποβάθμιση εδαφών από τη χρήση φυτοφαρμάκων και από την εντατική εκμετάλλευσή τους.
- Ελλείψεις σε εγκαταστάσεις βιολογικών και σε ΧΥΤΑ

- Προβλήματα αστικού χώρου (κυκλοφορία και στάθμευση, δημόσιος χώρος).

Προβλήματα Διοίκησης

- Αδύναμοι φορείς διαχείρισης δημοσίων και ιδιωτικών αγαθών και συλλογικών θεσμών. Μη ολοκλήρωση θεσμών σε Περιφερειακό επίπεδο (δημόσιων, ιδιωτικών, αυτοδιοικήτων, κοινωνικών).
- Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα κοινωνικοοικονομικών ζωνών σε κρίση που έχουν ανάγκη αντιμετώπισης με διαρθρωτικές παρεμβάσεις για να ενισχυθεί η κοινωνικοοικονομική συνοχή της Θεσσαλίας. Ως τέτοιες είναι οι περιοχές μονοκαλλιέργειας βάμβακος, καπνού, δενδροκομικών, μειονεκτούσες αγροτικές περιοχές και υποβαθμισμένες αστικές περιοχές υποδοχής κατοίκων της Θεσσαλίας που εγκαταλείπουν το αγροτικό επάγγελμα.

2.3 Ζωικό Κεφάλαιο

Ο αριθμός ζώων κατά την τριετία 2000-2002 παρουσιάζει μείωση στα περισσότερα τα είδη. Εξαιρέση αποτελεί η κατηγορία “βόδια, ταύροι, δαμάλια, αγελάδες” που παρουσιάζει αύξηση 2,1% σε επίπεδο χώρας και 10,3 σε επίπεδο περιφέρειας (ΥΠΑΑΤ 2006).

Η ΝΑ Λάρισας εμφανίζει 18,8% αύξηση στην παραπάνω κατηγορία και 20,6% στις κυψέλες, ενώ η ΝΑ Καρδίτσας 12,7% αύξηση στους χοίρους και η ΝΑ Τρικάλων 12,1% στα κουνέλια.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 Αριθμός ζώων

	Ζώο	2000	2001	2002	ΜΕΤΑΒΟΛΗ 2000-2002
Σύνολο Ελλάδας	Ίππιοι	29.100	28.800	28.000	-3,8%
	Ημίονοι	31.500	29.300	28.000	-11,1%
	Όνοι	64.300	59.900	56.100	-12,8%
	Βόδια, Ταύροι, Δαμάλια, Αγελάδες	613.200	621.300	625.900	2,1%
	Πρόβατα	8.992.500	9.124.400	9.057.900	0,7%
	Αίγες	5.640.700	5.661.600	5.666.100	0,5%
	Χοίροι	964.400	933.800	940.100	-2,5%
	Πουλερικά	31.010.400	28.723.000	30.087.800	-3,0%
	Κουνέλια	1.556.100	1.541.700	1.482.600	-4,7%
Κυψέλες Μελισσών	1.293.300	1.294.100	1.288.100	-0,4%	
Περιφέρεια Θεσσαλίας	Ίππιοι	3.800	3.800	3.700	-2,6%
	Ημίονοι	4.100	3.600	3.500	-14,6%
	Όνοι	3.300	3.100	2.900	-12,1%
	Βόδια, Ταύροι, Δαμάλια, Αγελάδες	73.800	78.800	81.400	10,3%
	Πρόβατα	1.168.300	1.182.900	1.196.600	2,4%
	Αίγες	543.000	539.100	547.100	0,8%
	Χοίροι	129.200	118.400	112.300	-13,1%
	Πουλερικά	1.235.000	1.076.900	1.061.800	-14,0%
	Κουνέλια	56.000	57.000	54.800	-2,1%
Κυψέλες Μελισσών	98.100	97.700	101.000	3,0%	
Ν.Α. Καρδίτσας	Ίππιοι	800	700	700	-12,5%
	Ημίονοι	700	600	500	-28,6%
	Όνοι	800	700	700	-12,5%
	Βόδια, Ταύροι, Δαμάλια, Αγελάδες	8.000	8.200	7.900	-1,3%
	Πρόβατα	173.700	172.300	170.600	-1,8%
	Αίγες	52.700	53.600	55.000	4,4%
	Χοίροι	14.200	13.600	16.000	12,7%
	Πουλερικά	361.400	299.900	295.400	-18,3%
	Κουνέλια	14.500	14.100	13.100	-9,7%
Κυψέλες Μελισσών	36.400	35.600	35.600	-2,2%	
Ν.Α. Αρτας	Ίππιοι	1.100	1.100	1.200	9,1%
	Ημίονοι	1.300	1.000	900	-30,8%
	Όνοι	900	800	800	-11,1%
	Βόδια, Ταύροι, Δαμάλια, Αγελάδες	31.300	36.000	37.200	18,8%
	Πρόβατα	632.900	653.100	674.400	6,6%
	Αίγες	239.200	241.800	257.800	7,8%
	Χοίροι	51.500	47.800	42.700	-17,1%
	Πουλερικά	413.800	335.100	328.800	-20,5%
	Κουνέλια	23.400	23.200	22.100	-5,6%
Κυψέλες Μελισσών	18.900	19.400	22.800	20,6%	
Ν.Α. Μαγνησίας	Ίππιοι	1.000	1.000	1.000	0,0%
	Ημίονοι	1.200	1.100	1.100	-8,3%
	Όνοι	800	800	800	0,0%
	Βόδια, Ταύροι, Δαμάλια, Αγελάδες	15.300	15.200	15.800	3,3%
	Πρόβατα	118.000	122.200	125.000	5,9%
	Αίγες	124.300	125.400	125.600	1,0%
	Χοίροι	18.800	11.300	7.600	-59,6%
	Πουλερικά	182.000	181.400	178.500	-1,9%
	Κουνέλια	6.500	6.600	6.600	1,5%
Κυψέλες Μελισσών	27.900	28.100	28.100	0,7%	
Ν.Α. Τρικάλων	Ίππιοι	1.000	900	900	-10,0%
	Ημίονοι	1.000	900	900	-10,0%
	Όνοι	900	700	700	-22,2%
	Βόδια, Ταύροι, Δαμάλια, Αγελάδες	19.200	19.300	20.600	7,3%
	Πρόβατα	243.800	235.300	226.600	-7,1%
	Αίγες	126.700	118.300	108.600	-14,3%
	Χοίροι	44.700	45.700	46.000	2,9%
	Πουλερικά	277.900	260.600	259.000	-6,8%
	Κουνέλια	11.600	13.200	13.000	12,1%
Κυψέλες Μελισσών	14.900	14.600	14.500	-2,7%	

Πηγή: ΕΣΥΕ

Πουλερικά: Όρνιθες, Χήνες, Πάπιες, Ινδιάνοι και Στρουθοκάμηλοι

Τέλος Σύμφωνα με την απογραφή Γεωργίας Κτηνοτροφίας 1999-2000 ο αριθμός εκμεταλλεύσεων και ο αριθμός κεφαλιών τα έτη 1991 και 1999 παρουσιάζεται στον πίνακα 2.4 που ακολουθεί.

Κατά την εξεταζόμενη περίοδο η Θεσσαλία εμφανίζει την ακόλουθη εικόνα:

Βοοειδή: Μεγάλη μείωση στον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (60,1%) και αύξηση στον αριθμό κεφαλιών (12,7%).

Αιγοειδή: Μείωση στον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (34,3%) και μικρή μείωση στον αριθμό κεφαλιών (1,7%).

Προβατοειδή: Μείωση στον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (22,2%) και μικρή μείωση στον αριθμό κεφαλιών (3,2%).

Χοίροι: Αύξηση στον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (4,8%) και αύξηση στον αριθμό κεφαλιών (37,8%).

Πουλερικά: Μείωση στον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (14%) και μικρή αύξηση στον αριθμό κεφαλιών (1,9%).

Κουνέλια: Μείωση στον αριθμό των εκμεταλλεύσεων (8,8%) και αύξηση στον αριθμό κεφαλιών (6,5%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 Αριθμός εκμεταλλεύσεων και κεφαλιών 1991 και 1999

Περιφέρειες	Σύνολο βοοειδών					
	Εκμεταλλεύσεις			Αριθμός κεφαλών		
	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991
Σύνολο Χώρας	28.325	53.070	-46,6	652.386	594.183	9,8
Θεσσαλία	2.445	6.131	-60,1	88.661	78.695	12,7
Ποσοστό Θεσσαλίας στο σύνολο χώρας	8,63%	11,55%		13,59%	13,24%	
Περιφέρειες	Σύνολο αιγοειδών					
	Εκμεταλλεύσεις			Αριθμός κεφαλών		
	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991
Σύνολο Χώρας	138.251	202.720	-31,8	5.327.201	5.188.044	2,7
Θεσσαλία	10.246	15.607	-34,3	530.232	539.515	-1,7
Ποσοστό Θεσσαλίας στο σύνολο χώρας	7,41%	7,70%		9,95%	10,40%	
Περιφέρειες	Σύνολο προβατοειδών					
	Εκμεταλλεύσεις			Αριθμός κεφαλών		
	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991
Σύνολο Χώρας	128.551	160.560	-19,9	8.752.668	8.269.691	5,8
Θεσσαλία	12.923	16.615	-22,2	1.140.063	1.177.696	-3,2
Ποσοστό Θεσσαλίας στο σύνολο χώρας	10,05%	10,35%		13,03%	14,24%	

Περιφέρειες	Σύνολο χοίρων					
	Εκμεταλλεύσεις			Αριθμός κεφαλών		
	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991
Σύνολο Χώρας	36.251	32.296	12,2	969.852	975.848	-0,6
Θεσσαλία	5.196	4.959	4,8	171.699	124.596	37,8
Ποσοστό Θεσσαλίας στο σύνολο χώρας	14,33%	15,35%		17,70%	12,77%	
Περιφέρειες	Σύνολο πουλερικών					
	Εκμεταλλεύσεις			Αριθμός κεφαλών		
	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991
Σύνολο Χώρας	326.851	398.048	-17,9	39.324.397	34.994.980	12,4
Θεσσαλία	40.453	47.040	-14,0	2.071.669	2.033.939	1,9
Ποσοστό Θεσσαλίας στο σύνολο χώρας	12,38%	11,82%		5,27%	5,81%	
Περιφέρειες	Σύνολο κουνελιών					
	Εκμεταλλεύσεις			Αριθμός κεφαλών		
	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991	1999	1991	Μεταβολή % 1999/1991
Σύνολο Χώρας	47.807	50.356	-5,1	1.109.121	1.225.048	-9,5
Θεσσαλία	2.083	2.283	-8,8	60.888	57.165	6,5
Ποσοστό Θεσσαλίας στο σύνολο χώρας	4,36%	4,53%		5,49%	4,67%	

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

2.4 Παραγωγή ζωικών προϊόντων

2.4.1 Κρέας

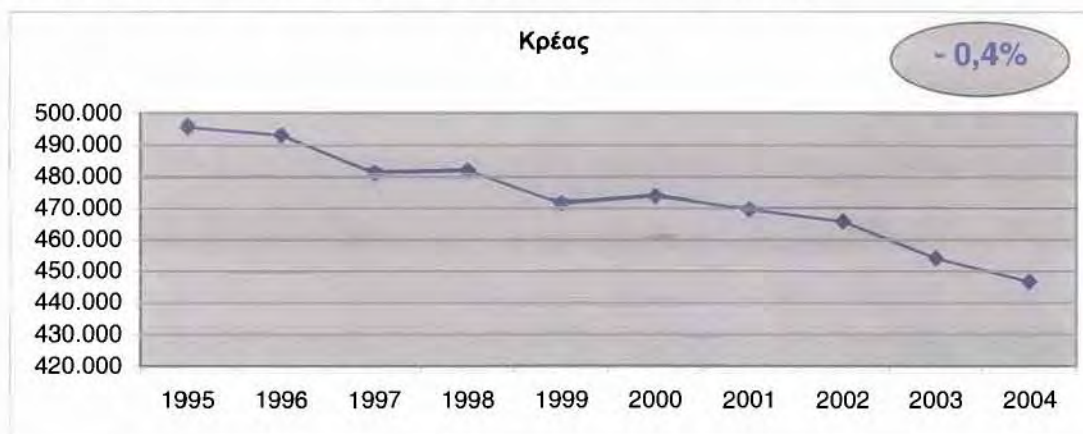
Η παραγωγή κρέατος την εξεταζόμενη δεκαετία (1995-2004) παρουσιάζει αρνητική εξέλιξη. Σε επίπεδο χώρας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε -0,4% με την ετήσια παραγωγή να πέφτει σταδιακά αλλά σταθερά περίπου από 500.000 τόνους σε 445.000 τόνους. Η τάση χαρακτηρίζεται ως ελαφρά πτωτική (ΥΠΑΑΤ, 2006). Αποτελεί το 4% κατά μέσο όρο της παραγωγής των κύριων προϊόντων της χώρας.

Σε επίπεδο περιφέρειας Θεσσαλίας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε 0,1%. Η ετήσια παραγωγή κυμαίνεται περίπου από 40.000 έως 55.000 τόνους. Η τάση στην περιφέρεια μπορεί να χαρακτηριστεί ως περίπου σταθερή.

Η παραγωγή κρέατος στη Θεσσαλία αποτελεί το 9,7% της αντίστοιχης παραγωγής για το σύνολο της χώρας και συγκεντρώνεται κυρίως στις ΝΑ Τρικάλων, Καρδίτσας, Μαγνησίας και Λάρισας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1

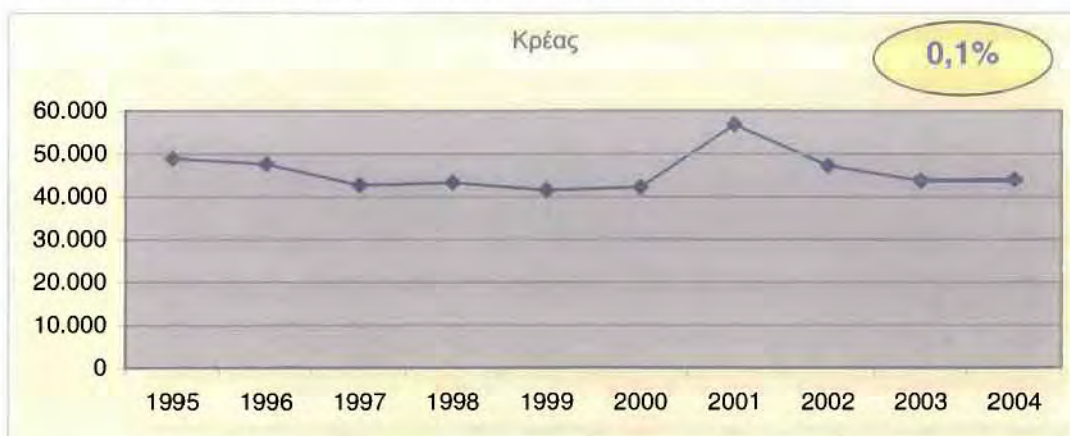
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2

ΠΕΡ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΡΕΑΤΟΣ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

2.4.2 Γάλα

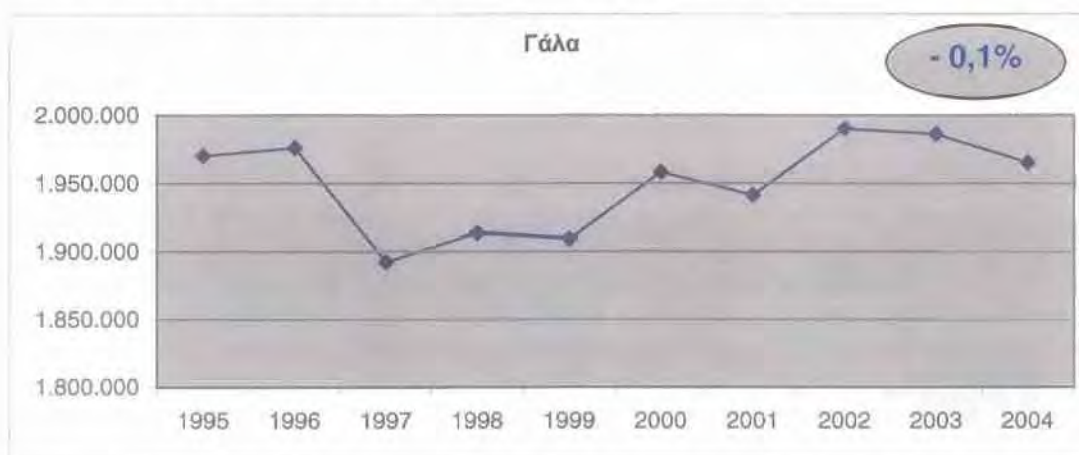
Η παραγωγή γάλακτος την δεκαετία 1995-2004 παρουσιάζει μικρές διακυμάνσεις. Σε επίπεδο χώρας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε -0,1% με την ετήσια παραγωγή

να κυμαίνεται περίπου από 1.900.000 τόνους σε 2.000.000 τόνους. Η τάση χαρακτηρίζεται ως ελαφρά θετική. Αποτελεί το 16,6% κατά μέσο όρο της παραγωγής των κύριων προϊόντων της χώρας (ΥΠΑΑΤ, 2006).

Σε επίπεδο περιφέρειας Θεσσαλίας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε 0,4%. Η ετήσια παραγωγή κυμαίνεται περίπου στους 250.000 τόνους. Η τάση στην περιφέρεια μπορεί να χαρακτηριστεί ως ελαφρά θετική. Η παραγωγή γάλακτος στη Θεσσαλία αποτελεί το 13,1% της αντίστοιχης παραγωγής για το σύνολο της χώρας και συγκεντρώνεται κυρίως στις ΝΑ Τρικάλων, Λάρισας, Μαγνησίας και Καρδίτσας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3

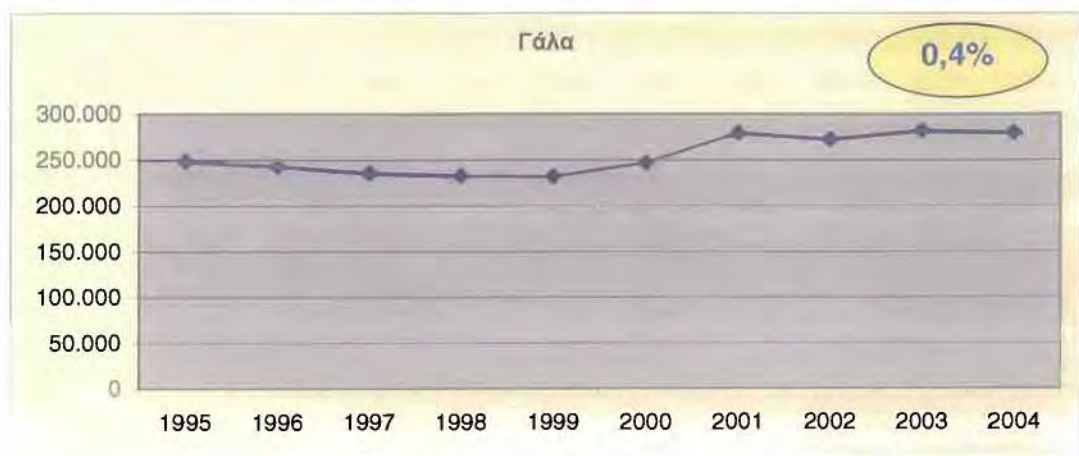
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.4

ΠΕΡ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

2.4.3 Γαλακτοκομικά προϊόντα

Α) Τυρί Μαλακό

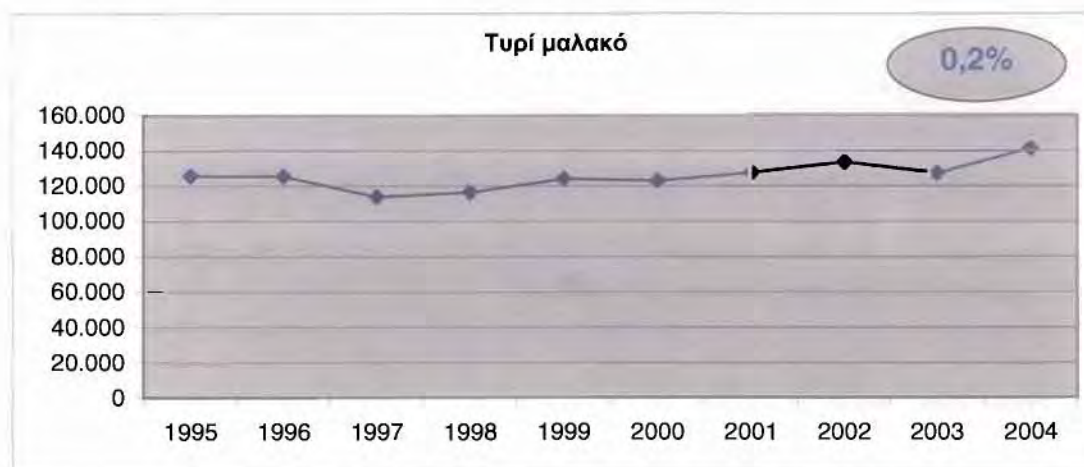
Η παραγωγή μαλακού τυριού την δεκαετία 1995-2004 παρουσιάζει πολύ μικρές διακυμάνσεις. Σε επίπεδο χώρας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε 0,2% με την ετήσια παραγωγή να κυμαίνεται περίπου στους 130.000 τόνους. Η τάση χαρακτηρίζεται ως σταθερή. Αποτελεί το 1,1% κατά μέσο όρο της παραγωγής των κύριων προϊόντων της χώρας (ΥΠΑΑΤ, 2006).

Σε επίπεδο περιφέρειας Θεσσαλίας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε 9%. Η ετήσια παραγωγή από περίπου 15.000 τόνους το 1995 ανήλθε στους 50.000 τόνους το 2004. Η τάση στην περιφέρεια μπορεί να χαρακτηριστεί ως σταθερά ανοδική.

Η παραγωγή μαλακού τυριού στη Θεσσαλία αποτελεί το 18,8% της αντίστοιχης παραγωγής για το σύνολο της χώρας και συγκεντρώνεται κυρίως στις ΝΑ Τρικάλων, Μαγνησίας και Λάρισας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.5

ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΑΛΑΚΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

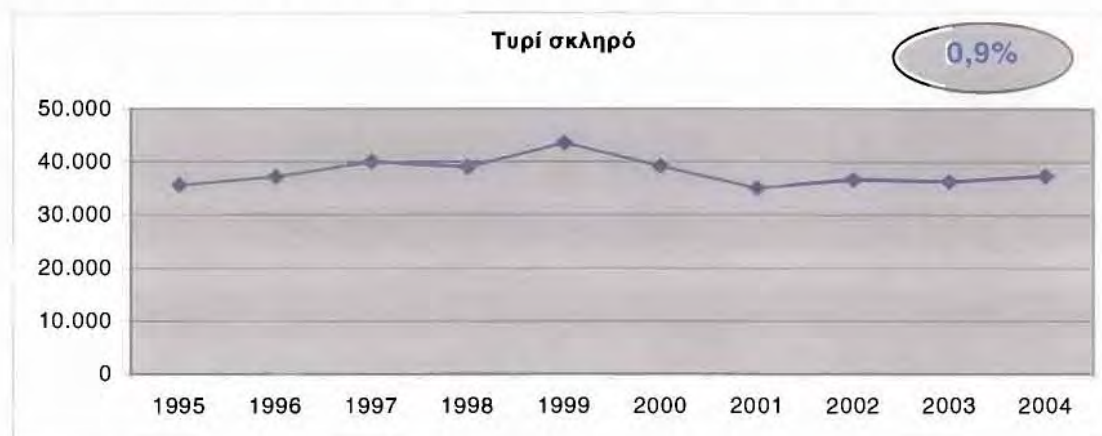
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.6**ΠΕΡ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΑΛΑΚΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004**ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕB) Τυρί Σκληρό

Η παραγωγή σκληρού τυριού την δεκαετία 1995-2004 παρουσιάζει πολύ μικρές διακυμάνσεις. Σε επίπεδο χώρας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε 0,9% με την ετήσια παραγωγή να κυμαίνεται περίπου στους 40.000. Η τάση χαρακτηρίζεται ως σταθερή (ΥΠΑΑΤ, 2006).

Αποτελεί το 0,3% κατά μέσο όρο της παραγωγής των κύριων προϊόντων της χώρας.

Σε επίπεδο περιφέρειας Θεσσαλίας ο μέσος ρυθμός μεταβολής ανέρχεται σε 8,8%. Η ετήσια παραγωγή από περίπου 4.000 τόνους το 1995 ανήλθε στους 10.000 τόνους το 2004. Η τάση στην περιφέρεια μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανοδική.

Η παραγωγή σκληρού τυριού στη Θεσσαλία αποτελεί το 18,5% της αντίστοιχης παραγωγής για το σύνολο της χώρας και συγκεντρώνεται κυρίως στις ΝΑ Τρικάλων, Μαγνησίας και Λάρισας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.7**ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΚΛΗΡΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004**

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.8**ΠΕΡ. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΚΛΗΡΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ 1995-2004**

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2006, ΕΣΥΕ

2.5 Μεταποίηση αγροτικών προϊόντων ζωικής παραγωγής

Ο εκσυγχρονισμός της απαραίτητης μεταποιητικής εμπορικής υποδομής δεν παρουσιάζει ομαλή πορεία σε όλους τους κλάδους.

Οι κλάδοι χοιροτροφίας, πτηνοτροφίας, επεξεργασίας και τυποποίησης αυγών και κρέατος, παρουσιάζουν σημαντικό βαθμό οργάνωσης και εκσυγχρονισμού.

Στους λιγότερο οργανωμένους κλάδους της βοοτροφίας και αιγοπροβατοτροφίας, εμφανίζεται χαμηλός βαθμός εκσυγχρονισμού της εμπορικής υποδομής.

Πλην του κρέατος πουλερικών και γαλακτοκομικών προϊόντων, η εγχώρια παραγωγή των υπολοίπων προϊόντων δεν έτυχε της απαραίτητης τυποποίησης, με αποτέλεσμα την

υποαπασχόληση ακόμα και της δημιουργηθείσας ή της υφιστάμενης σύγχρονης υποδομής (σε προγενέστερα μεταποιητικά στάδια) με άμεση συνέπεια τη μείωση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων παραγομένων προϊόντων σε σχέση με τα εισαγόμενα (ΥΠΑΑΤ, 2006).

Βασικό ρόλο στην ποιοτική διασφάλιση των προϊόντων παίζουν οι υποδομές εμπορίας και οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, που ορισμένες πρέπει να εκσυγχρονισθούν και να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις ποιοτικής παραγωγής.

Τομέας : Κρέας

A. Σφαγεία

Η υφιστάμενη υποδομή σφαγείων σχεδόν καλύπτει τις ανάγκες της Περιφέρειας. Όπως παρουσιάζεται και στους πίνακες:

Νομός Λάρισας:

Περιοχή	Γραμμές	Επένδυση (δρχ.)	Δυναμικότητα (τόνοι)
ΓΥΡΤΩΝΗΣ	3	1.200.000.000	3.000
ΑΓΙΑΣ	2		350
ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	2		350
ΤΥΡΝΑΒΟΥ	3	550.000.000	1.500
ΜΕΣΟΧΩΡΙΟΥ	3	700.000.000	2.000

Νομός Τρικάλων :

Περιοχή	Γραμμές	Επένδυση (δρχ.)	Δυναμικότητα (τόνοι)
ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	3	260.000.000	400
ΠΥΛΗΣ	3	260.000.000	400

Νομός Καρδίτσας :

Περιοχή	Γραμμές	Επένδυση (δρχ.)	Δυναμικότητα (τόνοι)
ΣΟΦΑΔΩΝ	3	1.200.000.000	2.500
ΣΟΦΑΔΩΝ	3	700.000.000	2.000
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	3	700.000.000	1.500

Νομός Μαγνησίας :

Περιοχή	Γραμμές		Δυναμικότητα (τόνοι)
ΒΟΛΟΥ	3	Χωρίς κωδικό	1000-2000
ΑΛΜΥΡΟΥ		Χωρίς κωδικό	970
ΑΕΡΙΝΟ	ΚΟΠΕΚ Ε.Π.Ε.	Χωρίς κωδικό	Μόνο για ζώα της μονάδας
ΑΝΑΒΡΑΣ		Με κωδικό	800

ΠΗΓΗ: ΥΠΙΑΑΤ, 2006

Τα νέα σφαγεία που κατασκευάστηκαν στα πλαίσια του Καν. 866/90, με Ευρωπαϊκές προδιαγραφές, αποτελούν την σύγχρονη σφαγιοτεχνική υποδομή, η οποία εκτιμάται ικανοποιητική όσον αφορά τη φάση της σφαγής των ζώων.

Όμως η μεταποιητική υποδομή τους (τεμαχιστήριο, συσκευαστήριο, τυποποίηση, αλλαντοποιείο, χώροι κατάψυξης) η οποία συναρτάται με την διαπίστευση και την ταυτοποίηση (ιχνηλασιμότητα) του κρέατος, είναι ανεπαρκής.

Β. Μονάδες τεμαγισμού και τυποποίησης κρέατος

Σε ότι αφορά τα εργαστήρια τεμαγισμού και τυποποίησης κρέατος η κατάσταση στην Περιφέρεια έχει ως εξής:

ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘ. ΜΟΝΑΔΩΝ	ΔΥΝΑΜΙΚΟΤΗΤΑ (tn/ημέρα)	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΛΑΡΙΣΑΣ	3	3,5	Τα 2 αφορούν τμήματα σύγχρονων σφαγείων, το 1 λειτουργεί αυτοτελώς
ΛΑΡΙΣΑΣ	5		Υπό κατασκευή (αυτοτελής λειτουργία)
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	4	14,5	Με κωδικό (αυτοτελής λειτουργία)
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	3		Χωρίς κωδικό
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	1		Τμήμα σύγχρονου χοιροσφαγείου

Πηγή: ΥΠΑΑΤ, 2006

Οι λειτουργούσες μονάδες είναι μικρής δυναμικότητας βιοτεχνικής μορφής.

Γ. Μεταποιητικές μονάδες παρασκευής κρεατοσκευασμάτων και προϊόντων με βάση το κρέας.

Στον χώρο της Περιφέρειας λειτουργούν 29 (Καρδίτσα 13, Λάρισα 7, Μαγνησία 2, Τρίκαλα 7) αλλαντοποιεία ως αυτοτελείς βιοτεχνικές μονάδες. Σημαντικός αριθμός κρεοπωλείων παράγει χωριάτικα λουκάνικα με σκοπό την απευθείας διάθεσή τους στους καταναλωτές-πελάτες τους.

Δ. Μονάδες αξιοποίησης παραπροϊόντων και υποπροϊόντων σφαγής

Στην Περιφέρεια λειτουργούν 2 τέτοιες μονάδες: μια στη Λάρισα και μία σύγχρονη μονάδα στον Άγιο Βησσάριο Σοφάδων. Όπως παρατηρείται μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες όλης της Θεσσαλίας.

Τομέας : Γάλα

Μεταποιείται κατά το μεγαλύτερο μέρος στα εργοστάσια γάλακτος.

Το αίγαιο και πρόβειο γάλα μεταποιείται κυρίως σε τοπικό επίπεδο, σε τυροκομεία και εργοστάσια γάλακτος. Αποτελεί την πρώτη ύλη για προϊόντα όπως φέτα, μανούρι, κασέρι, γαλοτύρι, μπάτζος, γραβιέρα, Αγράφων (ΥΠΑΑΤ, 2006).

A. Στον χώρο της Θεσσαλίας λειτουργούν συνολικά 4 γαλακτοβιομηχανίες παραγωγής παστεριωμένου γάλακτος.

B. Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας λειτουργούν 80 περίπου μεταποιητικές εγκαταστάσεις (κυρίως τυροκομεία και μονάδες παραγωγής γιαουρτιού), μικρής, μεσαίας και μεγάλης δυναμικότητας και 2 Κέντρα συλλογής – αποθήκευσης - μεταφοράς γαλακτοκομικών προϊόντων.

Οι τυροκομικές επιχειρήσεις της Θεσσαλίας παράγουν το 17% περίπου της συνολικής ποσότητας τυροκομικών προϊόντων της χώρας.

Τομέας : Αυγά – Πουλερικά

Τα λειτουργούντα πτηνοτροφεία ,στα πλαίσια της καθετοποιημένης παραγωγής που εφαρμόζουν, καλύπτουν τις ανάγκες τυποποίησης και συσκευασίας.

Τομέας: Μέλι

Το μεγαλύτερο μέρος των εκμεταλλεύσεων έχει χαμηλή παραγωγικότητα και ανήκει σε άτομα που ασχολούνται ερασιτεχνικά με την μελισσοκομία. Άρα υπάρχει αδυναμία άσκησης συστηματικής εκτροφής. Χρειάζεται δημιουργία καλύτερης υποδομής για τυποποίηση και συσκευασία του προϊόντος.

Τομέας: Ζωοτροφές

Οι μονάδες που παράγουν ζωοτροφές ανέρχονται στις 50 περίπου σε όλη την Περιφέρεια Θεσσαλίας και επαρκούν για την κάλυψη των αναγκών της, αν ληφθεί υπόψη ότι αρκετές ποσότητες μιγμάτων ζωοτροφών παράγονται και από τις ίδιες τις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις.

2.6. Συμπεράσματα

Από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης γενικά συμπεραίνουμε ότι η περιφέρεια Θεσσαλίας έχει μεγάλο ποσοστό απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα (29%), πράγμα που δείχνει ότι η περιφέρεια στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην αγροτική

οικονομία. Ακόμη παρατηρείται σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση της περιφέρειας με αρνητικές πληθυσμιακές τάσεις και σοβαρά προβλήματα ανεργίας.

Όσον αφορά ειδικότερα τον κλάδο της κτηνοτροφίας παρατηρείται ελαφρά ανοδική τάση στην παραγωγή ζωικών προϊόντων σε αντίθεση με την ελαφρώς καθοδική τάση της επικράτειας. Επιπλέον οι μεταποιητικές υποδομές προϊόντων ζωικής παραγωγής της περιφέρειας χαρακτηρίζονται επαρκείς, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν χρίζουν περαιτέρω ανάπτυξης, εκσυγχρονισμού και αναβάθμισης.

Από όλα τα παραπάνω διαφαίνεται η προοπτική απασχόλησης μέρους του πληθυσμού, της ούτως ή άλλως κατά ένα μεγάλο βαθμό εξαρτώμενης από τον πρωτογενή τομέα περιφέρειας, με την κτηνοτροφία. Καθώς η κτηνοτροφία στην περιφέρεια παρουσιάζει ελαφρώς θετικές τάσεις και σε αυτό συντελεί και η ύπαρξη επαρκούς μεταποιητικής υποδομής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο**ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑΣ
ΣΤΙΣ ΟΡΕΙΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ****3.1 Εισαγωγή**

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι δυνατότητες και οι αδυναμίες ανάπτυξης της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές της Θεσσαλίας. Αρχικά θα ήταν χρήσιμο να κάνουμε κάποιες εννοιολογικές διευκρινίσεις:

Κτηνοτροφία: Ο όρος «κτηνοτροφία», σύμφωνα με την ορολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνεται στον όρο «γεωργία», ο οποίος υποδηλώνει τη συστηματοποιημένη γνώση και πράξη χειρισμού των φυτών και των ζώων, με σκοπό την πληρέστερη ικανοποίηση των διατροφικών και μη αναγκών των κοινωνιών. Επειδή η ικανοποίηση των αναγκών των ανεπτυγμένων κοινωνιών γίνεται, κυρίως με τελικά καταναλωτικά αγαθά, ο όρος «κτηνοτροφία» περιλαμβάνει και τον μετασυλλεκτικό χειρισμό και την πρώτη μεταποίηση των πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων. Τρεις είναι οι βασικοί παράγοντες που προσδιορίζουν το κύκλωμα της κτηνοτροφίας, όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 3.1: οι φυσικοί πόροι, η φυτική παραγωγή και το ανθρώπινο δυναμικό. (Βακάκης, 2007)

Διάγραμμα 3.1: Βασικοί παράγοντες του κυκλώματος της κτηνοτροφίας.

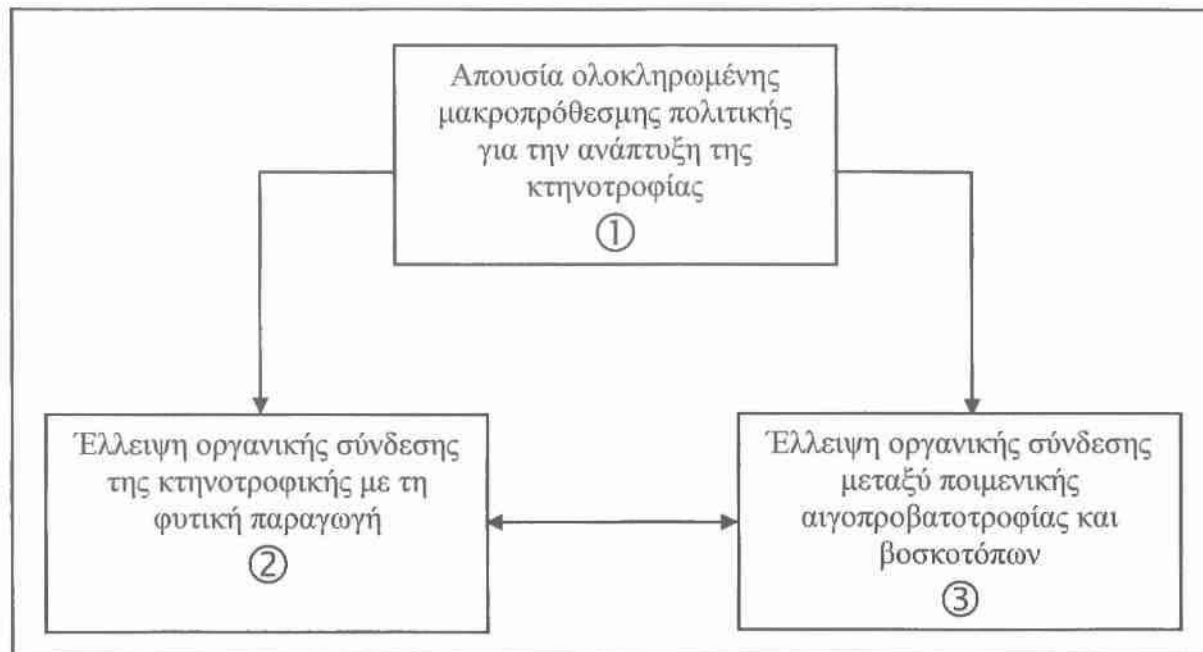
ΠΗΓΗ: Βακάκης, 2007

Ανάπτυξη της Κτηνοτροφίας: Η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας αφορά στην καλύτερη δυνατή διαχείριση: (i) των τεχνικών θεμάτων που συνδέονται με την παραγωγή, το μετασυλλεκτικό χειρισμό και την πρώτη μεταποίηση των πρωτογενών κτηνοτροφικών προϊόντων, ώστε να καταστούν τελικά καταναλωτικά αγαθά, (ii) των οικονομικών θεμάτων, που συνδέονται με την ικανοποίηση των οικονομικών επιδιώξεων των κτηνοτρόφων και των καταναλωτών και (iii) των κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεμάτων, που συνδέονται με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, με την προστασία των φυσικών πόρων και με τις συνθήκες διατήρησης των ζώων, ώστε να διασφαλίζονται υψηλά standards υγιεινής για τα προϊόντα και να γίνονται σεβαστά τα «δικαιώματα των ζώων» (Βακάκης, 2007).

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης της κτηνοτροφίας θα προκαλέσει και σημαντική αύξηση της φυτικής παραγωγής, προκειμένου να καλυφθούν οι εισροές της κτηνοτροφίας, και συνιστούν, κατά το μεγαλύτερο μέρος, αξία ζωοτροφών. Στην πραγματικότητα η κτηνοτροφία αποτελεί ένα εκτεταμένο βιολογικό εργοστάσιο μετατροπής γεωργικών προϊόντων και βοσκήσιμης ύλης σε ζωικά προϊόντα. Το εργοστάσιο αυτό αποτελεί βασική υποδομή για κάθε αγροτικό χώρο και πρέπει, με τεχνικά εφικτές και οικονομικά συμφέρουσες μεθόδους και με κοινωνικά αποδεκτές παρεμβάσεις, να καταστεί τεχνικά αποτελεσματικό, οικονομικά βιώσιμο, περιβαλλοντικά ελάχιστα οχληρό και κοινωνικά ωφέλιμο (Βακάκης, 2007).

Η πραγματικότητα αυτή δεν έχει ληφθεί σοβαρά υπόψη στο σχεδιασμό της γεωργικής ανάπτυξης. Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει σημαντική προσπάθεια για τη διερεύνηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της χώρας στην παραγωγή ζωικών προϊόντων και για την διασφάλιση, σε μακροχρόνια βάση, των βασικών προϋποθέσεων για την αξιοποίησή του. Οι συσσωρευμένες συνέπειες της απουσίας Κτηνοτροφικής Πολιτικής, υποχρέωσαν την ελληνική κτηνοτροφία να στηρίζεται σε αναποτελεσματικές συναρτήσεις παραγωγής, να είναι τεχνολογικά απαξιωμένη και να χαρακτηρίζεται ως ο ελλειμματικότερος κλάδος της ελληνικής οικονομίας. Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει συνοψίζονται σε τρία, είναι αλληλοπροσδιοριζόμενα και παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 3.2 (Βακάκης, 2007).

Διάγραμμα 3.2: Τα κυριότερα προβλήματα της ελληνικής κτηνοτροφίας

ΠΗΓΗ: Βακάκης, 2007

Στη συνέχεια παρουσιάζονται πιο αναλυτικά τα προβλήματα και οι προοπτικές ανάπτυξης της κτηνοτροφίας ανά κλάδο.

3.2 Δυνατότητες και αδυναμίες ανάπτυξης της κτηνοτροφίας ανά κλάδο:

3.2.1 Αγελαδοτροφία

Προβλήματα του τομέα αγελαδοτροφίας στην Ελλάδα

Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες (φτωχοί και ξηροθερμικοί βοσκότοποι για την κρεοπαραγωγό βοοτροφία) και οι αδυναμίες της φυτικής παραγωγής, όπως ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος και η μονοκαλλιέργεια είναι οι κύριες αιτίες της έλλειψης ζωοτροφών που παρατηρείται και της μη σύνδεσης ζωικής και φυτικής παραγωγής (ΥΠΑΑΤ, 2007δ).

- Η έλλειψη ορθολογικής διαχείρισης και αξιοποίησης των βοσκοτόπων
- Η διάθεση αρδευόμενων εκτάσεων για ισχυρά επιδοτούμενες καλλιέργειες που αποτρέπουν την καλλιέργεια ζωοτροφών απαραίτητων κυρίως για τη γαλακτοπαραγωγό αγελαδοτροφία.
- Ο ανταγωνισμός στο βόειο κρέας από τα ομοειδή προϊόντα άλλων χωρών και ιδίως των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Η ανεπαρκής οργάνωση και η κακή διαχείριση των βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Τόσο το υψηλό κόστος και οι δυσμενείς όροι χρηματοδότησης όσο και το μεγάλο ύψος των απαιτούμενων επενδύσεων.
- Η έλλειψη ολοκληρωμένων ελέγχων από την παραγωγή μέχρι τη διάθεση των κτηνοτροφικών προϊόντων σε ενιαία βάση.
- Η έλλειψη σωστών και ισχυρών συνεταιριστικών οργανώσεων και επαγγελματικών οργανώσεων οι οποίες θα μπορούσαν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια στον επιχειρηματία κτηνοτρόφο όχι μόνο στον τομέα την τεχνικής στήριξης αλλά και στον τομέα της διάθεσης των προϊόντων του.
- Οι Κοινοτικοί περιορισμοί στην παραγωγή γάλακτος (ποσόστωση) και οι μέχρι και το 2005 κοινοτικοί περιορισμοί στην χορήγηση των πριμοδοτήσεων θηλαζουσών αγελάδων και αρσενικών μοσχαριών.
- Προβλήματα στην εφαρμογή της νέας αναθεωρημένης ΚΑΠ και στον καθορισμό των εκτατικών και ειδικών δικαιωμάτων ιδίως στην κρεοπαραγωγό βοοτροφία.
- Ανταγωνισμός από την παραγωγή προϊόντων βοοτροφίας των γειτονικών βαλκανικών κυρίως χωρών. Οι εγχώριες βιομηχανίες γάλατος προμηθεύονται εισαγόμενο γάλα σε πολύ χαμηλότερη τιμή, πλήττοντας το εισόδημα των ελλήνων κτηνοτρόφων που δεν πωλούν το γάλα τους. Το πρόβλημα πιθανόν να ενταθεί με την ένταξη της Ρουμανίας και Βουλγαρίας στην Ε.Ε.
- Προβλήματα στη διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων. και στις συνθήκες εμπορίας των παραγόμενων προϊόντων. Υπάρχει μεγάλος αριθμός μικρών εκμεταλλεύσεων και έλλειψη σωστής οργάνωσης της εμπορίας των βοοτροφικών προϊόντων
- Η βοοτροφία αποτελεί τον κλάδο της ζωικής παραγωγής που συνδέεται άμεσα με το καλλιεργούμενο έδαφος και ως εκ τούτου υπόκειται στον ανταγωνισμό ως προς τη χρησιμοποίηση του εδάφους και της εργασίας περισσότερο από τους άλλους κλάδους της ζωικής παραγωγής. Ειδικότερα η προώθηση των ενεργειακών φυτών ενδεχόμενα να έχει αρνητικές επιπτώσεις στον κλάδο.
- Η ποιότητα των σταβλικών εγκαταστάσεων που επηρεάζει την ποιότητα του γάλακτος και οι χαμηλές τιμές που προσφέρουν οι γαλακτοβιομηχανίες.

- Η λειτουργία μονάδων μέσα σε κατοικημένες περιοχές και η απουσία αδειών λειτουργίας για τις περισσότερες βοοτροφικές μονάδες καθώς επίσης και η ανεπάρκεια των υποδομών των βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Η μη αξιοποίηση των αξιοποιήσιμων υποπροϊόντων σφαγής και η σωστή διαχείριση ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητας τους.
- Η έλλειψη τυποποίησης και σήμανσης του βοείου κρέατος καθώς και η έλλειψη αξιόπιστης διαβεβαίωσης των καταναλωτών για την προέλευσή του, για τα στοιχεία παραγωγής και για τα χαρακτηριστικά του τελικού προϊόντος, καθιστούν αδύνατη την διαφοροποίηση του εγχώριου προϊόντος σε σχέση με τα εισαγόμενα.
- Η χαμηλή βοσκοϊκανότητα και η ανεπαρκής υποδομή των βοσκοτόπων, καθώς και η έλλειψη ή/και ανεπάρκεια συστημάτων βελτίωσης και διαχείρισης βοσκοτόπων.

Ευκαιρίες και προοπτικές του τομέα αγελαδοτροφίας στην Ελλάδα

Εκτιμάται ότι υπάρχει δυνατότητα για περαιτέρω ανάπτυξη της ζωικής παραγωγής στη χώρα μας και ιδιαίτερα στον κλάδο του βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος που είμαστε έντονα ελλειμματικοί σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι Έλληνες προτιμούν τα ελληνικά προϊόντα επειδή τα θεωρούν ποιο ασφαλή και ανώτερης ποιότητας (ΥΠΑΑΤ 2007β, ΥΠΑΑΤ, 2007δ).

Η αυξανόμενη δυνατότητα αρδεύσεων καθώς και η εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας αποτελούν τη βάση για ουσιαστική ανάπτυξη του κλάδου της βοοτροφίας. Ειδικότερα η εφαρμογή της νέας αναθεωρημένης ΚΑΠ αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στον κλάδο της γαλακτοπαραγωγού βοοτροφίας λόγω της σταδιακής μεταστροφής των καλλιεργειών που οι επιδοτήσεις τους μειώνονται σε καλλιέργειες ζωοτροφών, εφόσον δεν θα υπάρξει ανταγωνιστική χρήση των εν λόγω εκτάσεων από επιδοτούμενα ενεργειακά φυτά. Σε ότι αφορά την κρεοπαραγωγή βοοτροφία ενδεχόμενα να υπάρξουν κατ' αρχάς αρνητικές επιπτώσεις από τη νέα ΚΑΠ λόγω του ότι έχει γίνει πλήρη αποσύνδεση των ενισχύσεων από το ζωικό κεφάλαιο και οι ενισχύσεις στον τομέα αυτό πριν από την αναθεώρηση ήταν ιδιαίτερα σημαντικές όμως στη συνέχεια αναμένεται η ανάπτυξη της σε νέες βάσεις.

Η Ελλάδα έχει μεγάλες δυνατότητες παραγωγής ζωικών προϊόντων καλής ποιότητας και απόλυτα ασφαλών τα οποία επιζητεί όλο και περισσότερο ο σημερινός

καταναλωτής ιδιαίτερα μετά τις επανειλημμένες διατροφικές κρίσεις (διοξίνες, νόσος τρελών αγελάδων κ.λπ.). Ο αυστηρός έλεγχος των εισαγόμενων προϊόντων, η καταπολέμηση του φαινομένου της ελληνοποίησης τους και η δυνατότητα αναγνώρισης των ελληνικών προϊόντων από τον καταναλωτή, μπορεί να αυξήσει τη ζήτηση των ελληνικών προϊόντων να βελτιώσει το επίπεδο των τιμών του παραγωγού και να δώσει νέα δυναμική στην ανάπτυξη της ελληνικής κτηνοτροφίας.

Ιδιαίτερη δυναμική ανάπτυξης εμφανίζει ο κλάδος της γαλακτοπαραγωγού αγελαδοτροφίας. Η αύξηση της εθνικής μας ποσόστωσης μπορεί να δώσει νέα ώθηση στον κλάδο. Η ανάπτυξη της γαλακτοπαραγωγού αγελαδοτροφίας θα μειώσει και το έλλειμμα της χώρας μας σε βόειο κρέας δεδομένου ότι θα έχουμε αύξηση των παραγόμενων μοσχαριών.

3.2.2 Αιγοπροβατοτροφία

Προβλήματα του τομέα της αιγοπροβατοτροφίας στην Ελλάδα

Τα προβλήματα της Ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας σχετίζονται βέβαια με τα γενικότερα προβλήματα της υπαίθρου και της ελληνικής γεωργίας, όπου το κοινωνικό και το οικονομικό περιβάλλον δεν είναι ενθαρρυντικό ειδικότερα για τους νέους που θέλουν να ασχοληθούν με τον τομέα αυτό. Τα βασικότερα προβλήματα του τομέα είναι τα παρακάτω (ΥΠΑΑΤ, 2007γ):

- Ανεπαρκής οργάνωση και κακή διαχείριση των αιγοπροβατοτροφικών εκμεταλλεύσεων.
- Απουσία οποιασδήποτε προσπάθειας μελέτης ανάπτυξης και προώθησης ενός συστήματος διαχείρισης των εκμεταλλεύσεων, το οποίο θα είναι προσαρμοσμένο στις τοπικές κοινωνικοοικονομικές και εδαφοκλιματικές συνθήκες.
- Έλλειψη ισχυρών και αποτελεσματικών συλλογικών οργάνων (συνεταιρισμών, αγροτικών συλλόγων κ.λπ.) που θα είναι πραγματικοί συμπαραστάτες στον επιχειρηματία κτηνοτρόφο όχι μόνο στον τομέα την τεχνικής στήριξης αλλά και στον τομέα της διάθεσης των προϊόντων του, δίνοντας του κατευθύνσεις σύγχρονης επιχειρηματικής δράσης.
- Αναποτελεσματική λειτουργία οργανισμών πιστοποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.

- Μεγάλη θνησιμότητα ζωικού κεφαλαίου από αρρώστιες που θα μπορούσαν να καταπολεμηθούν π.χ. το 35% αρνιών που γεννιούνται ετησίως πεθαίνουν (~4,5 εκατομμύρια αρνιά).
- Προβλήματα αδειοδότησης και γραφειοκρατίας σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των μονάδων τους αντιμετωπίζουν οι κτηνοτρόφοι του τομέα λόγω πολυνομίας και συναρμοδιότητας πολλών υπουργείων στο θέμα αυτό.
- Η μεγάλη ηλικία της πλειοψηφίας των κτηνοτρόφων που ασχολούνται με την αιγοπροβατοτροφία (άνω των 55 ετών) έχει ως συνέπεια οι κτηνοτρόφοι είναι να μην έχουν άμεση πρόσβαση στην πληροφόρηση και ενημέρωση. Αυτό τους καθιστά επιφυλακτικούς σε κάθε νέα εξέλιξη.
- Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των κτηνοτρόφων αποτελεί σημαντικό παράγοντα ανασχεσης για τον κλάδο.
- Υψηλό κόστος παραγωγής λόγω:
 - I. της ανυπαρξίας ιδιοπαραγωγής ζωοτροφών, έστω και σε κάποιο ποσοστό συνολικών αναγκών, γεγονός που καθιστά τους κτηνοτρόφους ισχυρά εξαρτημένους από την αγορά ζωοτροφών,
 - II. της ανυπαρξίας επαρκών και σύγχρονων αποθηκευτικών χώρων (σιλό),
 - III. της έλλειψης σύγχρονου εξοπλισμού και εκσυγχρονισμού το οποίο αυξάνει την ένταση εργασίας,
 - IV. της ανεπάρκειας υποδομών,
 - V. της έλλειψη εφαρμογής των στοιχειωδών κανόνων υγιεινής και καλής διαβίωσης των ζώων,
- Μη ικανοποιητικές τιμές γάλακτος και κρέατος.
- Έλλειψη επαγγελματικής κατάρτισης, διάχυσης ενημέρωσης και τεχνογνωσίας προς τους κτηνοτρόφους.
- Ανεπαρκής διάθρωση της εμπορίας που χαρακτηρίζεται από δύο αρνητικά
 - I. μεγάλη διαφορά μεταξύ τιμής παραγωγού και λιανικής τιμής και
 - II. έλλειψη διαδικασίας ιχνηλασιμότητας δηλαδή προσδιορισμού της μονάδας εκτροφής, του σφαγείου, της μονάδας μεταποίησης κ.λπ.
- Ασαφές και πολύπλοκο ιδιοκτησιακό καθεστώς βοσκοτόπων λόγω της έλλειψης κτηματολογίου και της οριοθέτησής τους.
- Η έλλειψη ή μη εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης βοσκοτόπων, ιδίως των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, το οποίο έχει ως συνέπεια την υπερβόσκηση

λόγω βοσκοφόρτωσης και την αύξηση του παρασιτικού φορτίου αυτών, τη μείωση της βοσκοϊκανότητας και επιπτώσεις στην υγεία των ζώων.

- Η Επέκταση της φυτικής παραγωγής σε βάρος της ζωικής είχε ως συνέπεια τη μείωση των βοσκοτόπων
- Οι εδαφοκλιματικές (ξηροθερμικές) συνθήκες της χώρας μας, ιδίως των νότιων ηπειρωτικών και νησιωτικών τμημάτων έχουν ως συνέπεια την ύπαρξη υποβαθμισμένων βοσκοτόπων που σε συνδυασμό με τις αδυναμίες της φυτικής παραγωγής, όπως ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος και η μονοκαλλιέργεια, συνέβαλλαν στην έλλειψη επάρκειας ζωοτροφών και στη μη αναγκαία σύνδεση ζωικής και φυτικής παραγωγής.
- Στα τυροκομεία δεν εφαρμόζονται οι κανόνες της αγοράς, δεν υπάρχουν εναλλακτικά δίκτυα διανομής, δεν γίνεται διαφήμιση των τοπικών προϊόντων και είναι προβληματική η συσκευασία και τυποποίηση των προϊόντων αυτών.
- Η μεγάλη απόσταση ανάμεσα στις κτηνοτροφικές μονάδες και στις αγορές (των προϊόντων και των ζωοτροφών) δημιουργεί πρόσθετες δυσκολίες.
- Η εισαγωγή ζώων ξένων φυλών που το γάλα τους δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παρασκευή τυριών ΠΟΠ (π.χ. φέτα) λόγω μη ύπαρξης επαρκούς αριθμού τέτοιων ζώων εγχώριων φυλών με γενεαλογικά πιστοποιητικά.
- Η έλλειψη ολοκληρωμένων ελέγχων από την παραγωγή μέχρι τη διάθεση των κτηνοτροφικών προϊόντων σε ενιαία βάση.
- Το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, οι δυσμενείς όροι χρηματοδότησης και το μεγάλο ύψος των απαιτούμενων επενδύσεων. (Τα επιτόκια παρά τη μείωση τους εξακολουθούν να είναι υψηλά).
- Η ανυπαρξία εγκαταστάσεων διαχείρισης, αποθήκευσης και διάθεσης των αποβλήτων με επιπτώσεις στο περιβάλλον.
- Οι πρόχειρες συνήθως σταβλικές εγκαταστάσεις που δεν προστατεύουν αποτελεσματικά το ζωικό κεφάλαιο.
- Η απουσία βασικών υποδομών για την παροχή, συγκέντρωση και ορθολογική διαχείριση των υδάτων με αποτέλεσμα να υπάρχει έντονο πρόβλημα ανισοκατανομής.
- Η απουσία συντονισμένης και αποτελεσματικής προσπάθειας γενετικής βελτίωσης του ντόπιου πληθυσμού προβάτων και αιγών έχει ως συνέπεια τις

μειωμένες αποδόσεις σε γάλα και κρέας και την αθρόα εισαγωγή ζώων ξένων φυλών.

- Δύσκολος διαχωρισμός στους κοινόχρηστους βοσκότοπους των βιολογικά εκτρεφόμενων ζώων από αυτά που εκτρέφονται με συμβατικό τρόπο.
- Δυσκολία των παραγωγών να πειστούν ότι πρέπει να τηρούν αρχαία και να αναπτύξουν ένα σύστημα διαχείρισης.
- Ανεπάρκεια του εθνικού αποθέματος δικαιωμάτων ενιαίας ενίσχυσης για χορήγηση δικαιωμάτων σε νέους παραγωγούς.
- Έλλειψη εθνικών προγραμμάτων έρευνας για την κτηνοτροφία π.χ. γενετική βελτίωση.

Ευκαιρίες και προοπτικές του τομέα της αιγοπροβατοτροφίας στην Ελλάδα

Η χώρα μας είναι ελλειμματική στα κυριότερα κτηνοτροφικά προϊόντα. Ο τομέας της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης εφόσον ληφθούν τα αναγκαία μέτρα και επιλυθούν τα διαρθρωτικά προβλήματα του τομέα (ΥΠΑΑΤ 2007β, ΥΠΑΑΤ, 2007γ).

Για να έχει προοπτική ο τομέας της αιγοπροβατοτροφίας, πρέπει να συντρέχουν δύο κυρίως βασικές προϋποθέσεις:

1. Να υπάρξει στροφή στην ποιότητα και ασφάλεια των παραγόμενων τελικών προϊόντων (γάλα, τυροκομικά, κρέας κλπ.), γεγονός που θα ανοίξει ή θα διευρύνει δρόμους σε ανταγωνιστικές αγορές.
2. Να αυξηθεί η παραγωγή χονδροειδών ζωοτροφών.

Σε ότι αφορά τις διαγραφόμενες προοπτικές ανάπτυξης του τομέα μέσα από βιώσιμες μονάδες, ανάλογα προς την περιοχή (ορεινή, ημιορεινή, πεδινή, νησιωτική), θα μπορούσε γενικά να λεχθεί ότι:

Η προβατοτροφία και αιγοτροφία στην Ελλάδα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και πρέπει να διατηρηθεί στις περιοχές αυτές επειδή αποτελεί μία από τις σημαντικότερες οικονομικές δραστηριότητες.

Τα περιθώρια βελτίωσης και ανάπτυξης του κλάδου στις περιοχές αυτές είναι μικρά λόγω των περιορισμένων δυνατοτήτων (μικρή απόδοση βοσκοτόπων, ζώα μικρών αποδόσεων, συνεχής μετακίνηση των κοπαδιών, έλλειψη υποδομών κ.λπ.).

Η αιγοτροφία, λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζει (πχ. αξιοποίηση γάλακτος,

βοσκότοποι), αναμένεται να συρρικνωθεί, εκτός αν βρεθεί τρόπος αξιοποίησης του γίδινου γάλακτος.

Λόγω της εφαρμογής της νέας ΚΑΠ, ουσιαστικά από το 2006 και πέρα, αναμένεται περιορισμός της μονοκαλλιέργειας (π.χ. βαμβάκι, καπνός κλπ.), με συνέπεια να απελευθερωθούν εκτάσεις για την παραγωγή ζωοτροφών (μηδική, τριφύλλι, κριθάρι, βίκος, βρώμη, καλαμπόκι). Η εξέλιξη αυτή αναμένεται να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη της αιγοπροβατοτροφίας και στις πεδινές περιοχές.

Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η παραγωγή και οι τιμές του προβείου κρέατος, ύστερα από μία αναμενόμενη κάμψη την περίοδο 2006-2011, αναμένεται να σημειώσουν αισθητή αύξηση από το 2012 μέχρι το 2014.

Διαφαίνεται ότι στο μέλλον θα υπάρξουν κυρίως, δύο τύποι εκτροφής(ΥΠΙΑΑΤ, 2007γ):

1. ο παραδοσιακός τύπος που θα παραμείνει στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές με μία τάση μείωσης τα επόμενα χρόνια σε ότι αφορά το εκτρεφόμενο ζωικό κεφάλαιο και τον αριθμό των εκμεταλλεύσεων,
2. ο εντατικός τύπος με εκσυγχρονισμένες εγκαταστάσεις που απαντάται σήμερα σε μικρό σχετικά ποσοστό και αναμένεται να αναπτυχθεί περαιτέρω τα επόμενα χρόνια στις πεδινές κυρίως περιοχές.

Ο Δεύτερος Πυλώνας της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) θα αποτελέσει μέσω των επενδύσεων, της βελτίωσης της ποιότητας, της αναβάθμισης των προσφερόμενων υπηρεσιών τη μοναδική δίοδο μείωσης του κόστους παραγωγής.

Μετά την αναθεώρηση της ΚΑΠ 2003-04 φαίνεται ότι επιταχύνθηκε η έξοδος ηλικιωμένων αιγοπροβατοτρόφων που κατέχουν είτε εκτατικά είτε ειδικά δικαιώματα και η είσοδος νέων, περισσότερο καταρτισμένων και αποφασισμένων να επενδύσουν στην ανάπτυξη του κλάδου. Φαίνεται επίσης ότι έχουμε αύξηση των σανοδοτικών φυτών όπως μηδική, βίκος κ.λπ. λόγω της μεταστροφής των παλαιότερα επιδοτούμενων καλλιεργειών σε καλλιέργειες ζωοτροφών και ως εκ τούτου μείωση της τιμής τους. Διαφαίνεται θετική προοπτική αύξησης των εξαγωγών από το 2007 και μετά, που πρέπει να ενισχυθεί με την κατάλληλη παραγωγή και προβολή ποιοτικών προϊόντων (ΠΟΠ, βιολογικά κλπ.).

Υπάρχει δυνατότητα για περαιτέρω ανάπτυξη της ζωικής παραγωγής στη χώρα μας, καθότι οι Έλληνες προτιμούν τα ελληνικά προϊόντα επειδή τα θεωρούν περισσότερο

ασφαλή και ικανοποιούν τις καταναλωτικές τους απαιτήσεις.

Η εντατικοποίηση του ελέγχου των εισαγόμενων προϊόντων, η καταπολέμηση του φαινομένου της ελληνοποίησης τους και η δυνατότητα αναγνώρισης των ελληνικών προϊόντων από τον καταναλωτή, θα ενισχύσει την θέση τους στην αγορά, θα βελτιώσει το επίπεδο των τιμών του παραγωγού και θα δώσει νέα δυναμική στην ανάπτυξη της ελληνικής αιγοπροβατοτροφίας. Η ανάδειξη των διατροφικών πλεονεκτημάτων του αιγείου γάλακτος και η παραγωγή ειδικών προϊόντων από αίγιο γάλα, μπορεί να δώσει μεγάλη ώθηση στον τόσο σημαντικό για τη χώρα μας, τομέα της αιγοτροφίας.

Αναμένεται αύξηση της δυναμικότητας των κοπαδιών για μείωση του κόστους παραγωγής. Λόγω αυστηρότερης νομοθεσίας αναμένεται η εκδήλωση μίας στοιχειώδους προσπάθειας εκσυγχρονισμού με τη δημιουργία οργανωμένων χώρων άμελης και τοποθέτηση ψυκτικών δεξαμενών γάλακτος (παγολεκανών) κυρίως. Λόγω της μεγάλης ανάπτυξης της βιολογική αιγοπροβατοτροφίας τα τελευταία χρόνια αναμένεται αύξηση της παραγωγής των βιολογικών προϊόντων του τομέα.

Βιολογική αιγοπροβατοτροφία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα

Σύμφωνα με στοιχεία του 2003, στην Ε.Ε-15 ο αριθμός των πιστοποιημένων προβάτων και αιγών ανέρχεται σε 2,4 εκατομμύρια κεφάλια ή 2,4% του συνόλου των εκτρεφόμενων προβάτων και αιγών. Από τα 2 εκατομμύρια περίπου πρόβατα το 35% εντοπίζεται στην Μεγάλη Βρετανία, το 21% στην Ιταλία, και το 11% στην Γερμανία.

Από τις 380.000 πιστοποιημένες αίγες, το 49% εντοπίζεται στην Ελλάδα και το 26% στην Ιταλία. Τρία Κράτη-Μέλη έχουν πιστοποιημένο αριθμό προβάτων και αιγών πάνω από 10% κι αυτές είναι η Δανία (14%), η Γερμανία (11%) και η Σουηδία (10%) κι ακολουθούν η Φιλανδία (6%), η Ιταλία (6%), και το Βέλγιο (5%) (ΥΠΑΑΤ, 2007γ).

Στην Ελλάδα τα παραδοσιακά συστήματα εκτροφής αιγών και προβάτων είναι πολύ κοντά στις απαιτήσεις της βιολογικής κτηνοτροφίας. Σε πολλές ορεινές ο τομέας της αιγοπροβατοτροφίας, μπορεί να πει κανείς ότι βρίσκεται σχεδόν σε «προβιολογικό» στάδιο. Έτσι σε συμμόρφωση με τον Καν(ΕΚ)2092/91 θα μπορούν να πιστοποιηθούν τα ζώα στις περιοχές αυτές και να προσφέρουν στους καταναλωτές πιστοποιημένα και αναγνωρισμένα βιολογικά προϊόντα. Αυτό δεν σημαίνει απαραίτητα ότι πρέπει τα 6-7 εκατομμύρια αίγες και πρόβατα που εκτρέφονται στις

περιοχές αυτές να μετατραπούν σε βιολογικά εκτρεφόμενα, όταν σε χώρες με παράδοση στον τομέα της βιολογικής κτηνοτροφίας το ποσοστό για το σύνολο της κτηνοτροφίας δεν ξεπερνά το 11%, όπως συμβαίνει π.χ. στην Αυστρία, ενώ κυμαίνεται συνήθως μεταξύ 0,5 και 2,5% στις περισσότερες απ' αυτές. Και άλλα συστήματα εκτροφής εφόσον διαθέτουν επάρκεια ιδιοπαραγόμενων βιολογικών ζωοτροφών, μπορούν να ενταχθούν στη βιολογική παραγωγή.

Στη χώρα μας, ο συνολικός αριθμός αιγών και προβάτων που εκτρέφονται βιολογικά φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί κι από τον οποίο προκύπτει μία έντονη αύξηση του αριθμού τα δύο τελευταία χρόνια.

Πίνακας 3.1: Συνολικό αριθμός αιγών και προβάτων που εκτρέφονται βιολογικά από το 2002 έως το 2006

Είδος	2002	2003	2004	2005	2006
Αίγες	66.472	174.657	215.291	288.815	305.222
Πρόβατα	56.374	95.824	133.619	216.897	259.275
Σύνολο	122.846	270.481	348.910	505.712	564.497

ΠΗΓΗ: ΥΠΑΑΤ, 2007γ

Οι περιφέρειες της Ελλάδας που παρουσιάζουν μεγαλύτερη ανάπτυξη στον τομέα της βιολογικής αιγοπροβατοτροφίας είναι η Δυτική Ελλάδα η οποία καταλαμβάνει ποσοστό 26% σύμφωνα με στοιχεία του 2006, η Θεσσαλία (15,5%), η Κρήτη (13%) η Στερεά Ελλάδα (9,14%), η Κεντρική Μακεδονία (7,55%), η Πελοπόννησος (6,7%), κι ακολουθούν τα Ιόνια Νησιά (6,3%), το Βόρειο Αιγαίο (4,7%), η Ανατολική Μακεδονία Θράκη (4,5%), η Δυτική Μακεδονία (3,7%), η Ήπειρος (3,4%) (Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας, 2003).

Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες της Ελλάδας και οι πρακτικές που εφαρμόζονται στην εκτατική ελληνική κτηνοτροφία ενισχύουν τις δυνατότητες για την μετατροπή της σε βιολογική και της προσδίδουν τα εξής πλεονεκτήματα:

- Δυνατότητα χρήσης των βιολογικών λιβαδιών από συμβατικά ζώα εκτατικών εκτροφών, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα στη διάρκεια του χρόνου.

- Δυνατότητα συνβόσκησης σε κοινόχρηστα βοσκοτόπια βιολογικών και συμβατικών ζώων που προέρχονται από εκτατικές εκτροφές, έστω και υπό την προϋπόθεση της ανάγκης διαχωρισμού των μεν από τα δε, που μπορεί όμως να είναι απλά κάποιο διακριτικό σήμα.
- Μη απαραίτητη ύπαρξη σταβλικών εγκαταστάσεων, όπου οι εδαφοκλιματικές συνθήκες επιτρέπουν τη διαβίωση των ζώων στο ύπαιθρο.

Οι κυριότεροι από τους παράγοντες που θα καθορίσουν τις δυνατότητες εξέλιξης της βιολογικής κτηνοτροφίας στην χώρα μας είναι οι εξής (ΥΠΑΑΤ, 2007γ):

- Η διαμόρφωση της αγοράς βιολογικών προϊόντων ζωικής παραγωγής στη χώρα μας.
- Η εξέλιξη της ζήτησης των προϊόντων αυτών στις υπόλοιπες χώρες όπου παραδοσιακά εξάγονται κτηνοτροφικά προϊόντα.
- Η αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα του συστήματος πιστοποίησης και ελέγχου, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί.
- Ο βαθμός ανταπόκρισης και σεβασμού εκ μέρους των παραγωγών αλλά και των μεταποιητών προς ένα σύστημα παραγωγής που απαιτεί μεγάλη ευαισθησία και υψηλό αίσθημα ευθύνης.
- Η τελική διαμόρφωση του ύψους των οικονομικών ενισχύσεων που θα καταβάλλονται στους παραγωγούς
- Η επάρκεια των προγραμμάτων πληροφόρησης και επιμόρφωσης των παραγωγών στις απαιτήσεις της βιολογικής κτηνοτροφίας.
- Η δυνατότητα εξεύρεσης ικανής ποσότητας και ποιότητας βιολογικών ζωοτροφών.
- Η διαθεσιμότητα κτηνιατρικού προσωπικού με εξειδικευμένες γνώσεις στην πρόληψη και θεραπεία βιολογικών ζώων.
- Η οργάνωση της εμπορίας των βιολογικών προϊόντων ζωικής παραγωγής.

3.2.3 Πτηνοτροφία

Προβλήματα - προκλήσεις του τομέα

Ορισμένα από τα κρισιμότερα ζητήματα για τον πτηνοτροφικό κλάδο αφορούν στα εξής (ΥΠΑΑΤ, 2007ζ):

- Υψηλό κόστος διακίνησης και αποθήκευσης (κόστος Logistics). Το νωπό κρέας πουλερικών παρουσιάζει σημαντική ευπάθεια στις κανονικές συνθήκες του περιβάλλοντος, που συνεπάγεται ότι η μεταφορά και αποθήκευσή του απαιτεί ειδικούς χειρισμούς και αυξημένο κόστος διανομής και αποθήκευσης στην προσπάθεια επίτευξης και συντήρησης της λεγόμενης «ψυχρής αλυσίδας» κατά τη μεταφορά του. Το πρόβλημα οξύνει το ανεπαρκές οδικό δίκτυο της χώρας προκειμένου για επαγγελματικές χρήσεις και η ανυπαρξία υποδομών Logistics, π.χ. συνδυασμένη μεταφορά από ένα μεταφορικό μέσο σε άλλο. Κατά συνέπεια ένα αποδοτικό «ψυχρό» δίκτυο διανομής που θα καλύπτει όλη την ελληνική επικράτεια απαιτεί μια σοβαρή επένδυση κεφαλαίων που μόνο μεγάλες επιχειρήσεις είναι σε θέση να διαθέσουν, λειτουργώντας απαγορευτικά για την επέκταση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του κλάδου.
- Διάθεση αποβλήτων - Χωροθέτηση μονάδων. Σε περιοχές με εντατική πτηνοτροφία δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα ρύπανσης από νιτρικά άλατα λόγω πλημμελούς διάθεσης των αποβλήτων. Το πρόβλημα διάθεσης των αποβλήτων αποτελεί και ένα από τα κεντρικά προβλήματα για την εξεύρεση σημείων χωροθέτησης των πτηνοτροφικών μονάδων.
- Υψηλό κόστος εγχώριων δημητριακών. Μετά την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ, τα μέτρα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής επέδρασαν ευνοϊκά στην αναδιάρθρωση της πτηνοτροφίας. Αντίθετα, η αύξηση των τιμών των ζωοτροφών (καρποί δημητριακών κτλ.) και της πλήρους εξίσωσής τους με εκείνες της ΕΟΚ, μείωσε το περιθώριο κέρδους και γενικά το εισόδημα του πτηνοτρόφου, λόγω αύξησης του κόστους διατροφής. Το αποτέλεσμα ήταν πολλές εκμεταλλεύσεις μικρού οικογενειακού τύπου να κλείσουν και άλλες, μεγαλύτερες, να γίνουν προβληματικές. Μάλιστα, το κόστος των δημητριακών, της πρώτης ύλης της διατροφής των πουλερικών, αυξάνει ακόμα περισσότερο όταν τα σιτηρέσια αποτελούνται μόνο από φυσικές τροφές με βιταμίνες και ιχνοστοιχεία όπως απαιτεί η πιστοποίηση AGROCERT9.
- Μικρός χρόνος διατήρησης του νωπού κοτόπουλου. Αποτελεί σημαντικό πρόβλημα στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων αφού αφενός καθιστά σχεδόν απαγορευτική τη διάθεση του όχι μόνο σε αγορές του εξωτερικού αλλά και σε απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδας (π.χ. Κρήτη). Μία τεχνολογική λύση αποτελεί η αερόψυξη η οποία αυξάνει το χρόνο διατήρησης του νωπού

κοτόπουλου από τις 5 ημέρες στις 12-15 ημέρες, ενώ παράλληλα συντελεί στην διατήρηση της ποιότητάς του, αφού το ποσοστό υγρασίας (που αποτελεί εν δυνάμει εστία μικροβιακής επιβάρυνσης) μειώνεται στο ελάχιστο, σε αντίθεση με τη διαδικασία της υγρής ψύξης.

- Τεχνολογική εξάρτηση. Αν και η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός της πτηνοτροφίας συνεχίζεται, φαίνεται ότι ο βαθμός εξάρτησής της από τις προηγμένες πτηνοτροφικά χώρες γίνεται μεγαλύτερος. Αυτό συμβαίνει γιατί τόσο η τεχνολογία, όσο και το γενετικό υλικό (γεννήτορες) και οι πρωτεϊνούχες ζωοτροφές, (σογιάλευρο, ιχθυάλευρο κτλ.) θα εισάγονται με ρυθμό ανάλογο με εκείνον της ανάπτυξης ή του εκσυγχρονισμού της.
- Ανάγκη επαγγελματικής κατάρτισης. Στην πτηνοτροφία εφαρμόζονται σήμερα ζωοτεχνικές μέθοδοι παραγωγής πολύ υψηλού επιπέδου, που όμως και οι ίδιες εξελίσσονται γρήγορα, ώστε καινούργιες τεχνολογικές δυνατότητες να εμφανίζονται στον ορίζοντα. Αυτή η εξέλιξη απαιτεί από πλευράς του εκτροφέα, εκτός των άλλων, και υψηλή επαγγελματική κατάρτιση για τη συνεχή μείωση του κόστους παραγωγής, με στόχο την αύξηση της βιωσιμότητας της πτηνοτροφικής του εκμετάλλευσης, σε ένα καθεστώς σκληρού ανταγωνισμού.
- Διαρθρωτικά προβλήματα Στην κρεοπαραγωγό πτηνοτροφία, το μικρό μέγεθος των πτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και ο μεγάλος αριθμός τους δημιουργούν προβλήματα κόστους παραγωγής αλλά και δυσκολίες στην συγκέντρωση της παραγωγής, τη σφαγή και την διάθεση του προϊόντος σε ικανοποιητικές ποσότητες στην αγορά χονδρικής πώλησης. Αντίστοιχα, στην αυγοπαραγωγό πτηνοτροφία, το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων παραγωγής αυγών καθώς και ο μεγάλος τους αριθμός -ακόμη μεγαλύτερος από ότι στην περίπτωση των πουλερικών- δημιουργούν προβλήματα ως προς το κόστος παραγωγής που είναι αυξημένο και ως προς τις δυσχέρειες συγκέντρωσης του προϊόντος. Ένα ειδικότερο διαρθρωτικό πρόβλημα όσον αφορά την αυγοπαραγωγό πτηνοτροφία σχετίζεται με την τυποποίηση των αυγών. Σημαντικό ποσοστό αυγών εξακολουθεί να συσκευάζεται σε πρόχειρους χώρους των υφισταμένων πτηνοτροφείων, οι οποίοι και αποτελούν το «παραδοσιακό συσκευαστήριο αυγών». Τα εγκεκριμένα συσκευαστήρια αυγών ανέρχονται σε 189 από τα οποία όμως λειτουργούν μόνο τα 135 συνολικής δυναμικότητας 97.000 τόνων με πολύ μικρό βαθμό εκσυγχρονισμού. Επομένως, διαπιστώνεται ανάγκη για υποδομή σε κέντρα συσκευασίας, προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα του

προϊόντος και να μειωθεί το κόστος παραγωγής με χώρους που θα επιτρέπουν την ορθολογικότερη εκμετάλλευση και θα συμμορφώνονται προς τους Κοινοτικούς κανονισμούς.

- Εντεινόμενο θεσμικό πλαίσιο. Το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τα της πτηνοτροφικής παραγωγής στην Ε.Ε τείνει συνεχώς να εξελίσσεται και να διευρύνεται ενσωματώνοντας κανόνες που σχετίζονται κυρίως με θέματα υγιεινής και ποιότητας ως προς τα τελικά προϊόντα και ευζωίας και όρων παραγωγής ως προς τα εκτρεφόμενα ζώα. Η ανάγκη συμμόρφωσης με τις νομικές απαιτήσεις στους κανόνες υγιεινής, στην προστασία του περιβάλλοντος και στις συνθήκες διαβίωσης των πουλερικών δημιουργούν υψηλότερο κόστος παραγωγής στην Ε.Ε σε σύγκριση με τρίτες μεγάλες παραγωγούς χώρες κρέατος πουλερικών (η ΗΠΑ και η Βραζιλία).
- Απελευθέρωση των αγορών στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Η γεωργία μαζί, με τον τομέα των υπηρεσιών, αποτελούν τους μόνους τομείς όπου η περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου είναι υποχρεωτική από τις ίδιες τις συμφωνίες του ΠΟΕ.
- Καταλυτική επίδραση απρόβλεπτων μεταβλητών στην αγορά. Ενδεικτικά αναφέρεται η ασθένεια της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας, καθώς και το πρόβλημα των διοξινών το οποίο έπληξε τα προϊόντα της ευρωπαϊκής αγοράς. Τέτοιου είδους απρόβλεπτα γεγονότα, επηρεάζουν την αντίληψη των καταναλωτών με αποτέλεσμα την μεταστροφή της ζήτησης από το ένα είδος κρέατος στο άλλο. Οι αλλαγές αυτές στις προτιμήσεις των καταναλωτών είναι συνήθως προσωρινές, καθώς το μεγαλύτερο μέρος του χαμένου μεριδίου επανακτάται μετά από κάποιο χρονικό διάστημα. Συνολικά όμως οι διατροφικές κρίσεις κλονίζουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και δημιουργούν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση τους σε θέματα υγιεινής, φυσικής και ανώτερης ποιοτικά διατροφής στηριζόμενης παράλληλα σε μεθόδους παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον.
- Προβληματισμός για τα μεταλλαγμένα προϊόντα. Πλέον η σόγια και το καλαμπόκι - που σε μεγάλο ποσοστό τους περιέχουν γενετικά τροποποιημένους οργανισμούς (ΓΤΟ) - αποτελούν δύο από τις πιο σημαντικές πρώτες ύλες στη βιομηχανία τροφίμων και εκτενώς στην πτηνοτροφία.

Προοπτικές του τομέα

1. Προοπτικές για την αγορά των πουλερικών στην Ε.Ε

Η διεύρυνση καθώς και η επίδραση της ενιαίας αγοράς αναμένεται να ανακατευθύνουν το εμπόριο σύμφωνα με τη σχετική ανταγωνιστικότητα κάθε κράτους-μέλους. Ένα από τα πρώτα τέτοια δείγματα αναπροσαρμογής θα αφορά την αγορά πουλερικών. Ορισμένες χώρες της διεύρυνσης διαθέτουν αυξημένη ανταγωνιστικότητα στα πουλερικά κυρίως λόγω των πραγματοποιηθεισών άμεσων ξένων επενδύσεων στο χώρο της παραγωγής και επεξεργασίας πουλερικών (ΥΠΑΑΤ, 2007ζ).

Με την προσχώρηση των νέων αυτών χωρών, ένα αυξανόμενο τμήμα της παραγωγής πουλερικών (έως 800.000 τόνοι) προβλέπεται να κατευθυνθεί στα παλαιά κράτη μέλη. Με τη δυναμική της ενιαίας αγοράς η παραγωγή πουλερικών αναμένεται να αυξηθεί ελαφρά από 10,7 εκ. τόνους το 2004 σε 10,9 εκ. τόνους το 2010. Σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, οι αγορές δεν θα διευρυνθούν σημαντικά λόγω των χαμηλότερων καταναλωτικών δαπανών στη διευρυμένη Ευρώπη, οι οποίες, όμως, μεσοπρόθεσμα θα αυξηθούν καθώς ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης στην Ε.Ε αναμένεται να επιστρέψει στα προ της διεύρυνσης επίπεδα.

2. Περιθώρια αύξησης της κατανάλωσης

Αυτή η τεράστια σπουδαιότητα που αποδίδει ο Έλληνας καταναλωτής στην ποιότητα των πουλερικών, σε συνδυασμό με την παραμένουσα ανασφάλεια και επιφυλακτικότητα ως προς τα διατιθέμενα προϊόντα στο εμπόριο και σε συνδυασμό με τη μικρή σπουδαιότητα που αποδίδει στην τιμή, υποδεικνύει ότι αν η αγορά αρχίσει να εφοδιάζεται με προϊόντα υψηλότερης (με αναγνωρίσιμο τρόπο) ποιότητας, ελαφρώς ακριβότερα από τα υπάρχοντα, η συνολική κατανάλωση κρέατος πουλερικών θα αυξηθεί. Εμπιστοσύνη στον υγιεινό χαρακτήρα της διατροφής με πουλερικά υπάρχει. Αρκεί να ενισχυθεί και η εμπιστοσύνη στα διατιθέμενα στο εμπόριο προϊόντα, ώστε να αυξηθεί η κατανάλωση (με τις τιμές να αυξάνονται βέβαια σε λογικά επίπεδα).

Στη σημερινή συγκυρία, ο μέσος Έλληνας καταναλωτής βλέπει κατ' αρχήν πολύ θετικά οποιοδήποτε προϊόν πουλερικού πιστοποιηθεί από ένα έγκυρο οργανισμό. Δίνει μάλιστα την εντύπωση ότι δεν του χρειάζεται να ξέρει για τι συγκεκριμένα πιστοποιείται, αρκεί η ονομασία της πιστοποίησης να αφήνει να υπονοηθούν πολλές

θετικές ιδιότητες. Και είναι διατεθειμένος να πληρώσει κάτι παραπάνω για να προμηθευτεί ένα προϊόν που είναι «πιστοποιημένα πιο αγνό»(ΥΠΑΑΤ, 2007β).

Το βιολογικό κοτόπουλο κοστίζει ενδεχομένως ακριβότερα απ' ότι μπορεί να πληρώσει ο μέσος καταναλωτής. Αντίθετα, οι δύο άλλες γνωστές κατηγορίες πιστοποιημένων κοτόπουλων, το «ελεύθερης βοσκής» και το «100% φυτικής διατροφής» μπορούν να τοποθετούνται μέσα στα πλαίσια ελαστικότητας του πορτοφολιού του καταναλωτή. Και όσο ευρύτερα διεισδύουν στο κοινό, τόσο θα αυξάνουν την κατανάλωση.

3. Η αναμενόμενη εξέλιξη της ζήτησης σε εγχώρια πουλερικά

Δεδομένης της «προσκολλησεως» του έλληνα καταναλωτή στην ποιότητα των πουλερικών και δεδομένης της ανωτέρω υπεροχής σε εικόνα του ελληνικού κοτόπουλου, η όποια αύξηση της ζήτησης από την πλευρά των καταναλωτών θα αφορά κυρίως τα εγχώρια κοτόπουλα. Αρκεί να αναλογισθούμε μόνο το προφανές κριτήριο της «φρεσκάδας», όπου το εισαγόμενο δεν θα μπορέσει ποτέ να πείσει ότι υπερέχει, καθώς και τη σπουδαιότητα του εν λόγω κριτηρίου, για να αντιληφθούμε ότι η ζήτηση θα επικεντρώνεται στο ελληνικό κοτόπουλο.

Ειδικότερα, στην ελληνική αγορά, αναμένεται αύξηση της σχετικής κατανάλωσης σε πουλερικά διασφαλισμένης ποιότητας, αν αυτά κινούνται σε λογικά όρια τιμών. Απλά πιστοποιημένα κοτόπουλα, όπως το «ελεύθερης βοσκής» και το «100% φυτικής διατροφής» μπορούν να κινούνται μέσα σε τέτοια όρια. Η προτίμηση του κοινού για τα ελληνικά πουλερικά είναι εξαιρετικά ισχυρή και τελικά εκείνο που αναμένεται με μεγάλη βεβαιότητα να αυξηθεί είναι η ζήτηση σε εγχώρια πιστοποιημένα πουλερικά, η δε αύξηση αυτή της ζήτησης θα μπορούσε να είναι σημαντική. Τα ενδεχόμενα εισαγόμενα πιστοποιημένα θα «υποφέρουν» πάντα στο κριτήριο της αντιλαμβανόμενης φρεσκάδας και θα πρέπει να τοποθετηθούν σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα τιμών, ώστε να ενισχύσουν τη ζήτηση.

3.2.4 Χοιροτροφία

Προβλήματα του τομέα χοίρειου κρέατος στην Ελλάδα

Η χοιροτροφία στην Ελλάδα αποτελεί δυναμικό τομέα της εντατικής κτηνοτροφίας. Παρόλα αυτά, ο τομέας δεν αναπτύχθηκε και παρουσιάζει αρκετές διαρθρωτικές αδυναμίες. Οι λόγοι που οδήγησαν στην συρρίκνωση και στη συνέχεια στη στασιμότητα του τομέα είναι το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, οι περιορισμοί στα

εθνικά και κοινοτικά προγράμματα ενίσχυσης των επενδύσεων, η υπερχρέωση των μονάδων, το υψηλό κόστος παραγωγής λόγω διατροφής (υψηλές τιμές δημητριακών καρπών-απαγόρευση χρήση ζωοτροφών ζωικής προέλευσης) και η έλλειψη εγχώριου βασικού αναπαραγωγικού υλικού. Επίσης πολύ σημαντικοί λόγοι για τη μη ανάπτυξη της χοιροτροφίας είναι ο έντονος ανταγωνισμός από την εισαγωγή νωπού χοιρινού κρέατος από χώρες της Ε.Ε. και οι αδυναμίες του συστήματος ελέγχου εμπορίας κρέατος με αποτέλεσμα το εισαγόμενο χοιρινό κρέας να πωλείται ως εγχώριο με δυσμενείς επιπτώσεις στην εγχώρια παραγωγή. Ειδικότερα τα κυριότερα προβλήματα που εμφανίζει ο τομέας συνοψίζονται στα εξής (ΥΠΑΑΤ, 2007στ):

- η διάθεση αρδευόμενων εκτάσεων για ισχυρά επιδοτούμενες καλλιέργειες που αποτρέπουν την καλλιέργεια ζωοτροφών απαραίτητων για την χοιροτροφία
- οι αδυναμίες της φυτικής παραγωγής, όπως ο μικρός και πολυτεμαχισμένος κλήρος και η μονοκαλλιέργεια. που οδηγεί στην ανεπάρκεια ζωοτροφών και στη μη σύνδεση ζωικής και φυτικής παραγωγής
- Ο ανταγωνισμός των ζωικών προϊόντων και ιδιαίτερα του χοιρινού κρέατος από τα ομοειδή προϊόντα άλλων χωρών και ιδίως των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η ανεπαρκής οργάνωση και η κακή διαχείριση των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων
- Το υψηλό κόστος χρηματοδότησης οι δυσμενείς όροι χρηματοδότησης και το μεγάλο ύψος των απαιτούμενων επενδύσεων. (Τα επιτόκια παρά τη μείωση τους εξακολουθούν να είναι υψηλά).
- Η έλλειψη ολοκληρωμένων ελέγχων από την παραγωγή μέχρι τη διάθεση των κτηνοτροφικών προϊόντων σε ενιαία βάση.
- Η έλλειψη σωστών και ισχυρών συνεταιριστικών οργανώσεων και επαγγελματικών οργανώσεων οι οποίες θα μπορούσαν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια στον επιχειρηματία κτηνοτρόφο όχι μόνο στον τομέα την τεχνικής στήριξης αλλά και στον τομέα της διάθεσης των προϊόντων του.

Προοπτικές του τομέα χοίρειου κρέατος στην Ελλάδα

Οι προοπτικές της χοιροτροφίας είναι θετικές. Ο τομέας διαθέτει αξιόλογο δυναμικό και εμπειρία και μπορεί με το κατάλληλο θεσμικό-οικονομικό πλαίσιο, να ανταποκριθεί στο νέο μοντέλο ανάπτυξης με στόχους την ασφάλεια, την ποιότητα την ανταγωνιστικότητα και την πολυμορφία των παραγόμενων προϊόντων (ΥΠΑΑΤ 2007β, ΥΠΑΑΤ, 2007στ).

Η ρύθμιση για τα πανωτόκια η οποία δίνει λύση στο πρόβλημα της υπερχρέωσης καθώς και οι δυνατότητες που δίνονται πλέον για επενδύσεις σε παλαιές και νέες μονάδες, θα δώσουν καινούργια ώθηση στον τομέα.

Η εφαρμογή συστημάτων Ολοκληρωμένης Περιβαλλοντικής Διαχείρισης καθώς και η εντατικοποίηση του προγράμματος μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών μονάδων για λόγους προστασίας περιβάλλοντος, θα δώσουν νέους ορίζοντες στην ανάπτυξη του τομέα.

Επιπλέον η βελτίωση της υποδομής της μεταποίησης - εμπορίας και ο έλεγχος των εισαγωγών αποτελούν επίσης πολύ θετικά μέτρα για τον τομέα.

Η ίδρυση μιας Διεπαγγελματικής Οργάνωσης θα βοηθήσει σημαντικά τον τομέα αλλά η δημιουργία της, εναπόκειται στη θέληση των χοιροτρόφων και των εμπλεκόμενων φορέων.

Ενθαρρυντικά εμφανίζονται και τα στοιχεία της στατιστικής υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης σύμφωνα με τα οποία η ετήσια κατανάλωση χοιρινού κρέατος στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα ανέλθει στα 44,4 Kg/κάτοικο το 2012 και τα επόμενα χρόνια το χοιρινό κρέας θα είναι η πρώτη επιλογή από πλευράς κρεάτων σε ολόκληρο τον κόσμο.

Γενικά η αγορά είναι έντονα ανταγωνιστική, το πλαίσιο είναι σύνθετο, όμως με τη σωστή οργάνωση της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας το μέλλον της ελληνικής χοιροτροφίας είναι θετικό.

Βιολογική χοιροτροφία

Το 2003 ο αριθμός των πιστοποιημένων χοίρων βιολογικής γεωργίας στην Ε.Ε - 15 ήταν 450.000 που αντιστοιχεί στο 0,4% του συνολικού αριθμού χοίρων. Μόνο λίγα κράτη μέλη είχαν σημαντικό μερίδιο πιστοποιημένων ζώων και ειδικότερα η Γερμανία είχε 8% και η Γαλλία 4% επί του συνόλου. Κατά συνέπεια ο αριθμός πιστοποιημένων χοίρων βιολογικής γεωργίας παραμένει σχετικά χαμηλός. Ο σχετικά μικρός ρυθμός ανάπτυξης της οφείλεται πιθανά στο υψηλό κόστος παραγωγής οργανικού χοιρινού κρέατος το οποίο οι καταναλωτές δεν διατίθενται να πληρώσουν (ΥΠΑΑΤ, 2007στ).

Ειδικότερα, η ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα στον ελληνικό χώρο σημείωσε καθυστέρηση σε σχέση με άλλες χώρες, καθώς δεν είχε θεσμοθετηθεί εθνική

νομοθεσία. Το 2005 εκτρέφονταν βιολογικά 288.815 αίγες, 216.897 πρόβατα, 126.003 γουρούνια, 144.108 πουλερικά, 22.900 βοοειδή και 6.901 κυψέλες μελισσών.

Η διάθεση βιολογικών προϊόντων από καταστήματα και εμπόρους που πωλούν συμβατικά τρόφιμα (super market, μανάβικα, λαϊκές αγορές), συμβάλει στην άνοδο της «αναγνωρισιμότητας» των εξεταζόμενων ειδών από τους καταναλωτές. Ένα από τα πιο σημαντικά εμπόδια για την πορεία των βιολογικών προϊόντων στην αγορά, είναι η δυσκολία των καταναλωτών να τα εντοπίσουν και να τα αναγνωρίσουν. Για μια σειρά ετών τα καταστήματα υγιεινής διατροφής ή οι πωλήσεις απευθείας από τους παραγωγούς, ήταν τα κυριότερα κανάλια διάθεσης των βιολογικών τροφίμων. Την ίδια στιγμή, όμως, ο ρυθμός ανάπτυξης της ελληνικής αγοράς βιολογικών προϊόντων είναι ένας από τους υψηλότερους στην Ευρώπη, καθώς αρκετές αγορές άλλων χωρών είναι ήδη διαμορφωμένες.

Η διαφορά τιμής των βιολογικών προϊόντων σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 20-100% για τα είδη φυτικής παραγωγής, αλλά στα προϊόντα ζωικής παραγωγής μπορεί να φτάσει και το 300%. Οι εκπρόσωποι της αγοράς δηλώνουν ότι μια αποδεκτή και ρεαλιστική απόκλιση τιμής για τα βιολογικά προϊόντα θα ήταν μεταξύ του 20%-30%, σε σχέση με τα αντίστοιχα συμβατικά.

Εκτιμάται ότι οι προοπτικές εξέλιξης του συγκεκριμένου τομέα είναι ευνοϊκές, εφόσον δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση των καταναλωτών. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η σταδιακή ευαισθητοποίηση μιας μικρής αλλά αυξανόμενης μερίδας καταναλωτών πάνω σε θέματα διατροφής οδηγεί σε αύξηση της ζήτησης για βιολογικά προϊόντα. Επίσης, μεγάλη συμβολή στην ανάπτυξη της εξεταζόμενης αγοράς θα έχει η περαιτέρω διείσδυση των βιολογικών προϊόντων στα super market (Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας, 2003).

Ειδικότερα σε ότι αφορά την προγραμματική περίοδο 2007-2013 με βάση τον άξονα προτεραιότητας 1 (άρθρο 20) του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005, προβλέπεται να εφαρμοσθούν δύο νέα πενταετή μέτρα στήριξης. Τα μέτρα αυτά θα αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής παραγωγής και των προϊόντων αυτής, μέσω της στήριξης:

- Των γεωργών (άρθρο 32 του Καν.(ΕΚ) αριθ. 1698/2005), που συμμετέχουν σε συστήματα για την ποιότητα των τροφίμων (π.χ. στο καθεστώς του καν. (ΕΟΚ) αρ. 2092/91) με την χορήγηση ενίσχυσης μέχρι 3000 ευρώ/ έτος και εκμετάλλευση

• Των ομάδων παραγωγών για δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης των προϊόντων (άρθρο 33 του Καν. (ΕΚ) 1698/2005) στο πλαίσιο των συστημάτων για την ποιότητα των τροφίμων.

3.2.5 Μελισσοκομία

Προβλήματα μελισσοκομικού τομέα στην Ελλάδα

Παρά τις ευνοϊκές κλιματολογικές συνθήκες της χώρας μας, ο τομέας της μελισσοκομίας αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα, από τα οποία τα σημαντικότερα είναι τα εξής (ΥΠΑΑΤ, 2007ε):

- Μικρό μέγεθος των μελισσοκομικών εκμεταλλεύσεων.
- Μικρή απόδοση των κυψελών.
- Υψηλό κόστος παραγωγής και συντήρησης των μελισσοσμηνών.
- Θάνατοι από ψεκασμούς.
- Το σχετικά χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των μελισσοκόμων σε θέματα επιχειρηματικής μελισσοκομίας.
- Απροθυμία των μελισσοκόμων να συσπειρωθούν σε συνεταιρισμούς.
- Γήρανση του μελισσοκομικού κόσμου.
- Οι παρατεταμένες ξηρασίες και πυρκαγιές που πλήττουν τη χλωρίδα.
- Η βαρροϊκή ακαρίαση και οι λοιπές ασθένειες των μελισσοσμηνών.
- Ανταγωνισμός από τα εισαγόμενα μέλια.
- Νοθεία του φυσικού μελιού.
- Ανίχνευση υπολειμμάτων στο μέλι.
- Τοποθέτηση μελισσοσμηνών εντός κατοικημένων περιοχών.
- Εισαγωγή μελιού ως ζωοτροφή (για την παρασκευή ζαχαροζύμαρου ή σιροπιού για το τάισμα των μελισσιών κατά την κρίσιμη και δύσκολη περίοδο του χειμώνα), για το οποίο συχνά αγνοείται ο τρόπος διακίνησής του, γεγονός που σημαίνει, πως ένα μέρος αυτού είναι δυνατόν να μεταπωλείται στη συνέχεια ως Ελληνικό προς βρώση.
- Μη αναγραφή στα μίγματα μελιών της χώρας συγκομιδής του μελιού.
- Έντονος ανταγωνισμός με τα αμφιβόλου ποιότητας εισαγόμενα μέλια.

Οι παραγωγοί και τυποποιητές μελιού, έχουν να ανταγωνιστούν τις μεγάλες εταιρείες, οι οποίες μπορούν να διαφημίζουν τα brand name προϊόντα τους, να πουλάνε σε μαζική κλίμακα και να πετυχαίνουν χαμηλότερες παροχές στα Σούπερ Μάρκετ για τη θέση τους στο ράφι.

Ευκαιρίες και προοπτικές του μελισσοκομικού τομέα στην Ελλάδα

Η μελισσοκομία είναι τομέας που εκτιμάται ότι έχει περιθώρια ανάπτυξης γιατί προσφέρεται σαν απασχόληση, σχεδόν σε κάθε κάτοικο της υπαίθρου και συμπληρώνει το εισόδημα στις αγροτικές περιοχές.

Προκειμένου όμως να υπάρξει περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα, θα πρέπει όλες οι προσπάθειες ανάπτυξης και εξέλιξης να επικεντρωθούν στην αύξηση της ανά μελισσοσμήνος παραγωγής μελιού, τη μείωση του κόστους παραγωγής και τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών του μελιού που θα μπορούσαν να βελτιωθούν, έτσι ώστε ο καταναλωτής να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό προϊόν αλλά και ο έλληνας μελισσοκόμος να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα του προϊόντος του. Αναλυτικότερα οι προοπτικές του τομέα θα βελτιωθούν εφόσον δοθεί έμφαση στα παρακάτω (ΥΠΑΑΤ 2007β, ΥΠΑΑΤ, 2007ε):

- Αύξηση παραγωγικότητας μελισσοσμηνών με τις άριστες κατά το δυνατόν συνθήκες εκτροφής .
- Αύξηση αριθμού μελισσοσμηνών /εκμετάλλευση.
- Αύξηση της κατανάλωσης μελιού λόγω προβολής του προτύπου της υγιεινής διατροφής.
- Βελτίωση της ποιότητας και των χαρακτηριστικών του παραγόμενου μελιού.
- Αύξηση των εξαγωγών και κατάκτηση νέων αγορών.
- Στήριξη εισοδήματος παραγωγών ορεινών παραμεθόριων περιοχών, είτε ως συμπληρωματική είτε ως κύρια απασχόληση.
- Βελτίωση της τυποποίησης - συσκευασίας - διαφήμισης του προϊόντος.
- Επέκταση των παραγωγικών κατευθύνσεων και σε άλλα προϊόντα της μελισσοκομίας, πέραν του μελιού, όπως βασιλικού πολτού, γύρης, πρόπολης, κεριού και δηλητηρίου.
- Διατήρηση του περιβάλλοντος και εμπλουτισμού της μελισσοχλωρίδας.
- Παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων.

Βιολογική μελισσοκομία στην Ελλάδα

Η βιολογική μελισσοκομία στη χώρα μας έχει άριστες προοπτικές, αφού μεγάλο μέρος της παραγωγής μελιού θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως βιολογικό, με δεδομένο ότι πάρα πολλά σμήνη στην Ελλάδα έχουν ως πηγή νέκταρος δάση και δασικές ή θαμνοσκεπείς εκτάσεις που πληρούν τις διατάξεις του Καν. 2092/91.

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπ.Α.Α.Τ για το έτος 2006 ο αριθμός των μελισσιών που εκτρέφονται βιολογικά ανά περιφέρεια είναι στην Κεντρική Μακεδονία 1804, στην Πελοπόννησο 1334, στην Ήπειρο 1145, στη Θεσσαλία 918, στα Ιόνια νησιά 949, στη Δυτική Ελλάδα 526, στην Κρήτη 496, στην Ανατολική Μακεδονία Θράκη 325, στην Στερεά Ελλάδα 361, στην Αττική 319, στο Βόρειο Αιγαίο 192, στο Νότιο Αιγαίο 125 και στη Δυτική Μακεδονία 50.

Η ανάπτυξη της βιολογικής μελισσοκομίας στη χώρα μας, βάσει των στοιχείων του ΥΠΑΑΤ, έχει αυξητική τάση σύμφωνα με τα στοιχεία των τελευταίων ετών, γεγονός που δημιουργεί βάσιμες ελπίδες για μεγαλύτερες δυνατότητες και προοπτικές, συμβαδίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο με τις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις των καταναλωτών για ασφαλή και πιστοποιημένα προϊόντα υψηλής ποιότητας (Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας, 2003).

Τα κυριότερα προβλήματα που έχουν εντοπισθεί ως προς την βιολογική μελισσοκομία είναι:

- Η εύρεση μελισσοβοσκών.
- Η αντιμετώπιση ασθενειών.
- Προμήθεια εφοδίων (βιολογικό κερί, εναλλακτικά κτηνιατρικά σκευάσματα, βιολογική μελισσοτροφή, κ.λπ.).
- Διακίνηση βιολογικών μελισσοκομικών προϊόντων.
- Τρόποι διάθεσης και τάσεις της αγοράς.
- Ζήτηση των βιολογικών μελισσοκομικών προϊόντων από το καταναλωτικό κοινό.

Πίνακας 3.2 : Συγκεντρωτικά οι κυριότερες ευκαιρίες- προοπτικές του τομέα της κτηνοτροφίας σε αντιδιαστολή με τα μειονεκτήματα που παρουσιάζει.

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ- ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
1) Η εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας κρέατος	1) Μη ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση των βοσκοτόπων που συντελεί στη χαμηλή βοσκοϊκανότητα και στην ανεπάρκεια υποδομών τους.
2) Η νέα ΚΑΠ οδηγεί στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών με σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης της καλλιέργειας ζωοτροφών	2) Σύγκρουση στη διάθεση αρδευόμενου εδάφους για την καλλιέργεια ζωοτροφών έναντι άλλων ισχυρά επιδοτούμενων καλλιεργειών όπως τα ενεργειακά φυτά
3) Αυστηρότερος έλεγχος των εισαγόμενων προϊόντων, δυνατότητα αναγνώρισης των ελληνικών και πιστοποίηση της γεωγραφικής ένδειξής τους	3) Ανταγωνισμός στην παραγωγή κρέατος αλλά και γάλακτος ανάμεσα στην Ελλάδα και σε άλλες κυρίως Βαλκανικές χώρες λόγω εξαιρετικά χαμηλής τιμής των εισαγόμενων έναντι των ελληνικών
4) Δυνατότητα αύξησης της ποσότητας μέσω διαπραγματεύσεων με την ΕΕ	4) Προβληματική η διάρθρωση των εκμεταλλεύσεων λόγω του πολυκερματισμού τους
5) Δημιουργία σύγχρονων υποδομών επεξεργασίας και τυποποίησης προϊόντων ζωικής παραγωγής (τυροκομεία, τυποποιητήρια κρεάτων)	5) Ύπαρξη κτηνοτροφικών μονάδων χωρίς άδεια λειτουργίας, μέσα σε κατοικημένες περιοχές και χωρίς υποδομές που εγείρουν αμφισβητήσεις ως προς την ποιότητα του κρέατος και γάλακτος που παράγουν
6) Σε πολλές ορεινές περιοχές της Ελλάδας, η κτηνοτροφία βρίσκεται σε «προβιολογικό» στάδιο, με δραματική αύξηση τα τελευταία τέσσερα χρόνια των ζώων που εκτρέφονται βιολογικά	6) Οι κακές συνθήκες που παρατηρούνται σε κάποιες σταβλικές εγκαταστάσεις, η μη αξιοποίηση και σωστή διαχείριση των υποπροϊόντων σφαγής εντείνονται όταν οι κτηνοτρόφοι αναγκάζονται να συμπιέσουν το κόστος παραγωγής για να διατηρήσουν τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεών τους.
7) Η χώρα μας στον τομέα της κτηνοτροφίας διαθέτει έμπειρο	7) Η έλλειψη τυποποίησης και σήμανσης ανάλογα με τη

δυναμικό που με το κατάλληλο θεσμικό – οικονομικό πλαίσιο μπορεί να ανταποκριθεί στο νέο μοντέλο ανάπτυξης που προωθείται	γεωγραφική προέλευση και του τρόπου ανατροφής των ζώων, δυσχεραίνουν τη διαφοροποίηση του εγχώριου προϊόντος από το εισαγόμενο
8) Εντατικοποίηση προγράμματος μετεγκατάστασης κτηνοτροφικών μονάδων για την προστασία του περιβάλλοντος	8) Υψηλό κόστος επενδύσεων για την ίδρυση κτηνοτροφικών μονάδων με δυσμενείς όρους χρηματοδότησης
9) Έντονη ποικιλομορφία και καλής ποιότητας φυσικό περιβάλλον, ιδιαίτερα στις ορεινές περιοχές που εξασφαλίζουν ιδανικές συνθήκες διαβίωσης των ζώων και κατ' επέκταση άριστης ποιότητας κτηνοτροφικών προϊόντων	9) Έλλειψη ισχυρών συνεταιριστικών οργανώσεων που θα έχουν σαν κύριο μέλημα τόσο την τεχνική υποστήριξη του τομέα όσο και τη διάθεση των προϊόντων του
10) Η ύπαρξη βοσκοτόπων στις ορεινές περιοχές που με τους κατάλληλους χειρισμούς μπορούν να υποστηρίξουν τη διατροφή αρκετών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.	10) Έλλειψη ολοκληρωμένων ελέγχων σε όλα τα στάδια παραγωγής και διάθεσης των κτηνοτροφικών προϊόντων σε ενιαία βάση
	11) Αδυναμία προσαρμογής των κτηνοτρόφων στους κοινοτικούς περιορισμούς και στην εφαρμογή της νέας αναθεωρημένης ΚΑΠ.

ΠΗΓΗ: Ιδία επεξεργασία

3.3 Συμπεράσματα

Αξιολογώντας τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι παρ' όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κτηνοτροφία συνολικά, αλλά και κάθε κλάδος της ξεχωριστά, έχει αρκετές προοπτικές ανάπτυξης και στις ορεινές περιοχές. Αξίζει να αναφέρουμε ότι τις μεγαλύτερες προοπτικές ανάπτυξης τις έχουν η αιγοπροβατοτροφία και η αγελαδοτροφία, κυρίως λόγω της μεγαλύτερης δυνατότητας αξιοποίησης των βοσκοτόπων και της μικρότερης εξάρτησης από την παραγωγή ζωοτροφών, ακολουθώντας, φυσικά, το μοντέλο της εκτατικής κτηνοτροφίας.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι στις ορεινές περιοχές δεν μπορούν να αναπτυχθούν και οι υπόλοιποι κλάδοι, της χοιροτροφίας και πτηνοτροφίας. Αντιθέτως, μάλιστα, μπορούν να αναπτυχθούν και να παράγουν προϊόντα καλύτερης ποιότητας εκμεταλλευόμενοι

την ορεινότητα των περιοχών. Ακόμη, πρέπει να αναφέρουμε ότι ο κλάδος της μελισσοκομίας θα μπορούσε να αποτελέσει μια μορφή συμπληρωματικής απασχόλησης και ενίσχυσης του εισοδήματος των κατοίκων των ορεινών περιοχών.

Μία ακόμη προοπτική ανάπτυξης των ορεινών περιοχών αποτελεί και η άσκηση βιολογικής κτηνοτροφίας, που μπορεί να αναπτυχθεί στις ορεινές περιοχές αξιοποιώντας την ελεύθερη βόσκηση των ζώων στα λιβάδια.

Τέλος, θα πρέπει να τονίσουμε ότι για την επίτευξη όλων των παραπάνω θα πρέπει να υπάρξει μια ολοκληρωμένη πολιτική για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας, οργανικής σύνδεσης μεταξύ φυτικής και ζωικής παραγωγής και ολοκληρωμένη διαχείριση, του σημαντικότερου πλεονεκτήματος των ορεινών περιοχών, των βοσκοτόπων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΙΟΝΕΚΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΣΕ
ΑΛΛΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΧΩΡΕΣ****4.1. Εισαγωγή**

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αναπτυξιακά κίνητρα (οικονομικές ενισχύσεις), που υιοθετούν διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών και τα επιπλέον κίνητρα εφόσον υπάρχουν για την ανάπτυξη βιολογικών αγροκτημάτων. Αν και η ομοιομορφία των πληροφοριών που παρουσιάστηκαν για κάθε χώρα μελέτης προβλέφθηκε, αυτό δεν επιτεύχθηκε πλήρως. Οι πληροφορίες που ήταν διαθέσιμες στις διαφορετικές χώρες διέφεραν σημαντικά όσον αφορά τα έτη αναφοράς, τη διαθεσιμότητα των στοιχείων για τους πρότυπους υπολογισμούς, τα ποσοστά ενισχύσεων και τις δαπάνες. Εντούτοις, πολύτιμες ερμηνείες θα μπορούσαν να δοθούν και να συναχθούν συμπεράσματα.

Θα ήταν σκόπιμο να αναφερθούν πρώτα τα αναπτυξιακά κίνητρα της Ελλάδας. Το ύψος της ενίσχυσης, κατά περίπτωση δικαιούχου και ανάλογα με τον τρόπο αξιοποίησης της έκτασης στις περιοχές παρέμβασης, εμφανίζεται στους παρακάτω πίνακες. Οι τιμές είναι σύμφωνες με το ΠΑΑ της περιόδου 2007-2013.

Πίνακας 4.1.: Ενισχύσεις στις ορεινές περιοχές

ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ	ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ ΑΝΑ Ηα			
	ΝΕΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ		ΛΟΙΠΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	
	Με Πράσινο Πιστοποιητικό (μικρότεροι των 40 ετών)	Νέοι Γεωργοί ή/και διάδοχοι Πρόωρης Συνταξιοδότησης (μικρότεροι των 40 ετών)	Μικρά Νησιά Αιγαίου του Καν. 1405/06	Λοιπών περιοχών
▪ Ζωοτροφές ▪ Αρωματικά και φαρμακευτικά	140	125	110	100

φυτά ▪ Ψυχανθή ▪ Εκτός διατροφής NON FOOD				
Λοιπές καλλιέργειες	80	80	80	80
Βοσκότοποι	160	150	140	110
ΜΕΓΙΣΤΟ ΠΟΣΟ ΑΝΑ ΕΚ/ΣΗ	6.600 ΕΥΡΩ	6.100 ΕΥΡΩ	5.500 ΕΥΡΩ	5.000 ΕΥΡΩ

ΠΗΓΗ: www.agrotikianaptixi.gr

Πίνακας 4.2.: Ενισχύσεις σε μειονεκτικές και με ειδικά προβλήματα περιοχές

ΤΡΟΠΟΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ	ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ ΑΝΑ Ηα			
	ΝΕΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ		ΛΟΙΠΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	
	Με Πράσινο Πιστοποιητικό (μικρότεροι των 40 ετών)	Νέοι Γεωργοί ή/και διάδοχοι Πρώρης Συνταξιοδότησης (μικρότεροι των 40 ετών)	Μικρά Νησιά Αιγαίου του Καν. 1405/06	Λοιπών περιοχών
▪ Ζωοτροφές ▪ Αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά ▪ Ψυχανθή ▪ Εκτός διατροφής NON FOOD	125	110	100	100
Λοιπές καλλιέργειες	65	65	65	65
Βοσκότοποι	150	140	125	110
ΜΕΓΙΣΤΟ ΠΟΣΟ ΑΝΑ ΕΚ/ΣΗ	6.100 ΕΥΡΩ	5.500 ΕΥΡΩ	5.000 ΕΥΡΩ	4.500 ΕΥΡΩ

ΠΗΓΗ: www.agrotikianaptixi.gr

4.2. Αναλυτική παρουσίαση των αναπτυξιακών κινήτρων κάθε χώρας

Το έτος 2000, κατά μέσον όρο οι βιολογικές εκμεταλλεύσεις στην ΕΕ λαμβάνουν τις υψηλότερες συνολικές ενισχύσεις της ΚΑΠ ανά εκτάριο από τα συμβατικά αγροκτήματα, αν και τα επίπεδα ενίσχυσης είναι χαμηλότερα για τα βιολογικά από,τι για τα συμβατικά αγροκτήματα. Αυτές οι διαφορές παρατηρούνται επίσης για όλους τους τύπους αγροκτημάτων εκτός από τα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής. Εντούτοις, οι ενισχύσεις που λαμβάνονται μέσω των γεωργο-περιβαλλοντικών μέτρων είναι σημαντικά υψηλότερες στα βιολογικά αγροκτήματα και ελαφρώς υψηλότερες μέσω των ενισχύσεων για τις μειονεκτικές περιοχές.

Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στον πίνακα 4.3 αναφέρονται στη λογιστική χρήση 2000 στην περίοδο Ατζέντα 2000,

Πίνακας 4.3: Υποστήριξη στα βιολογικά και συγκρίσιμα συμβατικά αγροκτήματα (BA και ΣΑ αντίστοιχα): μέσος όρος όλων των χωρών που καλύπτονται από το Farm Accountancy Data Network (FADN) στο έτος 2000 (€/ha)

	Αροτραίες καλλιέργειες		Χορτολιβαδικές εκτάσεις		Μόνιμες Καλλιέργειες		Γαλακτοκομικά		Ζώα ελεύθερης βοσκής		Μικτά		Όλα	
	BA	ΣΑ	BA	ΣΑ	BA	ΣΑ	BA	ΣΑ	BA	ΣΑ	BA	ΣΑ	BA	ΣΑ
ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ														
Κοινής Οργάνωσης Αγοράς (ΚΟΑ)	202	240	100	88	155	248	103	154	195	214	194	238	163	199
Γεωργοπεριβαλλοντικές (ΓΠ)	156	48	164	12	87	58	225	115	168	109	171	71	185	86
Μειονεκτικών Περιοχών (ΜΠ)	32	32	9	3	4	6	79	76	113	101	51	53	66	59
ΓΠ + ΜΠ	188	80	173	15	91	64	304	191	281	210	222	124	251	145
Σύνολο	390	320	272	103	246	313	407	345	476	423	414	362	414	344

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

4.2.1 Αυστρία

Στην Αυστρία ο κανονισμός για την αγροτική ανάπτυξη εφαρμόζεται μέσω του προγράμματος «Osterreichisches Programm fur die Entwicklung des Landlichen

Raumes» (OPUL). Αυτό το πρόγραμμα αναφέρεται σε ολόκληρη τη Δημοκρατία της Αυστρίας και ισχύει για όλους τους αυστριακούς αγρότες.

Ο βασικός στόχος του "προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης" (ΠΑΑ 2000-2006) είναι να εισαχθεί μια βιώσιμη και ολοκληρωμένη πολιτική αγροτικής ανάπτυξης που ελέγχεται από ένα ενιαίο νομικό όργανο για να εξασφαλίσει την καλύτερη συνοχή μεταξύ της αγροτικής ανάπτυξης και των τιμών και την πολιτική της αγοράς της κοινής αγροτικής πολιτικής (ΚΑΠ) και για να προωθήσει όλες τις πτυχές της αγροτικής ανάπτυξης με την ενθάρρυνση της συμμετοχής των τοπικών παραγόντων. Αυτό θα επιτευχθεί με την ανάπτυξη μιας πολυσύνθετης, βιώσιμης και ανταγωνιστικής γεωργικής παραγωγής από (Haring et al, 2004):

- Πληρωμές εξισωτικών αποζημιώσεων σε μειονεκτικές περιοχές
- Πληρωμές διατήρησης (διατήρηση των φυσικών πόρων, επαγγελματική κατάρτιση, διαρθρωτικές παρεμβάσεις)
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (διαρθρωτικές παρεμβάσεις, διαφοροποίηση, υποστήριξη της επεξεργασίας και του μάρκετινγκ)

Οι στόχοι του ΠΑΑ υποστηρίζονται μέσω επτά τομέων προτεραιότητας (πίνακας 4.4) με διάφορα μέτρα. Στους δημοσιονομικούς όρους τα γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα και η υποστήριξη των λιγότερο ευνοημένων περιοχών είναι τα σημαντικότερα. Στο σύνολο περισσότερα από 2.028 εκατομμύρια € ετησίως ξοδεύονται για το πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης, του οποίου το 55% είναι από πόρους της ΕΕ, το 21% από εθνικούς πόρους και το 24% από περιφερειακά κεφάλαια.

Πίνακας 4.4: Προτεραιότητες του αυστριακού προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης (το 2002) Μερίδιο προϋπολογισμών προτεραιότητας

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΜΕΡΙΔΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
Επαγγελματική κατάρτιση	1%
Μεταποίηση και εμπορία	2%
Δασοκομία	2%
Ανάπτυξη αγροτικών περιοχών	4%
Εκσυγχρονισμός της γεωργίας	6%

Μειονεκτικές περιοχές και περιοχές με ειδικά περιβαλλοντικά μειονεκτήματα	26%
Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα	59%

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Μειονεκτικές περιοχές και περιοχές με συγκεκριμένα περιβαλλοντικά μειονεκτήματα

Μέτρα που εφαρμόζονται για τις μειονεκτικές περιοχές και τις περιοχές με συγκεκριμένα περιβαλλοντικά μειονεκτήματα είναι μέτρα που υποστηρίζουν την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Οι μειονεκτικές περιοχές και οι περιοχές με τα συγκεκριμένα περιβαλλοντικά μειονεκτήματα καθορίζονται ως εξής:

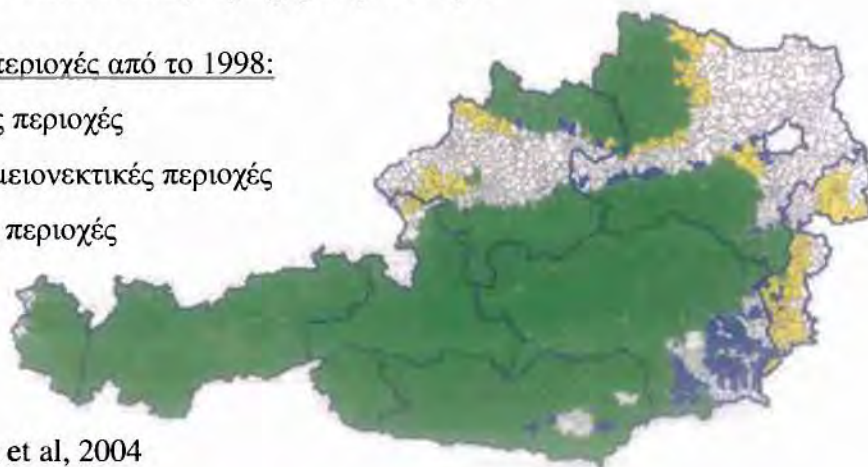
1. Ορεινές περιοχές: 700m ελάχιστο ύψος (μέσου του δήμου) ή 20% ελάχιστη κλίση (μέση του δήμου) ή 500m ελάχιστο ύψος και κλίση 15%.
2. Άλλες μειονεκτικές περιοχές: Γεωργικά μειονεκτήματα που καθορίζονται από τον μέγιστο αριθμό 30 γεωργικών εκμεταλλεύσεων και μέγιστο αριθμό 55 κατοίκων/km² (σε μερικές περιοχές 70) ή υψηλού ποσοστού απασχόλησης στη γεωργία (> 15%).
3. Μικρές περιοχές: Μέγιστος αριθμός 30 γεωργικές εκμεταλλεύσεις ανά την περιοχή, τις λοφώδεις περιοχές, τους υγρότοπους και κοίτες πλημμυρών, των παραμεθόριων περιοχών.

Το διάγραμμα 4.1 παρουσιάζει την περιφερειακή διανομή των μειονεκτικών περιοχών στην Αυστρία

Διάγραμμα 4.1: Μειονεκτικές περιοχές στην Αυστρία

Μειονεκτικές περιοχές από το 1998:

- Ορεινές περιοχές
- Άλλες μειονεκτικές περιοχές
- Μικρές περιοχές

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Το 2001 συνολικά 280 εκατομμύρια € ή 26% των πληρωμών αποζημιώσεων του ΠΑΑ χρησιμοποιήθηκαν μέσα σε αυτήν την προτεραιότητα. Το επίπεδο συμμετοχής εξαρτάται από τους περιφερειακούς όρους.

Κατά μέσον όρο, τα αγροκτήματα στις μειονεκτικές περιοχές λαμβάνουν 174 €/ha ενίσχυση. Το επίπεδο ενίσχυσης ανά αγρόκτημα εξαρτάται από έναν συνδυασμό παραγόντων: μέγεθος αγροκτήματος, τύπος χρήσης εδάφους (περιοχή χορτονομής/άλλες χρήσεις), αγροτικός τύπος (αγροκτήματα που προμηθεύουν με ζωοτροφές αγροκτήματα ζωικού κεφαλαίου έναντι των αγροκτημάτων που δεν προμηθεύουν), και συγκεκριμένη εκτίμηση των περιορισμών (π.χ. κλίματος), περιορισμός στα αγροκτήματα με μέγεθος τουλάχιστον 2 εκταρίων.

Κατά τρόπο ενδιαφέροντα, 85,5% των βιολογικών αλλά μόνο 47% των συμβατικών αγροκτημάτων στην Αυστρία βρίσκονται σε μειονεκτικές περιοχές, των οποίων το 59% είναι αγροκτήματα μόνιμων λιβαδιών δεδομένου ότι οι μειονεκτικές περιοχές τείνουν να είναι περιοχές κυριαρχούμενες από λιβάδια.

Πίνακας 4.5: Θέση των εκμεταλλεύσεων ανάλογα με τη μέθοδο παραγωγής

	Μειονεκτικές περιοχές	Άλλες μειονεκτικές περιοχές	Μικρές περιοχές	Όχι μειονεκτικές περιοχές
Βιολογικά αγροκτήματα	86%	4%	3%	8%
Συμβατικά αγροκτήματα	47%	9%	11%	33%

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Αυτό σημαίνει ότι σε αυτές τις περιοχές η μετατροπή σε βιολογική γεωργία απαιτεί μόνο τις ελάχιστες αλλαγές στην αγροτική οργάνωση. Κατά συνέπεια, ένα μεγάλο μερίδιο των ενισχύσεων για τις μειονεκτικές περιοχές χρησιμοποιείται στη βιολογική γεωργία. Συνεπώς, οι περιοχές με υψηλά ποσοτά μειονεκτικών περιοχών (Δύση και Νότος) χαρακτηρίζονται από τα υψηλότερα ποσοστά βιολογικής γεωργίας από τις ανατολικές περιοχές της χώρας (www.macaulay.ac.uk).

Η υποστήριξη για τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις εφαρμόζεται επίσης στα πλαίσια των μέτρων για τις μειονεκτικές περιοχές: Το 2001, 1,49 εκατομμύρια € χρησιμοποιήθηκαν για 13 ενώσεις παραγωγών βιολογικών προϊόντων για δημοσιότητα, τα συμβουλευτικά συστήματα και την οργάνωση. Κατά συνέπεια, αυτές οι ενισχύσεις ωφελούν την βιολογική γεωργία ή την αλυσίδα ανεφοδιασμού.

Τύποι αγροτικών εκμεταλλεύσεων

Στην Αυστρία, κατά μέσον όρο, τα βιολογικά αγροκτήματα λαμβάνουν τις σημαντικά υψηλότερες γεωργές-περιβαλλοντικές πληρωμές (+ 200 €/ha) και τις σημαντικά υψηλότερες για τις μειονεκτικές περιοχές πληρωμές (+ 103 €/ha) από τα συμβατικά αγροκτήματα. Τα μικτά αγροκτήματα φυτικής και ζωικής παραγωγής φαίνονται να ωφελούνται περισσότερο από μια μετατροπή σε βιολογικά από την άποψη των γεωργών-περιβαλλοντικών ενισχύσεων (250 €/ha), ενώ η χαμηλότερη διαφορά στις γεωργές-περιβαλλοντικές ενισχύσεις παρατηρείται στα αγροκτήματα παραγωγής γάλακτος (33 €/ha). Οι διαφορές που παρατηρούνται στα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής είναι 230 €/ha, στα αγροκτήματα παραγωγής γάλακτος 163 €/ha, και 174 €/ha στα αγροκτήματα εκτατικής εκτροφής ζωικού κεφαλαίου.

Πίνακας 4.6: Επίπεδα ενίσχυσης σύμφωνα με τον τύπο αγροκτήματος (€/ha) το 2001

	Γεωργία		Γάλα		Ζώα ελευθερης βοσκής		Μικτές (καλλιέργειες και κτηνοτροφία)		Μέσος όρος όλων των τύπων αγροκτήματος		
	ΣΑ	ΒΑ	ΣΑ	ΒΑ	ΣΑ	ΒΑ	ΣΑ	ΒΑ	ΣΑ	ΒΑ	
ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ											
Γεωργοπεριβαλλοντικές	227	457	257	420	231	405	177	427	225	425	
Μειονεκτικών περιοχών	12	44	188	221	147	221	46	106	79	182	
Άλλης μορφής αγροτικής ανάπτυξης	0	0	3	3	2	6	1	1	1	3	
Δασοκομίας συνολικά	0	0	2	3	1	7	0	1	1	3	
Σύνολο του ΠΑΑ	240	501	450	647	382	639	224	535	307	614	

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Τα εκτατικής μορφής αγροκτήματα, τα γαλακτοπαραγωγικά και τα μικτά αγροκτήματα φαίνονται να ωφελούνται από τα περισσότερα από τα κριτήρια επιλεξιμότητας ενισχύσεων για τις μειονεκτικές περιοχές. Αντίθετα, τα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής λαμβάνουν πολύ χαμηλές μέσες ενισχύσεις για μειονεκτικές

περιοχές επειδή τα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής δεν τείνουν να βρίσκονται στις μειονεκτικές περιοχές. Εντούτοις, η σχετική διαφορά στις ενισχύσεις για τις μειονεκτικές περιοχές μεταξύ των βιολογικών και συμβατικών αγροκτημάτων είναι πολύ υψηλότερη στα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής από,τι για άλλους αγροτικούς τύπους. Αυτό σημαίνει ότι τα βιολογικά αγροκτήματα φυτικής παραγωγής είναι πιθανότερο να βρεθούν σε μειονεκτικές περιοχές από τα συμβατικά αγροκτήματα φυτικής παραγωγής, ενώ για άλλων τύπων αγροκτήματα αυτές οι διαφορές στη θέση φαίνεται να είναι λιγότερο σημαντικές. Αντίθετα τα αγροκτήματα παραγωγής γάλακτος απαιτούν μόνο τις δευτερεύουσες αλλαγές οργάνωσης κατά τη διάρκεια της μετατροπής και επομένως τείνουν να βρεθούν στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

Τύποι αγροκτημάτων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές

Στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές βουνών, και στους τρεις αγροτικούς τύπους οι γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις είναι υψηλότερες στα βιολογικά αγροκτήματα. Όλοι οι τύποι βιολογικών αγροκτημάτων έλαβαν τις υψηλότερες ενισχύσεις από τα συγκρίσιμα συμβατικά αγροκτήματα. Κατά μέσον όρο, οι βιολογικές φάρμες παραγωγής γάλακτος από 300 έως το ύψος 600m (γάλα 2) λαμβάνει 184 €/ha περισσότερο στις γεωργο-περιβαλλοντικές ενισχύσεις, βιολογικά αγροκτήματα γάλακτος επάνω από το ύψος 600m (γάλα 3) λαμβάνουν 123 € επιπλέον, και τα βιολογικά αγροκτήματα εκτατικής εκτροφής ζώων (ελευθέρως βοσκής) λαμβάνουν 113 € περισσότερο ανά εκτάριο από τα συμβατικά αντίστοιχά τους. Λόγω των υψηλότερων ενισχύσεων τα βιολογικά αγροκτήματα τείνουν να ωφεληθούν περισσότερων από τις ενισχύσεις για τα λιβάδια. Αυτό είναι εν μέρει οφειλόμενο στη δυνατότητα για τα βιολογικά αγροκτήματα να συνδυάσουν την τυπική ενίσχυση με τα μέτρα για τη "βιολογική καλλιέργεια" και άλλα.

Πίνακας 4.7: Επίπεδα ενίσχυσης σύμφωνα με το ύψος και τον τύπο αγροκτήματος στις μειονεκτικές περιοχές (€/ha) το 2001: Βιολογικά αγροκτήματα συγκρινόμενα με συμβατικά

	Γάλα 2		Γάλα 3		Ζώα ελεύθερης βοσκής	
	ΣΑ	ΒΑ	ΣΑ	ΒΑ	ΣΑ	ΒΑ
ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ						
Γεωργοπεριβαλλοντικές	239	423	290	413	283	396
Μειονεκτικών περιοχών	157	170	254	252	246	249

Άλλης μορφής αγροτικής ανάπτυξης	5	2	3	3	4	8
Δασοκομίας συνολικά	1	1	3	3	2	7
Σύνολο της Αγροτικής Ανάπτυξης	402	597	550	670	534	661

Γάλα 2: Γαλακτοπαραγωγικά αγροκτήματα από 300-600m υψόμετρο

Γάλα 3: Γαλακτοπαραγωγικά αγροκτήματα πάνω από 600m υψόμετρο

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Έναντι των γεωργο-περιβαλλοντικών ενισχύσεων, οι διαφορές στις μέσες ενισχύσεις των μειονεκτικών περιοχών είναι μόνο δευτερεύουσες. Μόνο στα αγροκτήματα γάλακτος από 300 έως το ύψος 600 μ (τα βιολογικά αγροκτήματα γάλακτος 2) λαμβάνουν τις αξιοπρόσεχτες (13 €/ha) υψηλότερες ενισχύσεις στις μειονεκτικές περιοχές. Τα παρατηρηθέντα επίπεδα ενισχύσεων δείχνουν ότι τα βιολογικά και συμβατικά αγροκτήματα στις μειονεκτικές περιοχές είναι παρόμοια όσον αφορά τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τις ενισχύσεις των μειονεκτικών περιοχών. Η μετατροπή στην βιολογική γεωργία απαιτεί μόνο ελάχιστες αλλαγές στην αγροτική οργάνωση σε αυτές τις περιοχές. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι το 85,5% όλων των βιολογικών αγροκτημάτων στην Αυστρία βρίσκονται μέσα σε μειονεκτικές περιοχές, των οποίων το 59% είναι αγροκτήματα μόνιμων λιβαδιών δεδομένου ότι οι μειονεκτικές περιοχές τείνουν να κυριαρχούνται από λιβάδια.

4.2.2 Γαλλία

Το εθνικό πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης (ΠΑΑ) για τη Γαλλία ήταν να καλύψει την περίοδο 2000-2006, αλλά με την αλλαγή κυβέρνησης τον Αύγουστο του 2002 το ΠΑΑ πάγωσε, η πολιτική περιβαλλοντικής και αγροτικής ανάπτυξης στη Γαλλία έχει αναδιατυπωθεί, με μερικές μεταρρυθμίσεις που εισάγονται κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 2003, αλλά οι νέες ρυθμίσεις για το σχέδιο βιολογικής γεωργίας αναμένονται ακόμα.

Ως αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης, δεν έχουν υπάρξει οποιοδήποτε νεοεισερχόμενοι στα διάφορα σχέδια αγροτικής ανάπτυξης και γεωργικού περιβάλλοντος από το 2002, αν και οι συμφωνίες σε ισχύ πριν από την αναστολή του

ΠΑΑ παραμένουν έγκυρες. Η αναθεώρηση που παρουσιάζεται κατωτέρω επομένως καλύπτει την περίοδο 2000 -2002 μόνο.

Μειονεκτικές περιοχές

Η πληρωμή των αντισταθμιστικών επιδομάτων για τις φυσικές ανισότητες γίνεται όπου η συμμόρφωση με την ορθή γεωργική πρακτική μπορεί να καταδείξει ότι τα επίπεδα ορθής γεωργικής πρακτικής ποικίλλουν από μια λιγότερο προνομιούχα περιοχή σε άλλη, ανάλογα με τους κλιματολογικούς όρους, το ύψος, τους όρους παραγωγής κτλ. Τα ποσοστά ενίσχυσης κυμαίνονται από 48 € σε 186 €. Ένα μέγιστο μέγεθος 50 εκταρίων ανά εκμετάλλευση είναι επιλέξιμο για ενίσχυση, με τα πρώτα 25 εκτάρια να λαμβάνουν τα υψηλότερα ποσοστά από τα επόμενα 25 εκτάρια. Καμία συγκεκριμένη προνομιακή μεταχείριση για τους «βιολογικούς αγρότες» δεν έχει προσδιοριστεί. Ενώ το ποσοστό της βιολογικής γεωργίας σε μειονεκτικές περιοχές είναι υψηλότερο από άλλες περιοχές, όπως σε άλλες χώρες, και τη λήψη της μετατροπής οι ενισχύσεις είναι οι υψηλότερες στις απομακρυσμένες περιοχές, αυτό μπορεί καλά να οφείλεται σε άλλους παράγοντες (χαμηλότεροι τεχνικοί περιορισμοί, επίπεδα γενικής υποστήριξης βιολογικής γεωργίας) παρά συγκεκριμένα την υποστήριξη των μειονεκτικών περιοχών. Μέχρι το σημείο που οι ενισχύσεις των μειονεκτικών περιοχών στοχεύουν στις μικρότερες εκμεταλλεύσεις, αυτό να θεωρηθεί για να ωφελήσει τους βιολογικούς αγρότες, αλλά η πιο λεπτομερής στατιστική ανάλυση θα απαιτούταν για να επιβεβαιώσει αυτό, και η εμπειρία αλλού προτείνει ότι οι βιολογικές εκμεταλεύσεις είναι συχνά επάνω από το μέσο όρο στο μέγεθος, ιδιαίτερα στις μειονεκτικές περιοχές (Haring A.M et al, 2004).

4.2.3. Ιταλία (Marche)

Οι κεντρικές ιταλικές περιοχές μπορούν να θεωρηθούν ως αντιπροσωπεύσεις κάποιων "μέσων" γεωργικών χαρακτηριστικών για την Ιταλία, στο αγροτικό μέγεθος, τη διαφοροποίηση παραγωγής και το κλίμα και τα φυσικά χαρακτηριστικά. Παρουσιάζουν επίσης τους μέσους κοινωνικοοικονομικούς όρους και ακόμα χαρακτηρίζονται έντονα από το αγροτικό έδαφος τους από κοινωνική και πολιτιστική άποψη. Η περιοχή του Marche ειδικότερα έχει επιλεγεί για αυτήν την μελέτη δεδομένου ότι παρουσιάζει όλα αυτά τα γενικά χαρακτηριστικά εκτός ότι αφορά την βιολογική γεωργία ειδικότερα, μπορεί να εξεταστεί μεταξύ της ιταλικής

περιοχής όπου η βιολογική γεωργία έχει αναπτυχθεί πρώτα, και σήμερα μετρά ένα σημαντικό μερίδιο των βιολογικών αγροκτημάτων πέρα από τον εθνικό μέσο όρο, και παρουσιάζει μια καλά καθιερωμένη βιολογική αγροδιατροφική βιομηχανία (www.macaulay.ac.uk).

Ο κύριος στόχος του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης της περιοχής του Marche βεβαιώνει τη μακροπρόθεσμη οικονομική ικανότητα υποστήριξης για τα αγροκτήματα, μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο της περιβαλλοντικής προστασίας και τη συντήρηση των ζωνών αγροτικών περιοχών, που ενισχύουν τους πόρους του εδάφους για τη γενική ανάπτυξη και για της βελτίωσης στην ποιότητα της ζωής της περιοχής συνολικά.

Το ΠΑΑ του Marche προβάλλεται για να συνδέσει όσο το δυνατόν περισσότερο τα διαφορετικά μέτρα της επέμβασης, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα νομοθετικό δίκτυο που ενθαρρύνει τη συνεργασία και την αλληλεξάρτηση μεταξύ των αγροτικών φορέων και των αγροτικών πολιτικών, και για να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της πολιτικής επέμβασης.

Το σχέδιο δίνει τους σφαιρικούς στόχους για τα αγροκτήματα και για τα αγροδιατροφικά συστήματα (ανταγωνιστικότητα, αποτελεσματικότητα και ποιότητα) και για τη δράση των δημόσιων αρχών που εγγυώνται τη βιώσιμη ανάπτυξη (προστασία του περιβάλλοντος και της ποιότητας της ζωής στις αγροτικές περιοχές). Η γενική στρατηγική του ΠΑΑ εφαρμόζεται συγκεκριμένα μέσω 19 μέτρων, που συγκεντρώνονται σε τρεις άξονες προτεραιότητας, σύμφωνα με το γενικό στόχο τους (πίνακας 4.8).

Πίνακας 4.8.: Προτεραιότητες και μέτρα που εφαρμόζονται στην περιοχή του Marche

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ & ΜΕΤΡΑ	ΜΕΡΙΔΙΑ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ Υ 2000- 2006
<i><u>1^η προτεραιότητα: Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών και γεωργοβιομηχανικών συστημάτων</u></i>	22,7%
A- Επενδύσεις στα γεργικά αγροκτήματα	2,9%
B- Στήριξη των Νέων Αγροτών	0,7%
Γ- Ανασυγκρότηση	0,7%

Δ- Πρόωρη συνταξιοδότηση	11,3%
Ε- Αναδασμός	1,23%
ΣΤ- Στήριξη της διαχείρισης γεωργικών εκμεταλλεύσεων	0,2%
Ζ- Προώθηση αγροτικών προϊόντων	1,0%
Η- Χρηματοοικονομική τεχνική	1,4%
<i>2^η προτεραιότητα: Προστασία και ανάπτυξη του τοπίου και του περιβάλλοντος</i>	
Θ- Μειονεκτικές περιοχές	2,1%
Ι- Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα	28,7%
Κ- Αναδάσωση γεωργικών εκτάσεων	8,1%
Λ- Άλλα δασοκομικά μέτρα	4,3%
Μ- Διαχείριση των υδάτινων πόρων στη γεωργία	2,3%
Ν- Γεωργοπεριβαλλοντική προστασία, δενδροκομία, διασφάλιση καλών συνθηκών διαβίωσης των ζώων	1,0%
<i>3^η προτεραιότητα: Στήριξη για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη στις αγροτικές περιοχές</i>	
Ο- Βασικές υπηρεσίες για την οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό	0,2%
Π- Ανανέωση και βελτίωση των χωριών και προστασία της υπαίθρου	2,7%
Ρ- Δραστηριότητα διαφοροποίησης στο γεωργικό τομέα και σε άλλους ανάλογους τομείς	4,3%
Σ- Ανάπτυξη και βελτίωση των αγροτικών υποδομών	2,8%
Τ- Υποστήριξη της τουριστικής και της βιοτεχνικής δραστηριότητας	1,2%
<u>Εκτίμηση</u>	0,2%
Υ- του κάθε μέτρου	0,1%

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Μειονεκτικές περιοχές (μέτρο Ε)

Ο βασικός στόχος του μέτρου Ε είναι η περιβαλλοντική προστασία των μειονεκτικών περιοχών μέσω της συντήρησης της γεωργικής δραστηριότητας στις αγροτικές περιοχές, ειδικά της διατήρησης του ζωικού κεφαλαίου.

Οι περιοχές ταξινομούνται ως μειονεκτικές περιοχές σύμφωνα με το αρθ. 18 κανονισμός 1257/99 (πρώην άρθρο.3 παράγραφος 3, οδηγία 268/75/CEE), και στο αρθ. 19 κανονισμός 1257/99 (πρώην άρθρο.3 παράγραφος 4, οδηγία 268/75/CEE).

Οι αντισταθμιστικές ενισχύσεις δίνονται στους κτηνοτρόφους σε μειονεκτικές περιοχές που διατηρούν την αναπαραγωγή ζωικού κεφαλαίου για τουλάχιστον 5 έτη. Μόνο τα βοοειδή, τα άλογα, τα πρόβατα και οι αίγες είναι επιλέξιμα. Από την προοπτική της βιολογικής καλλιέργειας είναι σχετικό να σημειωθεί ότι προκειμένου να είναι επιλέξιμο για το μέτρο E, είναι υποχρεωτικό για τον αγρότη να μην καλλιεργήσει ή να μην αναπαραγάγει Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (ΓΤΟ) (Haring et al, 2004).

Δεν υπάρχει καμία διάκριση για τα βιολογικά και συμβατικά αγροκτήματα στο επίπεδο ενισχύσεων, που είναι δομημένα ως εξής, σύμφωνα με το είδος της μειονεκτικής περιοχής όπου το αγρόκτημα είναι:

- 200 €/έτος ανά εκτάριο της U.A.A. (Utilised Agricultural Area= Χρησιμοποιούμενη Γεωργική Έκταση) χορτονομής, για τα αγροκτήματα σε μειονεκτικές με ισχυρά ποσοστά αποπληθυσμού
- 150 €/έτος ανά εκτάριο της U.A.A. χορτονομής για τα αγροκτήματα σε μειονεκτικές περιοχές με μεσαία ποσοστά αποπληθυσμού
- 100 €/έτος ανά εκτάριο της U.A.A. χορτονομής για τα αγροκτήματα σε άλλες μειονεκτικές περιοχές.

Οι ενισχύσεις επομένως δεν διαφοροποιούνται για τα βιολογικά και συμβατικά αγροκτήματα, αλλά εντούτοις μπορεί να υποστηριχτεί ότι ένα τέτοιο μέτρο μπορεί να έχει τα έμμεσα θετικά αποτελέσματα για τα βιολογικά αγροκτήματα. Στην πραγματικότητα, η παρούσα διασπορά των βιολογικών αγροκτημάτων συγκεντρώνεται κυρίως στο βουνό και στις κορυφές των λόφων του εσωτερικού βόρειου μέρους της περιοχής του Marche, που ταξινομείται ως μειονεκτική περιοχή.

Αυτό σημαίνει ότι τα βιολογικά αγροκτήματα ευνοούνται αναλογικά όσον αφορά τα συμβατικά αγροκτήματα λόγω του θέσης. Επίσης, πρόκειται να θεωρηθεί ότι η διαθεσιμότητα των ενισχύσεων στις μειονεκτικές περιοχές μπορεί να προσελκύσει το νέο αγρότη στη μεταστροφή σε βιολογικά, δεδομένου ότι γενικά η μετατροπή είναι ευκολότερη για τη χορτονομή και τα λιβάδια, δηλαδή για τα αγροκτήματα σε μειονεκτικές περιοχές.

4.2.4. Γερμανία (Baden-Württemberg)

Στη Γερμανία, όλα τα ομοσπονδιακά κράτη εφαρμόζουν μεμονωμένα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης. Ο γερμανικός κανονισμός πλαίσιο διευκρινίζει πέντε προτεραιότητες της δράσης: 1) βελτίωση στις αγροτικές δομές, 2) βελτίωση στην παραγωγή και τις εμπορικές δομές, 3) τη βιώσιμη καλλιέργεια, 4) τη δασονομία και 5) την παράκτια προστασία.

Το Baden Wuerttemberg, ως ένα από τα γερμανικά ομοσπονδιακά κράτη έχει επιλεχτεί για το τη μελέτη που του δεδομένου ότι είναι η περιοχή με την πιο μακροχρόνια παράδοση στην βιολογική γεωργία στη Γερμανία, έχει ένα υψηλό μερίδιο των βιολογικών αγροκτημάτων και καλά ως τώρα καθιερωμένη βιομηχανία βιολογικών τροφίμων (www.macauley.ac.uk).

Στο Baden Wuerttemberg, ο κανονισμός αγροτικής ανάπτυξης εφαρμόζεται μέσω του "Massnahmen - und Entwicklungsplan Ländlicher Raum Baden Wuerttemberg" (MEPL). Οι συνολικές δαπάνες αυτού του προγράμματος είναι 1.888.67 εκατομμύρια € (2002-2006), συμπεριλαμβανομένης μιας συμβολής της ΕΕ 763 εκατομμύρια € από το ευρωπαϊκό γεωργικό Ταμείο Καθοδήγησης και Εγγυήσεων, τμήμα εγγύησης. Οι στόχοι του ΠΑΑ υποστηρίζονται μέσω δύο κύριων τομέων προτεραιότητας (πίνακας 4.9.) με δέκα τρία διαφορετικά μέτρα.

Πίνακας 4.9.: Προτεραιότητες, μέτρα και δαπάνες του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης του Baden Wuerttemberg (το 2002)

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ/ ΜΕΤΡΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΕ ΕΚΑΤ. €	ΜΕΡΙΔΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟ- ΓΙΣΜΟΥ
<i>Προτεραιότητα I: Δομικές βελτιώσεις</i>		
Ενισχύσεις για γεωργικές επενδύσεις	170,8	37%
Νέοι Αγρότες	21,1	5%
Αναδασμός	8,2	2%
Μεταποίηση και εμπορία	38,0	8%
Προώθηση προϊόντων υψηλής ποιότητας	1,7	0%
Μειονεκτικές περιοχές	53,6	12%
Πρόγραμμα ανάπτυξης της υπαίθρου	24,0	5%

Καινοτόμα μέτρα για τις γυναίκες στις αγροτικές περιοχές	0,46	0%
<i>Προτεραιότητα II: Γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα και δασοκομία</i>		
Γεωργοπεριβαλλοντικό πρόγραμμα της Γερμανίας «ΜΕΚΑ»	122,7	26%
Διατήρηση της φύσης και του τοπίου	7,68	2%
Φυσικά πάρκα	1,67	0%
Δασοκομία	6,0	1%
Άλλα δασοκομικά μέτρα	7,8	2%

ΠΗΓΗ: Haring et al, 2004

Στους δημοσιονομικούς όρους, η υποστήριξη για τη συντήρηση φύσης, η υποστήριξη μειονεκτικών περιοχών και η υποστήριξη για τις γεωργικές επενδύσεις είναι οι σημαντικότερες.

Μειονεκτικές περιοχές

Στα πλαίσια του ΠΑΑ για το Baden Wuerttemberg 19,9% των κεφαλαίων αφιερώνονται στις μειονεκτικές περιοχές το έτος 2002, το οποίο ισχύει για το 62% του U.A.A.(Χρησιμοποιούμενων Γεωργικών Εκτάσεων) του Baden Wuerttemberg . Η ενισχύσεις ποικίλλουν από 50 € σε 178 € ανά εκτάριο και εξαρτώνται από τη θέση των αγροκτημάτων. Η επιχορήγηση είναι βασισμένη στην περιοχή. Οι ενισχύσεις δίνονται για την καλλιεργήσιμη χορτονομή και τα λιβάδια, ενώ οι εντατικές καλλιέργειες όπως τα ζαχαρότευτλα αποκλείονται. Εάν οι ενισχύσεις δίνονται για το ζωικό κεφάλαιο, η πυκνότητα ζωικού κεφαλαίου περιορίζεται σε μια MMZ(Μονάδα Μεγάλων Ζώων) ανά περιοχή χορτονομής. Κατά συνέπεια, οι ενισχύσεις δεν εξετάζουν συγκεκριμένα την βιολογική καλλιέργεια αλλά τα βιολογικά αγροκτήματα μπορούν να ωφεληθούν έμμεσα (Haring et al, 2004).

4.2.5. Ισπανία

Οι αγροτικές πολιτικές στην Ισπανία είναι κυρίως βασισμένες στο ενσωματωμένο ενεργό πρόγραμμα, και στο πρόγραμμα αγροτικής ανάπτυξης. Μέσα σε τέτοιο πλαίσιο τα κύρια θέματα εξεταζόμενα είναι:

- βελτίωση της αγροτικής υποδομής,
- πρόωρη συνταξιοδότηση αγροτών,

- ενισχύσεις για τους νέους αγρότες,
- αντισταθμιστικές πληρωμές για τις μειονεκτικές περιοχές,
- αναδάσωση του γεωργικού εδάφους,
- γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα.

Η Ισπανία έχει αποφασίσει να υιοθετήσει μια "οριζόντια προσέγγιση" στις πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης, το οποίο σημαίνει ότι υπάρχει ένα κοινό σύνολο κανόνων που μπορεί να θεωρηθεί ουσιαστικό για μια βιώσιμη ανάπτυξη της γεωργίας και που εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις αυτόνομες κοινότητες, ώστε να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι αγρότες ενισχύονται εξίσου, οπουδήποτε ζουν και παράγουν. Κάθε αυτόνομη κοινότητα είναι αρμόδια για τη διαχείριση και την εφαρμογή του προγράμματός της, κάτω από το συντονισμό της εθνικής κεντρικής διοίκησης. Αναφέρεται σε όλες τις αγροτικές περιοχές στην Ισπανία εκτός από τη Ναβάρρα και τη Βασκική χώρα, οι οποίες αυτοχρηματοδοτούν τα μέτρα με δικούς τους πόρους. Αυτό το πρόγραμμα ολοκληρώνει τη δέσμη μέτρων αγροτικής ανάπτυξης που προγραμματίζονται σε περιφερειακό επίπεδο, το οποίο περιλαμβάνει επίσης το οριζόντιο πρόγραμμα 2 (που περιορίζεται σε ορισμένες περιοχές μόνο) (www.macauley.ac.uk).

Τα οριζόντια μέτρα σχεδιάζονται για να προωθήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη στην ισπανική επαρχία με τη βελτίωση και των όρων της παραγωγής και της γεωργικής υποδομής και να εξασφαλίσουν την προστασία του περιβάλλοντος.

Η συνολική δημόσια χρηματοδότηση για το πρόγραμμα θα ανέλθει σε 3.132.081 €, με 2.222.856 € παρεχόμενα από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα μέσω του τμήματος εγγύησης του ΕΤΓΚΕ (Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Καθοδήγησης και Εγγυήσεων).

Οι κύριοι στόχοι είναι να οργανωθεί ορθολογικά η χρήση των εισροών, να καταστούν οι εκμεταλλεύσεις βιώσιμες, να αναδιοργανωθούν οι τομείς της παραγωγής και να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής και η διατήρηση της φύσης.

Μειονεκτικές περιοχές

Αυτή η πληρωμή προορίζεται να βοηθήσει τους παραγωγούς αντιμετωπίζοντας τους δύσκολους όρους καλλιέργειας στις μειονεκτικές περιοχές για να διατηρήσει τα βιώσιμα γεωργικά συστήματα. Οι διαφορετικές ενισχύσεις εξαρτώνται ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση σε τρεις τύπους περιοχών: ορεινές περιοχές, περιοχές κάτω από τον κίνδυνο αποπληθυσμού, και περιοχές με τις ειδικές δυσκολίες (ένα ιδιαίτερα τρωτό περιβάλλον ή με μια υψηλή οικολογική αξία) (www.euroopa.eu)

Οι ενισχύσεις δεν διαφοροποιούνται μεταξύ βιολογικών και συμβατικών μεθόδων παραγωγής. Είναι οι ακόλουθες:

- Ελάχιστη ενίσχυση ανά αγρόκτημα: 300 €
- Μέγιστη ενίσχυση ανά αγρόκτημα: 2.000 €
- Οι βασικές ενισχύσεις είναι: 75 €/ha για τις ορεινές περιοχές 45 €/ha για τις περιοχές κάτω από τον κίνδυνο αποπληθυσμού 120 €/ha για τις περιοχές με τις ειδικές δυσκολίες

Μεγάλο τμήμα κάλυψης του ισπανικού εδάφους, που καταλαμβάνει το 80% του εδάφους και στο οποίο διαμένει το 38% του πληθυσμού αποτελεί μειονεκτικές περιοχές έτσι αυτοί δεν είναι έμμεσα υπέρ της βιολογικής γεωργίας (Haring et al, 2004).

4.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στις περισσότερες χώρες, καμία συγκεκριμένη ενίσχυση για βιολογική γεωργία δεν προβλέπεται στα μέτρα για τις μειονεκτικές περιοχές αν και τα βιολογικά αγροκτήματα τείνουν να βρίσκονται στις μειονεκτικές περιοχές και μπορούν έτσι να ωφεληθούν έμμεσα από τα μέτρα για τις μειονεκτικές περιοχές.

Στην Αυστρία, τα μέτρα για τις μειονεκτικές περιοχές ή τις περιοχές με συγκεκριμένα περιβαλλοντικά μειονεκτήματα δεν προβλέπουν συγκεκριμένα την υποστήριξη βιολογικής καλλιέργειας αλλά τα βιολογικά αγροκτήματα τείνουν να βρίσκονται μέσα σε αυτές τις περιοχές, επομένως, ένα μεγάλο μέρος των ενισχύσεων για τις μειονεκτικές περιοχές καταλήγει στην ενίσχυση βιολογικών αγροκτημάτων.

Στην Γερμανία τα αγροκτήματα εκτατικής εκτροφής ζώων, παραγωγής γάλακτος και τα μικτά αγροκτήματα φαίνονται να ωφελούνται περισσότερο από τα κριτήρια επιλεξιμότητας για τις μειονεκτικές περιοχές. Αντίθετα, τα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής λαμβάνουν πολύ χαμηλές μέσες ενισχύσεις στις μειονεκτικές περιοχές επειδή τα αγροκτήματα φυτικής παραγωγής δεν τείνουν να βρίσκονται σε μειονεκτικές περιοχές αν και τα βιολογικά αγροκτήματα φυτικής παραγωγής βρίσκονται συχνότερα στις μειονεκτικές περιοχές από συμβατικά.

Στην Ισπανία, οι ενισχύσεις στις μειονεκτικές περιοχές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έμμεση υποστήριξη για την βιολογική καλλιέργεια, καθώς απευθύνονται στο 80% του ισπανικού εδάφους, και ως εκ τούτου περιλαμβάνουν την πλειοψηφία των αγροκτημάτων και δεν υπάρχει σαφής διαφοροποίηση για τα βιολογικά αγροκτήματα. Στην Ιταλία, οι πληρωμές δεν διαφοροποιούνται για τα βιολογικά και συμβατικά αγροκτήματα αλλά σύμφωνα με τη θέση του αγροκτήματος. Δεδομένου ότι τα βιολογικά αγροκτήματα βρίσκονται αναλογικά περισσότερα στις ορεινές περιοχές, σε πολλές περιπτώσεις με μεγάλα εκτατικής εκτροφής ζώων αγροκτήματα μπορούν έτσι έμμεσα να ευνοηθούν από τις ενισχύσεις για τις μειονεκτικές περιοχές. Επιπλέον, οι ενισχύσεις στις μειονεκτικές περιοχές γίνονται μόνο στα αγροκτήματα που δεν στηρίζονται σε ΓΤΟ, γεγονός το οποίο μπορεί να παρουσιάσει ένα έμμεσο όφελος για τα βιολογικά αγροκτήματα.

Στη Γαλλία, καμία συγκεκριμένη αναφορά δεν γίνεται στα μέτρα για τις μειονεκτικές περιοχές για την βιολογική γεωργία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

5.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται συνολικά τα συμπεράσματα και οι προτάσεις για την αειφόρο ανάπτυξη των ορεινών περιοχών της Θεσσαλίας. Αρχικά γίνεται μια αναφορά για τις προοπτικές επενδύσεων στην κτηνοτροφία που προκύπτουν από τις νέες ανάγκες για παραγωγή ποιοτικότερων πιστοποιημένων κτηνοτροφικών προϊόντων με αξιοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων που βρίσκονται σε εξέλιξη. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι προτάσεις για την αναδιάρθρωση της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές ενώ ακολουθούν εξειδικευμένες προτάσεις ανά κλάδο. Έπειτα γίνεται μια εκτίμηση του βαθμού εναρμόνισης των προτεινόμενων προτάσεων με την πολιτική περιβάλλοντος. Στο τέλος παρατίθενται τα γενικά συμπεράσματα από την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές και κατά πόσο η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη των ορεινών περιοχών.

5.2 Προοπτικές επενδύσεων στην κτηνοτροφία

Τα παραγόμενα στην Ελλάδα ζωικά προϊόντα (βασικά κρέας και γάλα) καλύπτουν, κατά περίπτωση, μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος των απαιτήσεων της αγοράς και αφήνουν σημαντικά περιθώρια αύξησης της παραγωγής τους. Όμως, παρά το ενδιαφέρον των καταναλωτών για προμήθεια «ελληνικών κτηνοτροφικών προϊόντων», οργανωτικές αδυναμίες, οικονομικές παράμετροι και έντονος ανταγωνισμός στην εσωτερική αγορά της ΕΕ για ομοειδή προϊόντα, ιδιαίτερα μετά την ένταξη και των νέων, γειτονικών κρατών- μελών, δημιουργούν «πιεστικό» κλίμα στην ελληνική αγορά και, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, δεν επέτρεψαν την ουσιαστική αναβάθμιση του ρόλου της κτηνοτροφίας. Οι σημερινές προκλήσεις για επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα της ζωικής παραγωγής και μάλιστα σε συγκεκριμένες μορφές δραστηριότητας (ημιεντατική προβατοτροφία, γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφία, παραγωγή χοιρείου κρέατος ολοκληρωμένης διαχείρισης κ.ο.κ.) απορρέουν, αφενός

μεν από τις νέες ισορροπίες που δημιουργεί η αναθεωρημένη ΚΓΠ της ΕΕ και αφετέρου από τις τάσεις της παγκόσμιας αγοράς που φαίνεται ότι ζητά όλο και περισσότερα εκλεκτά προϊόντα ζωικής παραγωγής.

Σημαντικό εμπόδιο για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας φαίνεται ότι είναι η αύξηση της τιμής των δημητριακών και, γενικότερα, των ζωοτροφών. Η διεθνής κοινότητα, αντιλαμβανόμενη το πρόβλημα, προσπαθεί να επαναφέρει τις ισορροπίες (περιορισμός ενισχύσεων για χρήση δημητριακών ως βιοκαύσιμα) είναι πιθανόν, στα επόμενα χρόνια, να επανέλθουν οι τιμές των ζωοτροφών σε φυσιολογικά επίπεδα.

Ανεξάρτητα από τις εξελίξεις στις τιμές των ζωοτροφών, που πρέπει να τονισθεί ότι αποτελούν τον πλέον σημαντικό παράγοντα που προσδιορίζει το κόστος παραγωγής, ο σημερινός κτηνοτρόφος λαμβάνει υπόψη του και τις ακόλουθες παραμέτρους, προκειμένου να καταστεί ανταγωνιστικός σε ένα απαιτητικό επιχειρηματικό κλάδο, όπως είναι η κτηνοτροφία:

- α) Ένταξη της επένδυσης σε προγράμματα πιστοποίησης των παραγόμενων προϊόντων και σταθερή παραγωγή ζωικών προϊόντων εκλεκτής, αναγνωρισμένης ποιότητας,
- β) Προσαρμογή στους κανόνες πολλαπλής συμμόρφωσης και προστασίας του περιβάλλοντος,
- γ) Συνεργασίες με εξειδικευμένους επιστήμονες- συμβούλους, που διασφαλίζουν την τεχνική και οικονομική υποστήριξη της παραγωγής του,
- δ) Σύναψη συμβολαιακών σχέσεων με παραγωγούς ζωοτροφών, προκειμένου να επιτευχθεί οργανική σύνδεση της φυτικής με τη ζωική παραγωγή, σταθερότητα στην προμήθεια ζωοτροφών ποσοτικά και ποιοτικά και μείωση της αβεβαιότητας στις τιμές,
- ε) Οργάνωση της εμπορίας των προϊόντων που παράγει, κυρίως μέσω περιφερειακών δικτύων παραγωγής προϊόντων ποιότητας που να διασφαλίζουν αξιόπιστα δυνατότητα ιχνηλασιμότητας και διαφάνειας στις παραγωγικές διαδικασίες που προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ποιότητας.

Επειδή ο τομέας της επιχειρηματικής κτηνοτροφίας είναι «βιομηχανικού χαρακτήρα» αλλά και δύσκολος, διότι στηρίζεται σε «έμβια όντα» και όχι σε ανόργανες ύλες. Απαιτεί μεγάλες επενδύσεις για να ενσωματώσει στην παραγωγική διαδικασία ζώα υψηλού γενετικού δυναμικού, κατάλληλη τεχνολογία, που να διασφαλίζει την ευζωία των ζώων και την ελαχιστοποίηση των οχλήσεων στο περιβάλλον. Επίσης, κατάλληλη οργάνωση, ώστε να παράγει ανταγωνιστικά προϊόντα ως προς το κόστος και κατάλληλη δικτύωση, ώστε να συνδέεται άμεσα και αποτελεσματικά με την αγορά. Είναι αυτός ο λόγος για τον οποίο το επενδυτικό κόστος υποστηρίζεται με σοβαρές ενισχύσεις, μέσα από τρέχοντα αναπτυξιακά προγράμματα, όπως είναι:

α) Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/2004, στα πλαίσια του οποίου η πρόσφατη Απόφαση 31054/2007 καθορίζει τους όρους επιδοτήσεων για επενδυτικά σχέδια που αφορούν «στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία» προϊόντων κτηνοτροφίας.

β) Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) της Ελλάδας 2007- 2013, του οποίου η εφαρμογή αναμένεται. Οι οικονομικές ενισχύσεις που προβλέπονται στα δύο αυτά βασικά αναπτυξιακά προγράμματα, αποτελούν σημαντικές ευκαιρίες υποστήριξης επενδυτών σε επιχειρήσεις του τομέα της κτηνοτροφίας.(ΥΠΑΑΤ, 2007α)

Η ζήτηση ζωικών προϊόντων καλής ποιότητας και υγιεινής αυξάνεται συνεχώς. Οι οποίες πρόσθετες επιβαρύνσεις στο κόστος παραγωγής αυτών των προϊόντων περιστασιακές ή μακροχρόνιες (κόστος σύγχρονων εγκαταστάσεων, τιμές ζωοτροφών, απαιτήσεις πολλαπλής συμμόρφωσης, πιστοποιήσεις προϊόντων, συνεργασίες με ειδικούς επιστήμονες, προβολή της αξίας των προϊόντων, κ.λπ.) αποτελούν πλέον «υποχρεωτικές» δαπάνες για τους σύγχρονους κτηνοτρόφους και με την έννοια αυτή, επιβάλλεται η δημιουργία οικονομιών κλίμακας ώστε η σταδιακή μετακύληση του αυξημένου κόστους για τα επώνυμα προϊόντα ποιότητας στον καταναλωτή, να είναι όσο γίνεται ήπια και να αντισταθμίζεται από το υψηλής ποιότητας παραγόμενο προϊόντος.

5.3 Αναλυτική παρουσίαση αναδιαρθρωτικών παρεμβάσεων στην κτηνοτροφία

Στις ορεινές περιοχές της περιφέρειας, θα πρέπει να βασιστούμε στο συγκριτικό πλεονέκτημα της εκτατικής κτηνοτροφίας και της παραγωγής ασφαλών και φιλικών

με το περιβάλλον προϊόντων και να επιχειρήσουμε να αυξήσουμε την αυτάρκεια της περιφέρειάς μας στα ελλειμματικά προϊόντα ζωικής προέλευσης.

Για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των κλάδων της ζωικής παραγωγής εκτατικής μορφής κρίνεται αναγκαία η προώθηση και εφαρμογή των κατάλληλων συστημάτων ελεγχόμενης βόσκησης και η εφαρμογή ζωνών απαγόρευσης βόσκησης σε απειλούμενα ή υπό κατάρρευση οικοσυστήματα. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η εφαρμογή και εκπόνηση προγραμμάτων διαχειριστικών μελετών, σχεδίων διαχείρισης κτηνοτροφικών ζωνών βόσκησης και ειδικότερα (ΥΠΑΑΤ, 2007γ):

- Χαρτογράφηση των βοσκοτόπων, καταγραφή του ισχύοντος ιδιοκτησιακού καθεστώσ και ψηφιοποίηση τους με την χρήση Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS).
- Προσδιορισμός των δεικτών βόσκησης (φέρουσα ικανότητα των βοσκοτόπων, επιτρεπόμενη πυκνότητα βόσκησης).
- Σύσταση φορέα διαχείρισης των βοσκοτόπων κατά περιοχή ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή σχεδίου ορθολογικής διαχείρισής τους.
- Χωροθέτηση κτηνοτροφικών ζωνών και απαγόρευση βόσκησης σε απειλούμενα ή υπό κατάρρευση οικοσυστήματα.
- Εφαρμογή προγράμματος βελτίωσης της παραγωγής βοσκήσιμης ύλης, είτε με τη βελτίωση των φυσικών βοσκοτόπων, είτε με τη δημιουργία τεχνητών λειμώνων.
- Εκτατικοποίηση της κτηνοτροφίας με σκοπό τη μείωση της βοσκοφόρτισης των επιβαρυσμένων βοσκοτόπων και την ορθολογική διαχείρισή τους με στόχους, τη βελτίωση της φυτοκάλυψής τους, την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και την προστασία τους από την διάβρωση.
- Οργανική σύνδεση της αιγοπροβατοτροφίας με τους βοσκότοπους. Πρέπει να καθοριστούν νέα σύγχρονα πρότυπα οργάνωσης και διαχείρισης. Απαιτείται η αποφυγή της βόσκησης των βοσκοτόπων την εποχή της αναβλάστησης. Οι έντονα ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ κτηνοτροφίας και φυσικού περιβάλλοντος επιβάλλεται να γίνουν σχέσεις συμβίωσης και αναβάθμισης
- Επίλυση του ιδιοκτησιακού προβλήματος, οριοθέτηση των βοσκοτόπων, κτηματογράφηση, παραχώρηση των δημοσίων εκτάσεων.

- Προώθηση και οργάνωση επώνυμων «φυσικών κτηνοτροφικών πάρκων» στους φυσικούς βοσκότοπους (μέσω της συνεργασίας μεταξύ των κτηνοτροφικών μονάδων στην παραγωγή και προμήθεια ζωοτροφών και λοιπών εφοδίων, στην υγειονομική περίθαλψη των ζώων, στην παραγωγή και διάθεση των προϊόντων ζωικής παραγωγής).

Όσον αφορά το θέμα της ποιότητας των τροφίμων, η επιβεβαιωμένη πιστοποίηση της προέλευσης και της αξίας ενός προϊόντος, με λεπτομερείς πληροφορίες στη συσκευασία του, ώστε να ενημερώνεται ο καταναλωτής, είναι θέμα των πρόσφατων ετών, τουλάχιστον για την ελληνική αγορά. Οι μηχανισμοί ελέγχου, πιστοποίησης και σήμανσης ενός προϊόντος εξελίσσονται, επηρεάζουν και δικαιολογούν σημαντικές διαφοροποιήσεις ποιότητας και κατ' επέκταση τιμών στα τρόφιμα ζωικής παραγωγής. Σημαντική, προς την κατεύθυνση αυτή, θεωρείται η Απόφαση 267623/29.08.2007 του ΥΠΑΑΤ, «περί καθορισμού πλαισίου επίβλεψης ιδιωτικών φορέων πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων ή συστημάτων και εγγραφής σε επίσημο μητρώο τηρούμενο από τον AGROCERT-ΟΠΕΓΕΠ». Το Διοικητικό Συμβούλιο του AGROCERT-ΟΠΕΓΕΠ ενέκρινε κανονισμό χρήσης εθνικών σημάτων πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων. Η χρήση των εθνικών σημάτων πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων από τις επιχειρήσεις παρέχει τη δυνατότητα αύξησης της προστιθέμενης αξίας των παραγομένων προϊόντων και απόκτησης συγκριτικού πλεονεκτήματος στις αγορές υψηλού ανταγωνισμού, κατακτώντας την εμπιστοσύνη των καταναλωτών. Επιπλέον, θα πρέπει να δημιουργηθεί ένα εθνικό ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχου όσον αφορά την υγιεινή των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, σφαγείων, μονάδων επεξεργασίας κρέατος και γάλακτος, τις ζωοτροφές, την υγεία και καλή διαβίωση των ζώων (Βακάκης, 2007).

Μία καθοριστική παράμετρος στις εξελίξεις και τις απαιτήσεις για την ανάπτυξη της σύγχρονης επιχειρηματικής κτηνοτροφίας είναι η αειφορία. Οι αδειοδοτήσεις των κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων, η ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των συστημάτων της ζωικής παραγωγής στο περιβάλλον, κυρίως στο έδαφος και τη χλωρίδα, η διασφάλιση των «δικαιωμάτων των ζώων» (animal welfare) και η «πολλαπλή συμμόρφωση», που αποτελεί πρόσφατη μετεξέλιξη των Κωδικών Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, αποτελούν «εμπόδια», πρόσθετο κόστος λειτουργίας των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, εμπλοκές των κτηνοτρόφων με γραφειοκρατικούς μηχανισμούς και

καθυστερήσεις στις εκδόσεις αδειών, αλλά, από την άλλη πλευρά, η ικανοποίηση αυτών των απαιτήσεων επιτρέπει στον κτηνοτρόφο της Ε.Ε., να γίνεται ανταγωνιστικός μέσα στην παγκόσμια αγορά και να διεκδικεί, μακροχρόνια, υψηλότερες τιμές στα προϊόντα του (Βακάκης, 2007).

Ένα μείζον θέμα που απασχολεί τον κλάδο της κτηνοτροφίας είναι η ύπαρξη και εύρυθμη λειτουργία των Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Αγροτικών Συλλόγων. Η δραστηριοποίηση, η αναβάθμιση της λειτουργίας τους και ο αναπροσανατολισμός στην παραγωγή, στη μεταποίηση και εμπορία, καθώς επίσης και η ανάληψη δράσεων όπως, γενετική βελτίωση ζώων, διάθεση βελτιωμένου γενετικού υλικού, επεξεργασία του γάλακτος και του κρέατος, τυποποίηση των προϊόντων κ.ά., αποτελούν τα εχέγγυα για την ανασυγκρότηση και προσαρμογή στις σύγχρονες απαιτήσεις των μικρών και μεσαίων εκμεταλλεύσεων (ΥΠΑΑΤ, 2007α).

Επιπρόσθετα, απαιτείται συνεχής επιμόρφωση των κτηνοτρόφων σχετικά με την διαχείριση των μονάδων, τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής, την εφαρμογή γεωργικών πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον, την προστασία και βελτίωση του φυσικού περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας και εμπορίας των κτηνοτροφικών προϊόντων.

Για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές απαιτούνται σχεδιασμένες παρεμβάσεις οι οποίες θα μπορούσαν να ενταχθούν σε αναπτυξιακά προγράμματα τοπικού, περιφερειακού και εθνικού χαρακτήρα (όπως Πρόγραμμα Εκτατικοποίησης, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα- ΠΕΠ-, Νέοι Αγρότες, Σχέδια Βελτίωσης κ.λπ.) έτσι ώστε να εξασφαλιστούν οι απαιτούμενοι χρηματικοί πόροι για την υλοποίησή τους.

Παρακάτω παρουσιάζονται προτεινόμενες παρεμβάσεις στην κτηνοτροφία ανά κλάδο, με στόχο την ανάπτυξη των ορεινών και μειονεκτικών περιοχών της Θεσσαλίας.

5.3.1 Αγελαδοτροφία

Οι βασικοί στόχοι για τον τομέα της αγελαδοτροφίας θα πρέπει να είναι (ΥΠΑΑΤ, δ):

- Ποσοτική αύξηση της παραγωγής βόειου κρέατος και αγελαδινού γάλακτος

- Παραγωγή ασφαλών, ποιοτικών και ανταγωνιστικών προϊόντων
- Βελτίωση του περιβάλλοντος και διατήρηση των φυσικών πόρων

Για να επιτύχουμε αυτούς τους βασικούς στόχους θα πρέπει να εφαρμόσουμε τα ακόλουθα μέτρα ανάπτυξης.

Γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφία

- Διεκδίκηση μεγαλύτερης ποσόστωσης αγελαδινού γάλακτος και μέτρα για την παραγωγή στα επίπεδα τουλάχιστον της ποσόστωσης.
- Προστασία του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων με σήμανση των προϊόντων για την καταγωγή της πρώτης ύλης και ελεγχόμενη διάθεση του εισαγόμενου συμπυκνωμένου γάλακτος για την προστασία των εγχώριων παραγόμενων προϊόντων.
- Ίδρυση- βελτίωση και επέκταση των αγελαδοτροφικών εκμεταλλεύσεων με ιδιαίτερο βάρος στην ορθολογική οργάνωση των εκμεταλλεύσεων, στην επιλογή ζώων κατάλληλων για τις ιδιαίτερες συνθήκες εκτροφής των ορεινών περιοχών και στην εξασφάλιση της ελάχιστης απαιτούμενης καλλιεργούμενης έκτασης για την παραγωγή ζωοτροφών.
- Αναβάθμιση της ποιότητας του αγελαδινού γάλακτος μέσω της συμμετοχής των κτηνοτρόφων σε συστήματα πιστοποίησης της ποιότητας των τροφίμων καθώς και σε δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης, αλλά και μετατροπής της συμβατικής παραγωγής σε πιστοποιημένη εκτροφή (βιολογική), πράγμα που ενδείκνυται στις ορεινές περιοχές.

Κρεατοπαραγωγός αγελαδοτροφία

- Δημιουργία, επέκταση, εκσυγχρονισμός των αγελαδοτροφικών εκμεταλλεύσεων και βελτίωση των συνθηκών εκτροφής των βοοειδών.
- Έλεγχος των διατιθεμένων ποσοτήτων βόειου κρέατος στην ελληνική αγορά σε όλα τα στάδια εμπορίας.

- Πλήρης εφαρμογή της ποιοτικής κατάταξης των σφαγίων και της σήμανσης του βόειου κρέατος ώστε να προωθηθεί η εμπορία των ποιοτικών προϊόντων και του ελληνικού βόειου κρέατος.
- Δημιουργία σύγχρονων επιχειρηματικών και οργανωμένων μονάδων σε ορεινές περιοχές που διαθέτουν τις προϋποθέσεις ελεύθερας βόσκησης και παραγωγής φθηνών ζωοτροφών.
- Κίνητρα για την παραγωγή ποιοτικού βόειου κρέατος πιστοποιημένων εκτροφών (βιολογικής, «βόειο κρέας ποιότητας») και εισαγωγή νέων προτύπων (ολοκληρωμένης διαχείρισης, «κρέας ορεινών περιοχών») με τελικό σκοπό την αύξηση της προστιθέμενης αξίας και της ανταγωνιστικότητάς του.

5.3.2 Αιγοπροβατοτροφία

Οι βασικοί στόχοι για τον τομέα της αιγοπροβατοτροφίας θα πρέπει να είναι (ΥΠΑΑΤ, 2007γ):

- Δημιουργία δυναμικών κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων με κύρια χαρακτηριστικά την ανταγωνιστικότητα και την εξωστρέφεια
- Προστασία του περιβάλλοντος και εξασφάλιση αιεφορίας των φυσικών πόρων
- Τεχνογνωσία, ενημέρωση, εκπαίδευση και επιχειρηματικότητα προς του κτηνοτρόφους προκειμένου να προσαρμόσουν το σύστημα εκτροφής των ζώων τους στα καινούργια δεδομένα αλλά και στην εφαρμογή συστημάτων ορθολογικής αξιοποίησης των βοσκοτόπων
- Συνεταιριστική και διεπαγγελματική οργάνωση και δράση
- Εξασφάλιση των προϋποθέσεων παραγωγής πιστοποιημένων προϊόντων
- Βελτίωση της ποιότητας τυποποίησης των παραγόμενων προϊόντων και μείωση του κόστους παραγωγής τους ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων.

- Βελτίωση του εισοδήματος των παραγωγών κυρίως με μείωση του κόστους παραγωγής και με παραγωγή νέων προϊόντων υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.
- Αναβάθμιση του ζωικού κεφαλαίου κα αξιοποίηση των ντόπιων πληθυσμών προβάτων και αιγών
- Προστασία των παραγόμενων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ) προϊόντων από τον αθέμιτο ανταγωνισμό, και ιδίως της φέτας.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η προστιθέμενη αξία του αιγείου και πρόβειου κρέατος και γάλακτος αυξάνει διαρκώς κυρίως λόγω της υψηλής διατροφικής τους αξίας και της ιδιαίτερης γεύσης τους. Επομένως, πρέπει να υπολογίζετε πάντα σαν παράγοντας υψηλής σημασίας στη διαμόρφωση στρατηγικής και πολιτικής για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Χρειάζεται πρωτοβουλία από την Πολιτεία και συνεργασία των αιγοπροβατοτρόφων, των τυροκόμων, του δικτύου προώθησης, διανομής, εμπορίας προϊόντων αιγοπροβατοτροφίας, των φορέων ελέγχου, των κέντρων γενετικής βελτίωσης ζώων, των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) και Ανωτάτων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων (ΑΤΕΙ).

Για να υλοποιηθούν οι παραπάνω στόχοι προτείνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις (ΥΠΑΑΤ, 2007γ):

- Επενδύσεις στις κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις για τον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων ή την κατασκευή νέων ώστε να ικανοποιούν τις απαιτήσεις καλής διαβίωσης των ζώων και υγιεινής για την παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών προϊόντων
- Υποστήριξη ή αύξηση των επενδύσεων σε επίπεδο εκμετάλλευσης για την παραμονή των κτηνοτρόφων στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές (εξισωτική αποζημίωση) και βελτίωση της υποδομής παραγωγής ζωοτροφών στις περιοχές αυτές.
- Εκσυγχρονισμός των εκτροφών με εφαρμογή της μηχανικής άμελης, δημιουργία σύγχρονου τύπου αιγοπροβατοτροφικών μονάδων και σωστής

εκπαίδευσης των αιγοπροβατοτρόφων. Στην κατεύθυνση αυτή, θα πρέπει να εξασφαλιστούν οι συνθήκες εκείνες (ηλεκτροδότηση, οδικό δίκτυο, πρόσβαση στους βοσκοτόπους κ.λπ.) που θα προσελκύσουν και θα κρατήσουν τον κτηνοτρόφο στην αιγοπροβατοτροφία στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές.

- Προώθηση της εφαρμογής πιστοποιημένων συστημάτων διαχείρισης, σύμφωνα με τον Κώδικα Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, των εκτατικών αιγοπροβατοτροφικών μορφών εκμετάλλευσης.
- Οργάνωση της εκτροφής εγχώριων φυλών ικανοποιητικής παραγωγικότητας για τη διασφάλιση της παραγωγής φέτας με ανταγωνιστικούς όρους θωρακίζοντας έτσι και τον χαρακτηρισμό διαφόρων προϊόντων ως ΠΟΠ(κυρίως της φέτας) και ΠΓΕ.

Προϊόντα αιγοπροβατοτροφίας- μεταποίηση- τυποποίηση

Σε ότι αφορά τα προϊόντα της αιγοπροβατοτροφίας κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην μεταποίηση και την τυποποίησή τους, ώστε να έχουμε ανώτερης ποιότητας παραγόμενα προϊόντα. Για το σκοπό αυτό, προτείνονται τα ακόλουθα (ΥΠΑΑΤ, 2007γ):

- Βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων μέσω της ανάπτυξης νέων τεχνικών επεξεργασιών και τεχνολογιών
- Διασφάλιση του ονόματος «φέτα», εφαρμόζοντας τη νομοθεσία σχετικά με την παραγωγή της, καταπολεμώντας τη νοθεία και προωθώντας τη φέτα ώστε το προϊόν να καταλάβει την πρέπουσα θέση στην αγορά.
- Ιδιαίτερη προβολή των ιδιοτήτων του αιγείου γάλακτος και εντατικοποίηση των προσπαθειών προώθησης των προϊόντων από πρόβειο και αίγιο γάλα (ΠΟΠ κ.λπ.) με διασφάλιση της ποιότητας (έλεγχοι) των προϊόντων στην αγορά και τυποποίησή τους. Προβολή στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) μέσω διαφημίσεων, ντοκιμαντέρ των ωφελειών από την κατανάλωση των αντίστοιχων προϊόντων.

- Προμήθεια δεξαμενών πρόψυξης και βυτίων μεταφοράς πρόβειου και αιγείου γάλακτος στις απομακρυσμένες περιοχές για την επίτευξη καλής ποιότητας από άποψη μικροβίων.

5.3.3 Πτηνοτροφία

Ο τομέας της πτηνοτροφίας ο οποίος μέχρι σήμερα είχε μια καλή εξελικτική πορεία μπορεί να έχει ακόμα θετικότερες προοπτικές εφόσον συνεχίσει να εκσυγχρονίζεται και να προσαρμόζεται στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς. Οι βασικότερες επιδιώξεις για τον τομέα είναι (ΥΠΑΑΤ, 2007ζ):

- Αύξηση της παραγωγικότητας, μείωση του κόστους παραγωγής και ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας των πτηνοτροφικών προϊόντων.
- Βελτίωση της ποιότητας των πτηνοτροφικών προϊόντων μέσω της προώθησης νέων τύπων εκτροφής (εκτατικά, βιολογικά, κ.λπ.).

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων προτείνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις:

- Ίδρυση μονάδων μεσαίας ή επαρκούς δυναμικότητας για την κάλυψη των τοπικών αναγκών των ορεινών περιοχών.
- Παροχή κινήτρων για τον εκσυγχρονισμό και την πιστοποίηση των τυποποιητηρίων πτηνοτροφικών προϊόντων.
- Παρεμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος με έμφαση σε επενδύσεις για τη διαχείριση των αποβλήτων και μετεγκατάστασης των μονάδων πτηνοτροφίας.

5.3.4 Χοιροτροφία

Οι βασικές επιδιώξεις για τον τομέα της χοιροτροφίας είναι (ΥΠΑΑΤ, 2007στ):

- Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του χοιροτροφικού τομέα, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με την αύξηση της παραγωγικότητας και την ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας του παραγόμενου χοιρινού κρέατος, έτσι ώστε να αυξηθεί η οικονομική απόδοση των εκμεταλλεύσεων.

- Η αναβάθμιση των υποδομών τυποποίησης του χοιρινού κρέατος ακολουθώντας τις σύγχρονες προδιαγραφές, καθώς επίσης και δημιουργία ολοκληρωμένου δικτύου διακίνησης και εμπορίας του χοιρινού κρέατος.
- Επίλυση των προβλημάτων γραφειοκρατικής φύσης που έχουν σχέση με τη διαδικασία έκδοσης αδειών ίδρυσης και λειτουργίας χοιροτροφικών μονάδων καθώς και της εφαρμογής υγειονομικών διατάξεων λόγω της αυξημένης περιβαλλοντικής επιβάρυνσης που προκαλούν οι μονάδες αυτές.

Οι προτεινόμενες παρεμβάσεις που θα συμβάλλουν στην υλοποίηση των παραπάνω επιδιώξεων και στην περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα της χοιροτροφίας είναι οι εξής:

- Εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης στοχεύοντας στην ενίσχυση της προτίμησης των καταναλωτών προς το εγχώριο χοιρινό
- Ανάπτυξη νέων προτύπων όπως προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης υπαίθριας εκτροφής χοίρων, προϊόντα ορεινών περιοχών.
- Ο χαρακτηρισμός του προϊόντος από πλευράς προέλευσης (όπως λουκάνικα Μάνης, παστό χοιρινό Αρκαδίας, σύγλινο Μάνης) μπορεί να δώσει ανάπτυξη στον τομέα.
- Ανάπτυξη εκτατικής- υπαίθριας χοιροτροφίας στις ορεινές περιοχές, που οι συνθήκες το επιτρέπουν. Αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί με διαφοροποίηση της τιμής του χοιρινού κρέατος υπαίθριας εκτροφής, σε σχέση με αυτή του χοιρινού κρέατος συστηματικής εκτροφής. Και για το λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρξουν απαραίτητα συστήματα πιστοποίησης μέσω του ΟΠΕΓΕΠ ή άλλων πιστοποιημένων φορέων.
- Μετεγκατάσταση των χοιροτροφικών μονάδων όπου συντρέχουν λόγοι υγιεινής και προστασίας του περιβάλλοντος και παράλληλα κατασκευή ή αναβάθμιση των ήδη υπαρχόντων εγκαταστάσεων χειρισμού, επεξεργασίας και διάθεσης αποβλήτων των χοιροτροφικών μονάδων και υποχρεωτική χρησιμοποίησή τους.
- Βελτίωση της διάρθρωσης του τομέα με τον αποκλεισμό από την παραγωγική διαδικασία των μονάδων που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν την παραγωγή

ποιοτικών σύνθετων ζωοτροφών με εγγύηση για την ασφάλεια του καταναλωτή.

5.3.5 Μελισσοκομία

Η μελισσοκομία στις ορεινές περιοχές προσφέρεται σαν απασχόληση σχεδόν σε κάθε κάτοικο αλλά λειτουργεί συμπληρωματικά στο κύριο εισόδημά του. Για να εξασφαλιστεί το εισόδημα αυτό, θα πρέπει να επιτευχθούν οι εξής στόχοι (ΥΠΑΑΤ, 2007ε):

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της μελισσοκομίας με σκοπό την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του κλάδου.
- Βελτίωση της ποιότητας, της τυποποίησης και της εμπορίας του μελιού και των λοιπών μελισσοκομικών προϊόντων.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων, προτείνονται τα ακόλουθα μέτρα:

- Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου και την περαιτέρω ανάπτυξή του θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην εκμετάλλευση και των υπολοίπων πέραν του μελιού προϊόντων, στην ορθή μελισσοκομική πρακτική άσκησης της μελισσοκομίας και στη διασφάλιση των ποιοτικών χαρακτηριστικών των προϊόντων της κυψέλης προς όφελος του καταναλωτή.
- Κατοχύρωση της ποιότητας του εγχώριου μελιού με την καθιέρωση ειδικής ετικέτας με σκοπό την προστασία του παραγωγού αλλά και του καταναλωτή και αξιοποίηση κοινοτικών προγραμμάτων από ομάδες παραγωγών για την προώθηση της εμπορίας του μελιού.
- Πιστοποίηση μελιού σε προϊόν ΠΟΠ ή ΠΓΕ και δημιουργία των προϋποθέσεων για την προώθησή του στην εγχώρια αγορά.

5.3.6 Αναδιάρθρωση του γενετικού υλικού

Υπάρχει μεγάλη έλλειψη γενετικού υλικού στην κτηνοτροφία. Όλα τα κρατικά και ιδιωτικά κέντρα που προσφέρουν ζώα αναπαραγωγής δεν επαρκούν για να καλύψουν τις ανάγκες της αγοράς. Παρατηρείται εκτεταμένο το φαινόμενο της μη εύρεσης κατάλληλου γενετικού υλικού με αποτέλεσμα την αντίστοιχη αρνητική θέση του

έλληνα κτηνοτρόφου. Δεν υπάρχει η δυνατότητα εύρεσης επαρκούς πιστοποιημένου γενετικού υλικού (ΥΠΑΑΤ, 2007β).

Με τις υπάρχουσες σήμερα σε ισχύ αποφάσεις του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το έργο της Γενετικής Βελτίωσης Ζώων στην Ελλάδα γίνεται αποκλειστικά από πέντε κέντρα Γενετικής Βελτίωσης Ζώων (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Καρδίτσα, Ιωάννινα και Δράμα).

Η αναδιάρθρωση του γενετικού υλικού της Θεσσαλίας γίνεται θεσμοθετημένα από το Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Ζώων Καρδίτσας. Το κέντρο επικεντρώνεται σε δύο πολύ βασικές για την περιοχή και την χώρα μας φυλές ζώων: Την Καραγκούνικη φυλή προβάτων και τη φυλή αιγών Σκοπέλου. Παράλληλα μετέχει στο εθνικό πρόγραμμα γενετικής βελτίωσης αγελάδων ασπρόμαυρης φυλής (Holstein).

Καραγκούνικο πρόβατο: Είναι σημαντική φυλή και αριθμεί περί τα 250.000 άτομα. Η μέση γαλακτοπαραγωγή είναι 250 κιλά ενώ υπάρχουν άτομα με 400-500 κιλά γάλακτος/γαλακτική περίοδο. Έχει συσταθεί Συνεταιρισμός Εκτροφέων Καραγκούνικου προβάτου όπου κατευθύνονται όλες οι χρηματικές ενισχύσεις για την εφαρμογή βελτιωτικών προγραμμάτων από την Ε.Ε. και τον κρατικό προϋπολογισμό.

Αίγες Σκοπέλου: Μέση γαλακτοπαραγωγή περί τα 500 κιλά. Υπάρχουν αίγες με παραγωγή άνω των 1000 κιλών. Η λιποπεριεκτικότητα είναι 5-6%. Σε καλές συνθήκες εκτροφής συγκρίνεται με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές αίγες.

Αγελάδες ασπρόμαυρης φυλής: Ένα μέρος των βελτιωτικών προγραμμάτων του κέντρου γίνεται από της ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λάρισας και ένα άλλο τμήμα από της ένωση εκτροφέων φυλής Holstein Ελλάδας.

Το κέντρο χορηγεί εγκρίσεις εισαγωγής ζώων αναπαραγωγής από τρίτες χώρες και παρακολουθεί τη διατήρηση των ζώων μετά από σχετικούς ελέγχους, ενώ εγγράφει τα ζώα στα γενεαλογικά βιβλία.

Επίσης, ελέγχει τα προγράμματα γενετικής βελτίωσης ζώων της περιοχής και επίσης εποπτεύει την εφαρμογή των αντίστοιχων δράσεων, με επιχορήγηση σε φυσικά και νομικά πρόσωπα. Το έργο του κέντρου κρίνεται επαρκές.

Προτείνεται η άμεση ενίσχυση κέντρων με την αυστηρή εποπτεία της πολιτείας, πιστοποιημένων μονάδων παραγωγής ζώων αναπαραγωγής σε ευρεία κλίμακα. Επειδή η έλλειψη είναι πολύ μεγάλη ειδικά στα αιγοπρόβατα θα πρέπει να γίνει σε μεγάλη κλίμακα. Η δράση να περιληφθεί στους εθνικούς αναπτυξιακούς νόμους. Ο στόχος θα πρέπει να είναι η κάλυψη των αναγκών και πρέπει να επικεντρωθεί από τις μονάδες που ελέγχονται σήμερα από το Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Καρδίτσας.

5.4 Βαθμός εναρμόνισης προτεινόμενων αναδιαρθρώσεων για την κτηνοτροφία με την Πολιτική Περιβάλλοντος

Σύμφωνα με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης (ΕΣΣΑ) για την περίοδο 2007-2013, σκοπός του σχεδίου στον τομέα «Περιβάλλον» είναι η «Αειφορική διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος». Έμφαση θα δοθεί στην αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, στην ανάπτυξη περιβαλλοντικών υποδομών ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων & λυμάτων, στην προστασία, ορθολογική χρήση και βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων (ατμόσφαιρα, υδατικοί πόροι, έδαφος) καθώς και στην πλήρη ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στις τομεακές αναπτυξιακές πολιτικές (Ενέργεια - Βιομηχανία, Γεωργία, Τουρισμός – Υπηρεσίες, Μεταφορές – Εμπόριο).

Οι αναπτυξιακές αυτές επιλογές γίνονται σε συνεργασία με:

- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων με την ενσωμάτωση περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών και την παραγωγή περιβαλλοντικά φιλικών προϊόντων
- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του κτηνοτροφικού τομέα με την παραγωγή ποιοτικών και διαφοροποιημένων κτηνοτροφικών προϊόντων υψηλής διατροφικής και οικονομικής αξίας
- Ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας που εκτός από ασφαλέστερα και ποιοτικότερα προϊόντα για τον καταναλωτή, εφαρμόζει και φιλικότερες προς το περιβάλλον μεθόδους παραγωγής. Τα περιβαλλοντικά θέματα βρίσκονται υψηλά στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων της ΚΑΠ (τελευταία αναμόρφωση 2003). Αυτό σχετίζεται τόσο με την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στους κανόνες της ΚΑΠ, όσο και με την

ανάπτυξη γεωργικών πρακτικών που συμβάλλουν στη διατήρηση του περιβάλλοντος και στη διαφύλαξη της υπαίθρου.

Για την επίτευξη του σκοπού του στρατηγικού σχεδίου στον τομέα «Περιβάλλον» τίθενται μια σειρά από επιμέρους στόχους, οι οποίοι είναι οι εξής:

- Ανάσχεση απώλειας και προστασία της βιοποικιλότητας
- Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των οικοτόπων και των πληθυσμών των απειλούμενων ειδών και περιοχών οικολογικού ενδιαφέροντος
- Βιώσιμη διαχείριση γεωργικών γαιών και δασικών εκτάσεων.

Η προτεινόμενη παρέμβαση της ολοκληρωμένης διαχείρισης, η οποία συνιστά αναδιάρθρωση των συστημάτων παραγωγής δίνει εκτός άλλων έμφαση στην Προστασία και Αναβάθμιση του Περιβάλλοντος. Αφενός τα προϊόντα θα γίνονται πιο ανταγωνιστικά και αφετέρου θα μειθούν όσο είναι δυνατόν οι δυσμενείς επιπτώσεις της καλλιέργειας στο περιβάλλον. Προσεγγίζεται δηλαδή η «αιεφορία».

Η βιολογική κτηνοτροφία είναι το σύστημα που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση στο περιβάλλον. Η ορθολογική διαχείριση των βοσκοτόπων μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της βιολογικής κτηνοτροφίας αλλά και στη διατήρηση της βιοποικιλότητας.

5.5 Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, στις ορεινές περιοχές της Θεσσαλίας προτείνεται να εφαρμοστεί το μοντέλο της εκτατικής κτηνοτροφίας, για το λόγο ότι αυτές διαθέτουν μεγάλες εκτάσεις βοσκοτόπων. Οι βοσκότοποι δύνανται να καλύψουν, αν όχι πλήρως, σε μεγάλο βαθμό την ανάγκη κατανάλωσης ζωοτροφών στην εκτροφή των ζώων. Αυτός άλλωστε είναι και ένας άλλος λόγος που προτιμάται το μοντέλο της εκτατικής έναντι της συμβατικής κτηνοτροφίας καθώς στη δεύτερη απαιτούνται μεγάλες καλλιεργούμενες εκτάσεις για την παραγωγή ζωοτροφών. Βέβαια, είναι απαραίτητη η ορθολογική διαχείριση των βοσκοτόπων και για την διατήρησή τους αλλά και γενικότερα για την αιεφορία των φυσικών πόρων.

Η επιλογή του συγκεκριμένου μοντέλου ανάπτυξης της κτηνοτροφίας επιλέχθηκε για έναν ακόμα σημαντικό λόγο. Μπορεί αρκετά εύκολα η εκτατική εκτροφή να μετατραπεί ταυτόχρονα και σε βιολογική, διότι το μεγαλύτερο μέρος της διατροφής των ζώων στηρίζεται στην ελεύθερη βόσκηση. Έτσι, θα επιτύχουμε προϊόντα ανώτερης ποιότητας προς όφελος του καταναλωτή, αλλά και υψηλής προστιθέμενης αξίας προς όφελος του παραγωγού, προστατεύοντας παράλληλα και το περιβάλλον.

Για να υλοποιηθούν τα παραπάνω πρέπει να συντρέξουν οι εξής βασικές προϋποθέσεις:

1. Διασφάλιση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων από το κράτος μέσω των εντατικών ελέγχων και των πιστοποιήσεων
2. Παράλληλα προστασία του κτηνοτροφικού εισοδήματος εξασφαλίζοντας ότι ένα μέρος της υπεραξίας του ποιοτικότερα παραγόμενου προϊόντος θα την καρπωθούν και οι παραγωγοί και όχι αποκλειστικά οι μεταποιητές.
3. Παροχή επιπλέον κινήτρων και οικονομικών ενισχύσεων πέραν της εξισωτικής αποζημίωσης για την αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων που εμφανίζουν οι ορεινές περιοχές έναντι των πεδινών, ώστε να συγκρατηθεί ο γηγενής πληθυσμός.
4. Ενημέρωση των κατοίκων για την αξιοποίηση των διαρθρωτικών προγραμμάτων της ΕΕ έτσι ώστε να εξασφαλίσουν τους απαιτούμενους πόρους για την υλοποίηση των επενδύσεων στην κτηνοτροφία

Καταλήγουμε, λοιπόν, στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν οι δυνατότητες ανάπτυξης της κτηνοτροφίας στις ορεινές περιοχές της Θεσσαλίας, γεγονός το οποίο συντελεί στην περαιτέρω ανάπτυξη των περιοχών αυτών, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η κτηνοτροφία αποτελεί τον κύριο τομέα απασχόλησης των κατοίκων. Βελτιώνοντας το οικονομικό και βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, θα έχουμε σαν αποτέλεσμα την παραμονή των κατοίκων στις περιοχές αυτές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣΕλληνόγλωσση βιβλιογραφία

Αγγελόπουλος Σ., Κουτογλίδης Χ.,(2007), 'Πρόχειρες σημειώσεις του μαθήματος αγροτική πολιτική', Θεσσαλονίκη, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Σχολή τεχνολογίας γεωπονίας, τμήμα διοίκησης γεωργικών εκμεταλλεύσεων

Βακάκης Φ., (2007), 'Ο ρόλος της κτηνοτροφίας στην Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη', *Γεωργία-Κτηνοτροφία*, τεύχος 4, 67-72

Βακάκης Φ., (2008), 'Προοπτικές για την «επιχειρηματική» κτηνοτροφία', *meatpoint*, Απρίλιος, 32-42

Γ' ΠΕΠ Θεσσαλίας, (2003), 'Διαγνωστική έκθεση βιολογικής κτηνοτροφίας'

ΕΥΔ ΕΠ Θεσσαλίας, (2006α), 'Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Θεσσαλίας 2000-2006', Λάρισα

ΕΥΔ ΕΠ Θεσσαλίας, (2006β), 'Μελέτη επιπτώσεων στον αγροτικό τομέα περιφέρειας Θεσσαλίας από την αναθεώρηση της ΚΑΠ'

Λαζαρίδου Σ. (2007), 'Η Νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική και η Ελλάδα', πτυχιακή εργασία, Αλεξάνδρειο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Θεσσαλονίκης, Διαθέσιμο στο

<URL: <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/dspace/bitstream/10184/265/1/lazaridou.pdf>

[πρόσβαση 04-09-09]

Μαυρομματάκη Κ. (2006), 'Οι περιβαλλοντικές διαστάσεις της Νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής', Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών Διαθέσιμο στο

<URL: [http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/1116/1/Nimertis_Maurom](http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/1116/1/Nimertis_Mauromataki.pdf)

[mataki.pdf](http://nemertes.lis.upatras.gr/dspace/bitstream/123456789/1116/1/Nimertis_Mauromataki.pdf) [πρόσβαση 04-09-09]

Μιχαηλίδου Ε., Ρόκος Δ. (2001), 'Πολιτική γης για την Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη των ορεινών περιοχών στους τομείς της γεωργίας, κτηνοτροφίας και δασοπονίας', Διαθέσιμο στο <URL: http://www.ntua.gr/MIRC/3rd_conference/michailidou.pdf

[πρόσβαση 03-09-09]

ΥΠΑΑΤ, (2006), 'Μελέτη για την εξοικονόμηση υδάτινων πόρων με σκοπό την αναδιάρθρωση της φυτικής παραγωγής και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στη Θεσσαλία για μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη: φάση Α'', Αθήνα

ΥΠΑΑΤ, (2007α), 'Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 «Αλέξανδρος Μπαλτατζής»'

ΥΠΑΑΤ, (2007β), 'Μελέτη για την εξοικονόμηση υδάτινων πόρων με σκοπό την αναδιάρθρωση της φυτικής παραγωγής και την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στη Θεσσαλία για μια ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη: φάση Γ'', Αθήνα

ΥΠΑΑΤ, (2007γ), 'Ανάπτυξη τομέα αιγοπροβατοτροφίας', Αθήνα

ΥΠΑΑΤ, (2007δ), 'Ανάπτυξη του τομέα βοοτροφίας κρεοπαραγωγικής και γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης', Αθήνα

ΥΠΑΑΤ, (2007ε), 'Ανάπτυξη τομέα μελισσοκομίας', Αθήνα

ΥΠΑΑΤ, (2007στ), 'Προοπτικές τομέα χοίρειου κρέατος', Αθήνα

ΥΠΑΑΤ, (2007ζ), 'Προοπτικές τομέα πτηνοτροφίας' Αθήνα

Φούντα Μ., (2008), 'Η βιολογική κτηνοτροφία ήρθε για να μείνει', *Αγρόκτημα*, 59, 19-22

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

Haring A.M et al (2004), 'Impact of CAP measures on environmentally friendly farming systems: status quo, analysis and recommendations. The case of organic farming'. Διαθέσιμο στο <URL: <http://www.macaulay.ac.uk/livestocksystems/dublin/book/papers.htm> [πρόσβαση 20-09-09]

Ιστοσελίδες

http://ec.europa.eu/agriculture/capreform/index_en.htm

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/montagne/mount9.pdf [πρόσβαση 19-09-09]

http://www.agrotikianaptixi.gr/Uploads/Files/proskl_exis_2009.doc

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΥΠΑΑΤ ΣΕ ΤΟΠΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ
2007-2013**

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΩΜΕΝΟΥ	
ΜΟΡΦΗ ΦΟΡΕΑ (π.χ Συνεταιρισμός, επαγγελματικό επιμελητήριο, κ.λ.π)	
ΕΠΩΝΥΜΙΑ	
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ (ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ)	
ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ	
ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΛΩΝ ΠΟΥ ΕΚΠΡΟΣΩΠΕΙ	
(ΑΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΟΤΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ)	

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΤΗ Δ' ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ	
	ΝΑΙ ΟΧΙ
1Α: ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΥΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ	☐ ☐
1Β: ΕΑΝ ΝΑΙ ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ (Βάλτε 1-10 σε κάθε επιλογή, όπου 1= καλύτερη και 10 = χειρότερη επιλογή)	↓
α) ΜΕ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΩΔΟΜΕΣ (ΔΩΜΑΤΙΑ)	☐
β) ΜΕ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΠΩΛΗΣΗΣ ΕΠΙΤΟΠΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	☐
γ) ΜΕ ΜΙΚΡΕΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	☐
δ) ΜΕ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΟΙΝΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΠΩΛΗΣΗΣ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ	☐
ε) ΜΕ ΑΛΛΟ ΤΡΟΠΟ (Περιγράψτε με συντομία)	☐

2: ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ: (ΟΠΟΙΑΔΗΠΟΤΕ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝ ΔΩΣΕΤΕ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΤΕ ΤΗΝ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ)		ΝΑΙ	ΟΧΙ
Α) ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ		☐	☐
ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ →			
Β) ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ		☐	☐
ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ →			
Γ) ΓΕΝΕΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ/ΠΟΡΩΝ		☐	☐
ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ →			

3. ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΥΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ (ΟΠΟΙΔΗΠΟΤΕ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝ ΔΩΣΕΤΕ ΑΙΤΟΛΟΓΗΣΤΕ ΤΗΝ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ)	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ →	
3Α. ΑΝ ΝΑΙ, ΣΕ ΠΟΙΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ (ΑΝΑΦΕΡΑΤΕ ΤΑ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΑ)	
1.	2.
3.	4.
5.	6.
7.	8.
9.	10.
11.	12.
13.	14.
15.	16.
17.	18.
19.	20.

4. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ (ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ) ΚΑΙ ΣΕ ΤΙ ΒΑΘΜΟ; (Π.χ. μεταποίηση τουάτας, βαθμός συσχέτισης 10) (1 = ΜΙΚΡΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ, 10 = ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ)		
ΜΕ ΤΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ	
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
ΜΕ ΤΗΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ	
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
ΜΕ ΤΗ ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ	ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗΣ	
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

5. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΤΙ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΗΓΑΙΝΕΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ:	ΝΑΙ ☐	ΟΧΙ ☐
5Α. ΑΝ ΝΑΙ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΔΩΣΤΕ ΜΙΑ ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ Ή ΕΠΙΣΥΝΑΨΤΕ ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΤΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ (ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΕΣ, ΜΕΛΕΤΕΣ, Κ.Λ.Π.)		

6. ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΡΟΪΟΝΤΑ Ή ΕΙΔΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ Ή ΕΚΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ;	ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ↓
ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ Ή ΕΚΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΒΑΛΤΕ Χ ΣΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ) ↓	ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΒΑΛΤΕ ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥ 1-4) 1= ΚΑΘΟΛΟΥ, 2=ΛΙΓΟ, 3=ΑΡΚΕΤΑ, 4 =ΠΟΛΥ
Ακτινίδια	
Αμπέλι οιν/μο	
Αμυγδαλιά	
Αραβόσιτος	
Αροτραίες	
Αρωματικά φυτά	
Αχλαδιά	
Βαμβάκι	
Βατόμουρα	
Βερικοκιά	
Βίκος	
Βοσκότοποι	
Βρώμη	
Δαμασκηλιά	
Δημητριακά	
Ελιά	
Καπνός	
Καρυδιά	
Καστανιά	
Κερασιά	
Κηπευτικά Θερ/πίου	
Κηπευτικά υπαίθρια	
Κριθάρι	
Λειμώνας (τεχνητός)	
Λοιπά οπωροφόρα	
Μηδική	
Μηλιά	
Μπιζέλι κτηνοτροφικό	
Ρεβίθι	
Σιτάρι	
Τριφύλλι	
Φακές	
Φιστικιά	
Διάφορες καλλιέργειες	

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ Η ΕΚΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΒΑΛΤΕ Χ ΣΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ)		ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΒΑΛΤΕ ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥ 1-4)
	↓	1= ΚΑΘΟΛΟΥ, 2=ΛΙΓΟ, 3=ΑΡΚΕΤΑ, 4 =ΠΟΛΥ
Ιππιοι		
Αγελάδες		
Αίγες		
Ταύροι		
Χοίροι		
Χοιρομητέρες		
Μοσχάρια		
Πρόβατα		
Γαλοπούλες		
Κοτόπουλα		
Κουνέλια		
Άλλα Ζώα		
ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ		
Κρέας		
Γάλα		
Τυρί		
Αυγά		
Μαλλί		
Δέρμα		
Άλλα Κτηνοτροφικά Προϊόντα		
ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ		
Μέλι		
Βασιλικός Πολτός		
Γύρη		
Άλλα Μελισσοκομικά Προϊόντα		
ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ		
Ξύλο		
Ρητίνη		
Διάφοροι Καρποί		
Σπόροι (για πολλαπλασιαστικό υλικό)		
Άλλα Δασοκομικά προϊόντα		
ΑΛΙΕΙΑ		
Υδατοκαλλιέργειες		
Μεταποιήσεις Αλιευμάτων		
Παράκτια Αλιεία		

ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΙ, ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝΤΑΙ Η ΕΚΤΡΕΦΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ (ΒΑΛΤΕ Χ ΣΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ)		ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΒΑΛΤΕ ΤΟΥΣ ΑΡΙΘΜΟΥ 1-4)
	↓	1= ΚΑΘΟΛΟΥ, 2=ΛΙΓΟ, 3=ΑΡΚΕΤΑ, 4 =ΠΟΛΥ
ΑΛΛΟ (ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΦΟΡΑ)		

7. ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΜΟΝΟΙ ΤΟΥΣ Ή ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΞΟΥΝ ΚΑΠΟΙΑΣ ΜΟΡΦΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ;	ΝΑΙ ΟΧΙ ☐ ☐
7Α. ΑΝ ΝΑΙ ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ (Π.Χ. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΜΠΟΡΙΟ, Κ.Λ.Π.)	ΓΡΑΨΤΕ ΛΙΓΑ ΣΧΟΛΙΑ ↓
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

**9. ΓΡΑΨΤΕ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΤΙ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΓΙΑ ΝΑ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΤΕΙ Η ΔΕΙΦΟΡΟΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ.
(ΓΡΑΨΤΕ ΤΑ ΚΡΙΣΙΜΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΟΝΟ)**

10. ΕΑΝ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΙΑΚΟΨΕΙ ΞΑΦΝΙΚΑ ΚΑΘΕ ΜΟΡΦΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΩΣ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΤΕΙ Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ (ΠΕΡΙΓΡΑΨΤΕ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ)

11. ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ (ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΕ ΜΕ ΠΟΛΥ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΑΣ Ή ΕΠΙΣΥΝΑΨΤΕ ΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ)

12. ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΕΠΙΣΥΝΑΨΤΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΕΣ Ή ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΣΑΣ (π.χ στοιχεία από μελέτες που εκπονήσατε, στατιστικά στοιχεία, κ.λ.π που εκτιμάται ότι θα βοηθήσουν το παρόν έργο)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΕ ΙΔΙΩΤΕΣ

**ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ
2007-2013**

ΙΔΙΩΤΕΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
ΑΓΡΟΤΗΣ	☐
ΝΕΟΣ ΑΓΡΟΤΗΣ	☐
ΣΧΕΔΙΟ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ	☐
ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	
2. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	
α) Αναλφάβητος	☐
β) Δημοτικό	☐
γ) Λύκειο	☐
δ) ΤΕΙ	☐
ε) ΑΕΙ	☐
στ) Έχετε παρακολουθήσει κάποιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχετικό με νέες μεθόδους άσκησης της γεωργίας ή κτηνοτροφίας; Εάν ΝΑΙ βαθμολογήστε το πρόγραμμα εκπαίδευσης)	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
Βαθμολογία Προγράμματος (1 = κακό, 10 = πολύ καλό)	☐
3. ΒΑΘΜΟΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ (ΕΑΝ ΕΛΑΒΕ)	
Η επιχορήγηση που πήρατε, θεωρείτε ότι :	
3α. Είναι χαμηλή	☐
3β. Είναι ικανοποιητική	☐
3γ. Πρέπει να είναι ποιά υψηλή	☐
4. ΠΟΙΟΤΗΤΑ	
4α. Έχετε πιστοποιητικό ποιότητας	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
4β. Βρίσκεστε σε διαδικασία απόκτησης πιστοποιητικού ποιότητας	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
4γ. Πρόκειται να ξεκινήσετε τη διαδικασία απόκτησης πιστοποιητικού ποιότητας	ΝΑΙ ☐ ΟΧΙ ☐
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: ΕΙΔΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	
1. ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΤΗΣ ΚΑΡΤΕΛΑΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΑΣ; (ΒΑΛΤΕ Χ ΣΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ)	
1α. Αναφέρατε την καλλιέργεια που συνεισφέρει <u>άνω</u> του 50% στο συνολικό αγροτικό εισόδημα σας.	
1β. Αναφέρατε την καλλιέργεια που συνεισφέρει <u>κάτω</u> του 50% στο συνολικό αγροτικό εισόδημα σας.	

2. ΑΣΧΟΛΕΙΣΤΕ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΩΓΕΩΡΓΙΚΕΣ;	ΝΑΙ ☐	ΌΧΙ ☐
2α. Εάν ΝΑΙ με ποιες;		
2β. Έχουν σχέση με τον αγροτικό τομέα παραγωγής;	ΝΑΙ ☐	ΌΧΙ ☐
2γ. Χρόνος απασχόλησης στις εξωγεωργικές δραστηριότητες (σε μήνες).	____	
3. ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ:	ΝΑΙ	ΌΧΙ
α) ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ	☐	☐
β) ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ	☐	☐
γ) ΓΕΝΕΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ/ΠΟΡΩΝ	☐	☐
4. ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΥΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	☐	☐
5. ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΙΑΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ	☐	☐
6. ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΥΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	☐	☐
7. Χρειάζεστε τεχνική υποστήριξη από ειδικούς Συμβούλους (1 = πολύ λίγο, 10 = πάρα πολύ)	____	
8. ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΤΕ ΣΤΟ ΑΜΕΣΟ ΜΕΛΛΟΝ	ΝΑΙ ☐	ΌΧΙ ☐
9. ΑΝ ΝΑΙ ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ (Π.Χ. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ, ΕΜΠΟΡΙΟ, Κ.Λ.Π.)		
α) ΣΕ ΠΟΙΟΤΗΤΑ	☐	
β) ΣΕ ΚΤΙΡΙΑ	☐	
γ) ΣΕ ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ	☐	
δ) ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	☐	
ε) ΆΛΛΟ (ΑΝΑΦΕΡΑΤΕ)	☐	
10. Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΑΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΣΕ ΚΑΠΟΙΑΣ ΜΟΡΦΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	ΝΑΙ ☐	ΌΧΙ ☐
11. ΕΑΝ ΝΑΙ ΠΟΥ ΚΑΤΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΣΕ ΤΙ ΠΟΣΟΣΤΟ	____	%
α) Θεσσαλία	____	%
β) Λοιπή Ελλάδα	____	%
γ) Εξωτερικό	____	%
δ) Άλλο (αναφέρατε)	____	%
12. ΟΙ ΠΩΛΗΣΕΙΣ ΣΑΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ (ΣΕ ΤΙ ΠΟΣΟΣΤΟ)		
α) Στα όρια του Νομού	____	%
α) Στη Θεσσαλία	____	%
β) Στη Λοιπή Ελλάδα	____	%
γ) Στο Εξωτερικό	____	%
δ) Άλλο (αναφέρατε)	____	%

13. ΑΝΑΦΕΡΑΤΕ ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ (ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΦΥΤΑ, ΕΛΑΙΟΚΡΑΜΒΗ) ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ Ή ΕΚΤΡΟΦΗΣ (ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ, ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ) ΠΟΥ ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΚΑΙ ΜΕ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΣΤΕ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ.	
14. ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΧΕΤΕ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙ ΜΕΧΡΙ ΤΩΡΑ;	
A. Ελλιπής πληροφόρηση	☐
B. Υπάρχουν περιοριστικοί παράγοντες (π.χ. άρδευση, η ανυπαρξία μεταποιητικών μονάδων κοντά στη περιοχή σας)	☐
Γ. Διστάζετε	☐
Δ. Άλλος λόγος. Παρακαλών διευκρινίστε.	
15. ΠΟΙΑ ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΕΊΝΑΙ Η ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΚΗΣ ΣΑΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΜΑΖΙ, ΕΤΣΙ ΩΣΤΕ ΝΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΑΣΧΟΛΗΘΕΙΤΕ ΜΕ ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ.	
16. ΕΧΕΤΕ ΕΠΑΡΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΕΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ;	ΝΑΙ ☐ Ή ΟΧΙ ☐
15α. Εάν ΝΑΙ, από ποια πηγή;	
16. ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΣΑΣ ΕΜΠΟΔΙΖΟΥΝ ΝΑ ΠΑΡΑΓΕΤΕ ΤΗΝ ΠΟΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΠΟΥ ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΝ ΛΟΓΩ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ (Π.Χ. ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΟΙ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ, ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΑ ΝΕΡΑ, ΕΞΑΝΤΛΗΜΕΝΑ ΕΔΑΦΗ);	ΝΑΙ ☐ Ή ΟΧΙ ☐
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	
1. ΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΤΟ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΣΑΣ;	
α) Έλλειψη νερού	☐
β) Μειωμένη ζήτηση της παραγωγής σας	☐
γ) Χαμηλή τιμή πώλησης	☐
δ) Συγκοινωνιακό δίκτυο	☐
ε) Κόστος Εισροών (λιπάσματα, ζωοτροφές, κλπ)	☐
ζ) Άλλο	
2. ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΣΑΣ ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ;	
α) Κανένα πρόβλημα	☐
β) Παραγωγή προϊόντων με χημικά υπολείμματα	☐
γ) Μόλυνση νερού (νιτρορύπανση)	☐
δ) Επιβάρυνση του τοπίου και του περιβάλλοντος	☐
ε) Άλλο	
3. ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΑΣ ΕΊΝΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ ΕΝΑΝΤΙ ΟΜΟΕΙΔΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ;	ΝΑΙ ☐ Ή ΟΧΙ ☐
3α. Εάν ΝΑΙ, ως προς τη :	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ☐ ΤΙΜΗ ☐

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

004000100691